

SISÄLLYSLUETTELO

Opetuslautakunta pöytäkirja 08.10.2019

Pöytäkirjan kansilehti	1
1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus/ EL-H	3
2 § Työjärjestyksen hyväksyminen/ EL-H	4
3 § Asiantuntijoiden selvitykset ja ajankohtaiset asiat/ EL-H	5
4 § Pöytäkirjan tarkastajien valinta/ EL-H	6
5 § Kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset/ EL-H	7
6 § Tiedoksi merkittävät asiat/ EL-H	8
7 § Opetuslautakunnan vuoden 2020 kokoukset, pöytäkirjojen tarkastaminen ja nähtävänä pitäminen /EL-H	10
8 § Vantaan esiopetuksen, perusopetuksen ja lukioiden työ- ja loma-ajat lukuvuonna 2020—2021 / EL-H	12
9 § Sivistystoimen selvitys vuoden 2018 arviointikertomuksesta opetuslautakunnalle / EL-H	15
- Vantaan kaupungin arviointikertomus 2018	17
- Selvitys arviointikertomuksen v. 2018	102
10 § Perusopetuksen iltapäivätoiminnan avustaminen ja esitys lisäävustuksen maksamisesta syksyllä 2019 / EL-H	106
- Syksyn 2019 valtionosuudet iltapäiväkerhoille ja lisäävustus -laskelma	109
11 § Suomenkielisen perusopetuksen kieliohjelma 1.8.2020 alkaen / IK	110
- Äänestysliite opetuslautakunta 081019 § 11	113
Muutoksenhakuohje 1/ Oikaisuvaatimus § 7, 8, 10, 11	114
Muutoksenhakuohje 3/ Oikaisuvaatimus-/ valituskielto § 9	115

Opetuslautakunnan kokous

Aika 8.10.2019 klo 17:03—19:46

Paikka Kaupungintalo, kaupunginhallituksen huone, Asematie 7, 01300 Vantaa

Osallistujat

Jäsenet	Läsnä	Varajäsenet	Läsnä
Edelmann Jan, puheenjohtaja	paikalla	Kallionpää Petri	
Laakso Päivi, varapuheenjohtaja	paikalla	Haapalainen Tuija	
Ahokas Siri	poissa	Josefsson Helen	paikalla
Atiye Minna	paikalla	Majanto Annukka	
El Issaoui Naima	paikalla	Salminen Helvi	
Kanerva Sami	poissa	Karpin Tiia	paikalla
Lundell Kai-Ari	paikalla	Lihavainen Antti	
Luukkonen Hanna	paikalla	Ylimaa Markus	
Pispala Nina	paikalla	Kivimäki Kaarlo	
Rehnström Kristian	paikalla	Kiviaho Jani	
Rämö Eve	paikalla	Laitinen Hanna-Leena	
Sainio Jari	poissa	Kähärä Kaarlo	paikalla
Sodhi Ranbir	paikalla	Viksten Tony	
Kaupunginhallituksen edustaja		Kaupunginhallituksen varaedustaja	
Puoskari Pentti	paikalla	Jääskeläinen Jouko	
Nuorisovaltuuston edustaja		Nuorisovaltuuston varaedustaja	
Singh Sonia	paikalla	Ranta Taru	
Muut osallistujat			Läsnä
Lehto-Häggroth Elina, apulaiskaupunginjohtaja		esittelijä §:t 1—10	paikalla
Askola-Vehviläinen Sole, varhaiskasvatuksen johtaja			paikalla
Kalo Ilkka, perusopetuksen johtaja		esittelijä § 11	paikalla
Ranki Ari, nuoriso- ja aikuiskoulutuksen johtaja va.			paikalla
Tanninen Eila, talous- ja hallintojohtaja			paikalla
Vainio Mikko, kirjastopalveluiden johtaja			paikalla
Vikström Anders, ruotsinkielisten palveluiden johtaja			paikalla
Akkanen Inka, viestintäpäällikkö			paikalla
Saari Heidi, lakimies			paikalla
Immonen Anna, hallinnon suunnittelija, pöytäkirjanpitäjä			paikalla
Harakka Tuija, opiskeluhoollon päällikkö		§ 3 klo 17:03—17:32	paikalla

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Jan Edelmann

Pöytäkirjanpitäjä Anna Immonen

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 11.10.2019 klo 12 mennessä

Ranbir Sodhi

Kaarlo Kähärä

Pykälät 2 ja 4 tarkastettiin ja hyväksyttiin kokouksessa.

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 14.10.2019 Vantaan kaupungin internetsivuilla paatokset.vantaa.fi

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus/ EL-H

Kuntalain 103 §:n 2 momentin mukaan on kunnan muu toimielin kuin valtuusto päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä.

Lautakunnan jäsenet Siri Ahokas, Sami Kanerva ja Jari Sainio ovat ilmoittaneet olevansa työn, matkan tai henkilökohtaisen syyn vuoksi estyneitä saapumasta lautakunnan kokoukseen.

Kokouskutsu ja esityslistan asialuettelo on toimitettu lautakunnan jäsenille, kokoukseen osallistuville varajäsenille, kaupunginhallituksen edustajalle ja varaedustajalle torstaina 3.10.2019, jolloin esityslista liitteineen ja asiakirjoineen on tallennettu extranettiin.

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 1

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) todeta läsnä olevat lautakunnan jäsenet ja muut kokoukseen osallistujat
- b) oikeuttaa seuraavat kokoukseen kutsutut asiantuntijat olemaan heidän esittelemänsä asian ajan läsnä kokouksessa ja myöntää heille saman asian yhteyteen puheoikeus:
Opiskeluhuollon päällikkö Tuija Harakka, asia 3.
- c) todeta kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi
- d) että kokouksen läsnäolomuutokset kirjataan tähän pykälään.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Lisäksi merkittiin, että

- Kristian Rehnström oli poissa kokoustilasta klo 17:15—17:20 asian 3 käsittelyn aikana.
- Helen Josefsson ilmoitti olevansa yhteisöjäävi ja poistui kokoustilasta asian 10 käsittelyn ajaksi klo 17:56—18:01.
- Kokouksessa pidettiin neuvottelutauko klo 19:10—19:39 asian 11 käsittelyn aikana.

2 § **Työjärjestyksen hyväksyminen/ EL-H**

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 2

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään hyväksyä kokouksen esityslista kokouksen työjärjestykseksi.

Tämä pykälä tarkastetaan heti.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

3 §

Asiantuntijoiden selvitykset ja ajankohtaiset asiat/ EL-H

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 3

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Merkitään seuraavat asiantuntijoiden esittelyt ja kokouksessa ajankohtaisista asioista saatavat selvitykset tiedoksi:

- Hallinnon suunnittelija Anna Immonen: Luottamushenkilöiden uusi extranet
- Opiskeluhuollon päällikkö Tuija Harakka: Nuorten mielenterveysasiat arviointikertomuksessa, asia 9

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

4 § Pöytäkirjan tarkastajien valinta/ EL-H

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 4

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) valita pöytäkirjan tarkastajiksi Jari Sainio ja Ranbir Sodhi
- b) tarkastaa pöytäkirja viimeistään perjantaihin 11.10.2019 klo 12.00 mennessä.

Käsittely:

Jari Sainion tilalle pöytäkirjan tarkastajaksi valittiin Kaarlo Kähärä.

Tämä pykälä tarkastetaan heti.

Päätös:

Hyväksyttiin muutettu esitys.

5 § Kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet päätökset/ EL-H

Opetuslautakunnalle on kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten lähetetty seuraavat päätökset:

Opetuslautakunnan ruotsinkielisen jaoston pöytäkirja 17.9.2019/Undervisningsnämndens svenskspråkiga sektion protokoll 17.09.2019

Apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto-Häggroth

§ 59 Kehittävä palaute -palvelun hankinta

§ 61 Oppisopimuskoulutuksen hankinta Varian työelämäpalveluille: Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto (480 000 euroa/alv 0 %)

Varhaiskasvatuksen johtaja Sole Askola-Vehviläinen

§ 10 Pilke päiväkodit Oy:n selvitys päiväkotitoivallisuuden starttiraha-avustuksen käytöstä

§ 11 Pilke päiväkodit Oy:n selvitys päiväkotitoivallisuuden starttiraha-avustuksen käytöstä

§ 12 Pilke päiväkodit Oy:n selvitys päiväkotitoivallisuuden starttiraha-avustuksen käytöstä

Osaamispalvelupäällikkö Anne Raasakka

§ 13 Ammatillisten perustutkintojen toteutus- ja arviointisuunnitelmien hyväksyminen / Paikallisesti tarjottava valinnainen tutkinnon osa, Osaamista ohjaustyöhön

§ 14 Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus (VALMA)

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 5

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) käyttää opetuslautakunnan otto-oikeutta alla olevaan päätökseen ja ottaa päätös käsiteltäväksi seuraavaan opetuslautakunnan kokoukseen:

Apulaiskaupunginjohtaja Elina Lehto-Häggroth

§ 61 Oppisopimuskoulutuksen hankinta Varian työelämäpalveluille: Tuotekehitystyön erikoisammattitutkinto (480 000 euroa/alv 0 %)

- b) olla ottamatta opetuslautakunnan käsiteltäväksi muita esittelyosassa mainittuja päätöksiä.

Käsittely:

Esittelijä muutti esitystään. Esityksestä poistettiin apulaiskaupunginjohtajan päätös § 59 Kehittävä palaute -palvelun hankinta, koska se on käsitelty jo edellisessä kokouksessa.

Päätös:

Hyväksyttiin muutettu esitys.

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 6

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään merkitä seuraavat asiat tiedoksi:

Selvitys kanteluista ja valituksista sivistystoimen toimialalla

Sivistystoimen toiminnassa tehtävistä päätöksistä voi hakea muutosta (oikaisuvaatimus/valitus) päätöksestä riippuen mm. opetuslautakunnalta, aluehallintovirastolta tai hallinto-oikeudelta. Kanteluita toiminnasta voi tehdä mm. aluehallintovirastolle ja eduskunnan oikeusasiamiehelle. Opetuslautakunnan extranetiin on tallennettu selvitys sivistystoimen toiminnasta tehdyistä kanteluista ja valituksista aikavälillä syyskuu 2018 – elokuu 2019.

Selvitys myönnetystä tutkimusluvista opetuslautakunnan alaisissa toiminnoissa

Lautakunnan pyynnöstä tuodaan tiedoksi opetuslautakunnan alaisissa toiminnoissa 1.9.2018—31.7.2019 myönnetty tutkimusluvut. Tutkimusluvut myönnetään viranhaltijapäätöksillä. Selvitys on tallennettu opetuslautakunnan extranetiin.

Vapaalan omakotiyhdistys ry:n aloite Rajatorpan koulun nimen muuttamisesta Vapaalan kouluksi

Vapaalan omakotiyhdistys ry on 10.4.2019 tehnyt Vantaan kaupungille aloitteen Rajatorpan koulun nimen muuttamisesta Vapaalan kouluksi. Sivistystoimi on järjestänyt asiasta kyselyn Rajatorpan koulun nykyisille oppilaille, huoltajille ja henkilökunnalle. Kyselyn tulosten perusteella Vapaalan omakotiyhdistykselle on annettu seuraava vastaus:

Hyvät Vapaalan Omakotiyhdistys ry:n edustajat

Olette esittäneet Vantaan kaupungin virkamiesjohdolle ja opetuslautakunnalle suunnatussa esityksessänne Rajatorpan koulun nimen muuttamista Vapaalan kouluksi. Virkamiesjohdon ja opetuslautakunnan asiaan liittyvässä valmisteleavassa keskustelussa päädyttiin, että asiasta tehdään kysely Rajatorpan koulun nykyisille oppilaille, huoltajille ja henkilökunnalle. Rajatorpan koulussa tehtiin kysely elo-syyskuussa 2019. Oppilaille kysely tehtiin Forms-kyselynä, poikkeuksena 1.luokan oppilaat, jotka äänestivät käsiäänestyksellä. Huoltajille kysely lähetettiin Wilman kautta. Rajatorpan koulun henkilökunta keskusteli asiasta ja päätti olla ottamatta asiaan kantaa.

Kyselyyn vastanneista huoltajista 34,6% (37 kappaletta) kannatti Rajatorpan koulua ja 65,4% (70) Vapaalan koulua. Oppilaista 35,1% (98) kannatti Vapaalan koulua ja 64,9% (181) Rajatorpan koulua. Huoltajien ja oppilaiden äänet yhteensä (386) jakautuivat seuraavasti: Rajatorpan koulu nimen säilyttämistä ennallaan kannatti 56,5% (218) ja koulun nimen muuttamista Vapaalan kouluksi kannatti (43,5%).

Oppilaiden ja huoltajien mielipiteet koulun nimiasiaassa menivät ristiin. 2/3 huoltajista kannatti nimenmuutosta, kun taas oppilaista sama osuus kannatti nimen säilyttämistä. Koska yhtenäistä näkemystä muutokselle ei ole, Rajatorpan koulun nimeä ei ole perusteltua lähteä muuttamaan.

Asiakirjat: Vapaalan omakotiyhdistys ry:n aloite on tallennettu opetuslautakunnan extranetiin.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

7 §

Opetuslautakunnan vuoden 2020 kokoukset, pöytäkirjojen tarkastaminen ja nähtävänä pitäminen /EL-H

VD/7603/00.02.02.00/2019

Kaupunginhallitus on 9.9.2019 hyväksynyt kaupunginhallituksen vuoden 2020 kokousaikataulun ja esittänyt kaupunginvaltuustolle valtuuston vuoden 2020 kokousaikataulun hyväksymistä. Samalla kaupunginhallitus totesi, että muiden toimialojen kokousajat hyväksyy kukin toimielin itse kaupunginhallituksen 16.6.2008 § 20 antaman ohjeistuksen pohjalta.

Kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto kokoontuvat yhteisinä maanantaipäivinä. Myös valtuustovaliokunnan kokoukset, kaupunginhallituksen iltakoulut ja kaupunginhallituksen kokoukset ajoitetaan maanantaipäiville. Muina maanantaipäivinä pidetään yleisjaoston kokoukset ja lautakuntien kokoukset lautakuntien päättäminä kellonaikoina. Toimialoilla, joilla on useampia lautakuntia, lautakuntien kokouksia on myös tiistaisin ja keskiviikkoisin.

Apulaiskaupunginjohtaja toteaa, että

- opetuslautakunnan vuoden 2020 kokousaikataulu on valmisteltu kaupunginhallituksen 9.9.2019 hyväksymän kokousaikataulun ja kaupunginhallituksen 16.6.2008 § 20 vahvistamien ohjeiden mukaisesti
- valmistelussa on otettu huomioon koulujen ja oppilaitosten loma-ajat, pääsiäinen ja itsenäisyyspäivä
- opetuslautakunnan tarkastetut pöytäkirjat pidetään sähköisessä muodossa yleisesti nähtävänä kaupungin kirjaamossa
- opetuslautakunnan arkistoitavat pöytäkirjat säilytetään joitakin vuosia sivistystoimessa minkä jälkeen ne siirretään kaupungin arkistoon arkistoitavaksi.

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 7

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) että opetuslautakunnan vuoden 2020 kokoukset pidetään seuraavina päivinä klo 17.00 alkaen: 20.1., 25.2 (ti)., 16.3., 14.4., 11.5., 8.6., 17.8., 14.9., 6.10.(ti), 9.11. ja 7.12.
- b) että opetuslautakunnan jokaisessa kokouksessa valitaan kokouksessa läsnä olevista lautakunnan jäsenistä aakkosjärjestysvuorollaan kaksi (2) pöytäkirjan tarkastajaa
- c) että opetuslautakunnan pöytäkirjat tarkistetaan kokousviikon viimeisenä arkipäivänä klo 12.00 mennessä
- d) että opetuslautakunnan vuoden 2020 kokousten tarkastetut pöytäkirjat pidetään sähköisessä muodossa yleisesti nähtävänä kaupungin kirjaamossa (os. Asematie 7, Tikkurila) pöytäkirjan tarkastamispäivää seuraavan viikon keskiviikkona virka-aikana tai sitä seuraavana arkipäivänä, jos ko. keskiviikko on pyhäpäivä tai jouluaatto
- e) että opetuslautakunnan alaisten viranhaltijoiden päätökset ovat nähtävillä päätöksentekoa seuraavan viikon keskiviikkona kaupungin kirjaamossa.
- f) opetuslautakunnan talousarvioseminaari pidetään 3.9.2020. Tarkempi ohjelma ja paikka ilmoitetaan myöhemmin.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Asiakirjat: Kaupunginhallituksen hyväksymä vuoden 2020 kokousaikataulu on tallennettu extranettiin.

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:

Anna Immonen, 050 3029 643, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

8 §

Vantaan esiopetuksen, perusopetuksen ja lukioden työ- ja loma-ajat lukuvuonna 2020—2021 / EL-H

VD/5390/00.01.02.04/2019

Perusopetuslain 23 §:n mukaan lukuvuosi alkaa 1. päivänä elokuuta ja päättyy 31. päivänä heinäkuuta. Lukuvuodessa on 190 työpäivää, joista kuitenkin vähennetään muuksi arkipäiväksi kuin lauantaiksi sattuva itsenäisyyspäivä, loppiainen ja vapunpäivä. Lukuvuonna 2020—2021 työpäiviä on 189, koska loppiainen 6.1.2021 on keskiviikko ja se vähentää yhden työpäivän. Itsenäisyyspäivä 6.12.2020 on sunnuntai ja vapunpäivä 1.5.2021 on lauantai, joten ne eivät vähennä työpäiviä.

Perusopetusasetuksen 7 §:n mukaan lukuvuoden koulutyö päätetään viikon 22 viimeisenä arkipäivänä, joka vuonna 2021 on lauantai 5.6.2021. Perusopetusasetuksen 3 §:n mukaan esiopetusta annetaan vähintään 700 tuntia ja lisäopetusta vähintään 1 100 tuntia vuodessa. Varhaiskasvatuksen esiopetuksessa lukuvuoden viimeinen työpäivä on perjantai 4.6.2021, koska varhaiskasvatuksen tulosalueella ei järjestetä lauantaityöpäiviä.

Lukiolakiin ei sisälly opiskelijoiden työaikaa koskevia määräyksiä. Lukioasetuksen 3 §:n mukaan opetus tulee kuitenkin järjestää siten, että opiskelija voi suorittaa lukion oppimäärään sisältyvät opinnot kolmessa vuodessa.

Suomenkielinen perusopetus

Suomenkielisen perusopetuksen tulosalueella ei tänä syksynä toteutettu kyselyä ehdotuksesta työ- ja loma-ajoiksi. Aiempina vuosina kyselyjä on tehty huoltajille, oppilaille ja koulun henkilökunnalle sekä vanhempainyhdistysten kattojärjestö VANVARY ry:lle, viimeisin kysely syksyllä 2018. Kyselyjen tuloksissa on vakiintunut enemmistön näkemykseksi viikon syysloma.

Suomenkielisen perusopetuksen kouluihin esitetään työ- ja loma-ajat lukuvuodelle 2020—2021 siten, että opetus alkaa torstaina 13.8.2020, syysloma on viikon mittainen (vko 42), joulun ajan loma kaksi viikkoa 23.12.2020—6.1.2021 ja talviloma perinteisesti viikon mittainen (vko 8).

Esiopetus

Suomenkielisen varhaiskasvatuksen esiopetuksessa noudatetaan muutoin samoja työ- ja loma-aikoja kuin perusopetuksessa lukuun ottamatta mahdollisia lauantaityöpäiviä.

Suomenkielinen lukiokoulutus

Lukioiden opiskelijakunnille lähetettiin lausunnolle päätösesityksen mukainen ehdotus työ- ja loma-ajoiksi 2020—2021. Ehdotukseen antoivat lausuntonsa Lumon, Martinlaakson ja Tikkurilan lukioden opiskelijakuntien hallitukset. Lumon ja Tikkurilan opiskelijakuntien hallitukset pitivät ehdotusta hyvänä. Martinlaaksossa mielipiteet jakautuivat jokseenkin tasan perusopetukseen esitettyjen työ- ja loma-aikojen ja lukioihin esitetyn kanssa.

Suomenkielisen lukiokoulutuksen oppilaitoksiin esitetään työ- ja loma-ajat lukuvuodelle 2020—2021 siten, että opetus alkaa tiistaina 11.8.2020, syysloma on viikon mittainen (vko 42), joulun ajan loma reilu kaksi viikkoa 21.12.2020—6.1.2021 ja talviloma perinteisesti viikon mittainen (vko 8). Lukion ylimmän luokan koulutyö päättyy torstaina 18.2.2021.

Ammattiopisto Varia

Ammattiopisto Variassa lukuvuosi alkaa 1.8.2020 ja päättyy 31.7.2021. Kunkin opiskelijan työ- ja loma-ajat sekä valmistuminen määräytyvät henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan.

Vaikutusten arviointi

Työ- ja loma-aikojen valmistelussa syysloman pituus on herättänyt aiemmin keskustelua. Viikon loma parantaa oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvinvointia ja jaksamista sekä mahdollistaa perheiden yhteiset lomamatkat. Viikon kestävä syysloma vastaa lyhyempää lomaa paremmin levon tarpeisiin ja lisää yleistä hyvinvointia.

Lukiokoulutuksessa opiskelun alkaminen aiemmin antaa enemmän aikaa valmistautua syksyn ylioppilaskirjoituksiin. Lisäksi lukion opiskelijat hyötyvät pitkästä joululomasta.

Esiopetuksen ja perusopetuksen työ- ja loma-aikojen sijoittelussa on tarkoituksenmukaista pitäytyä mahdollisimman yhtenäisissä loma-ajoissa. Perheiden mahdollisuus sovittaa yhteen loma-aikoja paranee.

Hallintosäännön 10 luvun 7 § 3 kohdan mukaan opetuslautakunta päättää koulutyön aloittamisajankohdasta ja lukuvuoden vapaapäivistä peruskoulussa, lukuvuoden työpäivien määrästä, opetuksen aloittamis- ja päättymispäivästä sekä loma-ajoista lukiossa ja perusopetuksen lisäopetuksessa sekä esiopetuksen työpäivistä.

Ruotsinkielisten koulujen työ- ja loma-ajat päätetään opetuslautakunnan ruotsinkielisessä jaostossa.

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 8

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) että lukuvuonna 2020—2021 suomenkielisessä esiopetuksessa noudatetaan seuraavaa työaikaa:

syyslukukausi to 13.8. — ti 22.12.2020
syysloma ma 12.10. — pe 16.10.2020 (viikko 42)
joululoma ke 23.12.2020 — ke 6.1.2021
kevätlukukausi to 7.1. — pe 4.6.2021
talviloma ma 22.2. — pe 26.2.2021 (viikko 8)

Syyslukukaudella on 89 ja kevätlukukaudella 99 työpäivää, yhteensä 188.

- b) että lukuvuonna 2020 — 2021 suomenkielisen perusopetuksen kouluissa noudatetaan seuraavaa työaikaa:

syyslukukausi to 13.8. — ti 22.12.2020
syysloma ma 12.10. — pe 16.10.2020 (viikko 42)
joululoma ke 23.12.2020 — ke 6.1.2021
kevätlukukausi to 7.1. — la 5.6.2021

talviloma ma 22.2. — pe 26.2.2021 (viikko 8)

Syyslukukaudella on 89 ja kevätlukukaudella 100 työpäivää, yhteensä 189.

- c) että lukuvuonna 2020 — 2021 suomenkielisen lukiokoulutuksen oppilaitoksissa noudatetaan seuraavaa työaikaa:

syyslukukausi ti 11.8. — pe 18.12.2020

syysloma ma 12.10. — pe 16.10.2020 (viikko 42)

joululoma ma 21.12.2020 — ke 6.1.2021

kevätlukukausi to 7.1. — la 5.6.2021

talviloma ma 22.2. — pe 26.2.2021 (viikko 8)

Syyslukukaudella on 89 ja kevätlukukaudella 100 työpäivää, yhteensä 189.

- d) että lukuvuonna 2020 — 2021 lukioden järjestämässä perusopetuksen lisäopetuksessa noudatetaan muuten samaa työaikaa kuin lukiokoulutuksessa, paitsi aloittamisajankohta on maanantai 17.8.2020.
- e) määrätä lukion ylimmän luokan koulutyö päättyväksi torstaina 18.2.2021.
- f) siirtää hallintosäännön 10 luvun 7 § 3 kohdan mukainen päätösvalta lukuvuonna 2020—2021
- kodin ja koulun yhteistyöhön käytettävän yhden lauantaityöpäivän ja vastaavan vapaapäivän määräämisestä suomenkielisen perusopetuksen osalta perusopetuksen aluepäälliköille
 - kahden lauantaityöpäivän ja vastaavien vapaapäivien määräämisestä lukioden osalta lukioden rehtoreille.
- g) esittää Vantaan musiikkiopistolle ja Vantaan kuvataidekoululle, että nämä ottavat huomioon omassa työ- ja loma-aikojen määrittelyssä tässä päätöksessä tehdyt esiopetuksen, perusopetuksen koulujen ja lukioden työaikatarkaisut.
- h) esittää HSL:lle, että joukkoliikenteen järjestämisessä ja talviaikatauluun siirtymisessä otetaan huomioon koulujen ja oppilaitosten työ- ja loma-ajat.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano:

Hallintoyksikkö:

- ote päiväkodit, koulut ja oppilaitokset, musiikkiopisto, kuvataidekoulu, HSL sekä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, ruotsinkielinen ja nuoriso- ja aikuiskoulutuksen tulosalueet, hankintakeskuksen ostoyksikkö

Muutoksenhakuohje:

Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:

Ilkka Kalo, 040 707 1115, Ari Ranki, 050 314 5378, Sole Askola-Vehviläinen, 0400 417 634, Pirkko Nurmi, 050 312 1592, sähköpostiosoitteet muotoa etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VD/7678/00.03.00.00/2019

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 20.5.2019 § 6 merkinnyt tiedoksi tarkastuslautakunnan laatiman Vantaan kaupungin arviointikertomuksen 2018 ja lähettänyt sen kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus päätti 3.6. kokouksessaan lähettää valtuuston päätöksen toimialoille toimenpiteitä varten.

Toimialoja ja eräitä tulosalueita on pyydetty antamaan selvityksensä arviointikertomuksen tiivistelmäkohtiin.

Sivistystoimen toimialalta on pyydetty erityisesti selvitystä lasten ja nuorten pääsystä mielenterveyspalveluiden piiriin ja siihen liittyvään pääkaupunkiseudun kaupunkien ja HUSin tarkastuslautakuntien yhteisarviointiin.

Selvitystä on myös pyydetty liikuntamahdollisuuksien lisäämiseen ja sitä kautta liikkumiseen kannustamiseen liittyvään kohtaan sekä perusopetuksen strategiaan liittyvään kohtaan.

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 9

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään antaa kaupunginhallitukselle liitteenä oleva selvitys tarkastuslautakunnan vuoden 2018 arviointikertomukseen.

Käsittely:

Esittelijä muutti esitystään seuraavasti:

Liitteeseen Selvitys arviointikertomukseen kohtaan 3 tehtiin muutos seuraavasti: "Sivistystoimi esittää seuraavaa: s. 34 Tarkastuslautakunta suosittaa, että sivistystoimi lisää opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuutta. Palveluiden saatavuuteen yhtenä vaikuttavana tekijänä on henkilöstöresurssin suhde oppilasmäärään. Vuonna 2018 perusopetuksen koulupsykologin vastuualueeseen kuului keskimäärin 940 oppilasta ja yhden kuraattorin vastuualueeseen liki 900 oppilasta. Oppilasmäärän suuruus per työntekijä ei tällä hetkellä takaa pääsyä palveluun määräaikojen sisällä. Hallitusohjelmassa on varattu 29 M € oppilas- ja opiskelijahuollon työntekijöiden palkkaamiseen. Mikäli tämä toteutuu suunnitelman mukaisesti, myös Vantaalla lisätään opiskeluhuollon resursseja perusopetuksen kuraattoreiden ja psykologien osalta. "

Teksti muutettiin muotoon: "Sivistystoimi esittää seuraavaa: s. 34 Tarkastuslautakunta suosittaa, että sivistystoimi lisää opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuutta. Palveluiden saatavuuteen yhtenä vaikuttavana tekijänä on henkilöstöresurssin suhde oppilasmäärään. Vuonna 2018 perusopetuksen koulupsykologin vastuualueeseen kuului keskimäärin 940 oppilasta ja toisella asteella 1063 opiskelijaa. Perusopetuksen yhden kuraattorin vastuualueeseen kuului liki 900 oppilasta ja toisella asteella 944 opiskelijaa. Oppilasmäärän suuruus per työntekijä ei tällä hetkellä takaa pääsyä palveluun oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyjen määräaikojen sisällä. Sivistystoimi arvioi, että ko. lain määrittämät tehtävät sekä määrääjat voidaan saavuttaa mitoituksella 600 oppilasta/työntekijä. Hallitusohjelmassa on varattu 29 M € oppilas- ja opiskelijahuollon työntekijöiden palkkaamiseen. Mikäli tämä toteutuu suunnitelman mukaisesti, myös Vantaalla lisätään opiskeluhuollon resursseja kuraattoreiden ja psykologien osalta."

Päätös:

Hyväksyttiin muutettu esitys.

Liitteet: - Selvitys arviointikertomukseen v. 2018
 - Arviointikertomus

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö:
 - ote kaupunginhallitus

Muutoksenhakuohje: Ei muutoksenhakuoikeutta/ Kuntalaki 136 §

Lisätiedot:

Eila Tanninen, 040 589 2731, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VANTAAN KAUPUNKI ARVIOINTIKERTOMUS 2018

WWW.VANTAA.FI/ARVIOINTIKERTOMUS
TARKASTUSLAUTAKUNTA 2.5.2019

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ	3
SAMMANDRAG	6
1 TOIMINNAN JA TALOUDEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI	9
1.1 Valtuustokauden 2018–2021 strategian kokonaistarkastelu	9
1.2 Vuoden 2018 sitovien tavoitteiden toteutuminen	10
1.3 Tarkastuslautakunnan arvioita vuoden 2018 tavoitteiden toteutumisesta	12
1.4 Kaupunginvaltuuston konserniyhtiöille asettamien tavoitteiden toteutuminen	15
2 EMOKAUPUNGIN JA KOKO KONSERNIN TALOUS	15
2.1 Emokaupungin talous ja tilinpäätös	15
2.2 Koko kaupunkikonsernin talous	22
2.3 Suurten kaupunkien vertailua	23
2.4 Investoinnit	25
3 VTK KIINTEISTÖT OY	27
4 LASTEN JA NUORTEN PÄÄSY MIELENTERVEYSPALVELUJEN PIIRIIN	29
5 KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA	35
5.1 Organisaatiouudistus ja tulevaisuudennäkymät	35
5.2 Henkilöstöjohtaminen	36
5.3 Valmentava johtaminen ja sen tukeminen lähiesimiestyössä	39
5.4 Sisäinen tarkastus	40
6 KONSERNI- JA ASUKASPALVELUT	41
6.1 Riskienhallinta	41
6.2 Vantaan Työterveys liikelaitos	42
7 MAANKÄYTTÖ, RAKENTAMINEN JA YMPÄRISTÖ	45
7.1 Ympäristöpalvelut ja eläinlääkintäpalvelut	45
7.2 Tilakeskus, rakennuttamisen yksikkö	49
8 SIVISTYSTOIMI	52
8.1 Liikuntapalvelut, Tikkurilan uimahalli ja sen peruskorjaus	52
8.2 Johtaminen sivistystoimessa	55
9 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	57
9.1 Päihdepalvelut	57
9.2 Kotihoito	62
9.3 Vantaan sairaala, Katriinan sairaala ja sen peruskorjaus	64
9.4 Suun terveydenhuollon liikelaitos	69
9.5 Toimeentulotuki, kunnalle kuuluva osuus	71
9.6 Kiireelliset sijoitukset lapsiin kohdistuneissa rikoksissa – välittömän vaaran ja viranomaisyhteistyön arviointia	75
9.7 Tehostetun palveluasumisen valvonta Vantaalla	76
10 TARKASTUSLAUTAKUNTA	79
11 ARVIOINTIKERTOMUSHAVAINTOJEN SEURANTA	81
12 TARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO TILINTARKASTAJAN HAVAINTOIHIN	82
13 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	82
14 ALLEKIRJOITUKSET	83
LYHENTEET	84

TIIVISTELMÄ

1. Vuosi 2018 oli Vantaalle myönteisen kehityksen vuosi. Väestö lisääntyi suhteellisesti eniten Vantaalla verrattuna muihin kaupunkeihin Suomessa. Asuntotuotanto oli runsasta ja työllisyys parani, myös pitkäaikaistyöttömien lukumäärää pystyttiin pienentämään. Vantaan talouskehitys oli arvioitua parempaa. Vaikka verotuloja kertyi arvioitua vähemmän, toimintakulujen alittuminen ja toimintatuottojen ylittyminen johtivat selvästi ennakoitua parempaan tilikauden tulokseen. Myös investoinnit katettiin ilman lainaottoa ja lainakantaa pystyttiin jälleen pienentämään.

Vantaa haluaa olla sosiaalisesti, taloudellisesti, ekologisesti ja demokraattisesti kestävä kohtaamisen kaupunki. Vantaan kaupungin organisaatio ja toimintatavat uudistuvat. Uusi organisaatio aloittaa toimintansa vuoden 2020 alussa. Väestön ennustetaan kasvavan Vantaalla melko voimakkaasti myös tulevina vuosina. Kasvu tuo haasteita kaupungille sillä palvelujen ja investointien tarve kasvaa. Lisäksi väestön lisäyksen vaikutuksia väestön sosioekonomisen aseman kehitykseen ja työllisyyteen ja tätä kautta verotulokertymään on vaikea ennustaa. Haasteita saattaa jatkossa liittyä myös siihen, miten hyvin kaupunkiin muuttaneiden asuminen ja nykyiset asuntotuotannon painopisteet (nyt painopiste pienissä kerrostaloasunnoissa) sopivat yhteen.

2. Valtuuston asettamista strategisista tavoitteista oli kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan toteutunut täysin 19, osittain 7 ja 5 tavoitetta ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta oli eri mieltä kolmen tavoitteen toteutumisesta. Lautakunta totesi tavoitteiden arvioitavuuden parantuneen mutta antoi myös huomautuksen kymmenestä tavoitteesta. Huomautukset liittyivät muun muassa tavoitteiden ja raportoinnin epätasallisuuteen.

Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota tavoitteiden täsmällisyyteen ja joidenkin tavoitteiden osalta mittarien lukumäärää tulisi rajoittaa. Tarkastuslautakunta suosittelee myös toteutumatta jääneiden tavoitteiden osalta käymään läpi syitä, joiden vuoksi tavoitteet jäivät toteutumatta. Tämä koskee myös toimenpiteistä huolimatta kasvaneiden sairauspoissaolojen määrää. Näin arvioiden saadaan tietoa, jonka avulla voidaan jatkossa kehittää sekä tavoiteasetantaa että tavoitteiden toteuttamisprosessia.

3. Lasten ja nuorten pääsyä mielenterveyspalveluiden piiriin arvioitiin pääkaupunkiseudun kaupunkien ja HUSin tarkastuslautakuntien yhteisarvioinnissa. Arvioinnin tuloksena todettiin, että palveluihin pääsy ei ole kaikilta osin sujuvaa. Arvioinnissa suositeltiin muun muassa matalan kynnyksen palveluiden ja perustason hoitojärjestelmän vahvistamista. Yhteistyössä tulisi sujuvoittaa lähetekäytäntöä ja selkiyttää työnjakoa. Myös lääkärivajeeseen tulisi yrittää vaikuttaa yhteisesti.
4. Vantaan 10 829 palvelussuhteen kokoisessa organisaatiossa henkilöstöjohtaminen on vaativa tehtävä. Virka- ja työehtosopimuksia on useita ja lainsäädäntö asettaa reunaehdoja henkilöstökysymyksissä. Työhyvinvointitutkimuksen mukaan henkilöstöjohtaminen on onnistunut Vantaalla, vaikkakin laskua on havaittu vuoden 2018 aikana. Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä kehitettävänä kohteena rekrytoinnin. Siihen on jo panostettu, mutta toimenpiteet eivät riitä etenkin sosiaalityöntekijöiden ja varhaiskasvatuksen opettajien sekä koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan rekrytointeja silmällä pitäen. Pitovoimaa henkilöstön suhteen tarvitaan myös. Työmäärän ei tule olla niin kuormittavaa, että onnistumisen kokemuksia ei synny.
5. Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä vertaistuen tuottamisen lähiesimiehelle ja vuorovaikutuksen lisääntymisen organisaatiossa. Valmentavan johtamisen kohteena olevien työntekijöiden tietoisuutta valmentavasta johtamisesta olisi hyvä lisätä esimerkiksi koulutuksella. Valmentavan johtamisen tavoitteena on palvelunkäytön ja hyvinvointi. Tässä suhteessa valmentavan johtamisen eteenpäin vieminen on kannatettavaa.
6. Sisäisen tarkastuksen sisäisen valvonnan toiminta ulotetaan myös konserniyhtiöiden toimintaan. Tämä on ollut erittäin hyvä toimenpide. Tarkastuksen ulottamisen myötä konserniyhtiöihin on saatu monia haitallisia käytäntöjä tiedoksi ja korjatuiksi. Näin ollen sisäisen tarkastuksen resursointi on edelleenkin turvattava.
7. Vantaan kaupungin riskienhallintaan on luotu koko kaupunkiorganisaatiota koskeva yhteinen prosessi ja prosessia tukeva ohjeistus. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan riskienhallinnan menettelyjen vakiinnuttamista ja kehittämistä koko kaupunkikonsernissa kokemuksen pohjalta. Riskien tunnistamiseen ja käsittelyyn

tulee kaikkien toimialojen kiinnittää huomiota. Sähköisen työvälineen kehittäminen osana strategia -työkalua on myös kannatettavaa.

8. Vantaan Työterveys liikelaitoksen asiakasmäärät ovat viime vuosina koko ajan kasvaneet ja liikelaitos on tehnyt hyvää taloudellista tulosta. Liikelaitos on jatkuvasti pyrkinyt kehittämään toimintatapojaan ja parantamaan toiminnan laatua. Liikelaitokselle myönnettiin vuonna 2017 arvostettu ISO 9001/2015 laatusertifikaatti osoitukseksi korkeatasoisesta työterveyshuollon toiminnasta. Liikelaitoksen toiminta muuttuu kevästä 2019 lähtien yhtiömuotoiseksi.
9. Ympäristökeskus tekee tiivistä yhteistyötä maankäytön suunnittelun kanssa, jotta luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja ympäristövaikutukset tulevat huomioonotetuksi eri maankäytön suunnitelmissa. Vantaa hyväksyi vuonna 2018 pitkän tähtäimen ympäristöohjelman – Resurssiviisauden tiekartan –, joka on tärkeä osa Vantaan ympäristöjohtamista. Ympäristökeskuksella oli keskeinen rooli ohjelman valmistelussa ja jatkossa myös sen toimeenpanemisessa.
10. Rakennuttamisen tulosityksikön valvontavastuulla olevat kaupungin rakennuttamisinvestoinnit kasvoivat selvästi vuonna 2018 ja rakennuttamisen volyymi on korkea myös tulevana vuosina. Pääkaupunkiseudun kiivas rakennuttamistahti aiheuttaa kilpailua alan osajista ja on aiheuttanut yksikölle rekrytointivaikeuksia. Toimintalahankkeiden onnistunut projektinhallinta oli yksi tekijä, jonka avulla rakennuttamishankkeissa saatiin säästöjä vuonna 2018. Uutena rakennushankkeiden toteutustapana kokeillaan kahdessa kouluhankkeessa projektialianssia. Rakennuttamisvaiheessa valvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota kosteudenhallintaan.
11. Liikuntamahdollisuuksien lisääminen ja sitä kautta liikkumiseen kannustaminen nähdään yleisesti tärkeänä osana hyvinvointia ja näin tärkeänä osana kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Liikuntapalvelujen tulosalue aktivoi ihmisiä liikkumaan luomalla puitteet liikunnan harrastamiseen ja aktivoimalla kuntalaisia liikunnan pariin. Tärkeä osa liikkumaan aktivoimisessa ovat lukuisat liikunnan edistämishankkeet, joissa tehdään tiivistä yhteistyötä liikunta- ja urheiluseurojen kanssa.
12. Strategia on johtamisen tärkein työväline. Se ohjaa päätöksentekoa ja johtamista organisaation kaikilla tasoilla. Sivistystoimen toimialan johtamisjärjestelmä on kaupungin mallin mukainen ja tulosalueiden johtamisjärjestelmät on kuvattu joitakin vuosia sitten. Perusopetuksen strategiassa painottuvat taitava oppija, hyvinvoiva oppilas sekä oppilaan ohjaaminen ja työelämätaitojen kehittäminen.
13. Päihdepalvelujen ja mielenterveyspalvelujen integraatiota lisättiin vuoden 2018 alusta, kun päihdepalvelujen tulosityksikkö siirrettiin kuntouttavia asumispalveluja lukuun ottamatta perhepalveluista terveyspalveluihin. Päihdepalvelut kehittää jatkuvasti palvelujaan entistä asiakaslähtöisemmiksi. Asiakaslähtöisyyttä voimistetaan muun muassa ottamalla kaikissa päihdepalveluissa asteittain käyttöön toipumisorientaatiomalli, joka painottaa asiakkaan vahvaa osallisuutta.
14. Kotihoidolla on osaltaan tärkeä rooli siinä, että ikääntyneet pystyvät asumaan turvallisesti kotonaan. Kotihoidon varahenkilöstön toimintaa on kehitetty osana koko tulosalueen resurssipooli-mallia. Asiakkaan luona vietetty aika työajasta kasvaa. Lautakunta suosittelee RAI-arviointien kattavuuden parantamista.
15. Vantaan sairaala tulosityksikkö vastaa kaikesta perusterveydenhuollon sairaalatoiminnasta Vantaalla. Hoitoprosessissa tuetaan potilaan kuntoutusta yhdessä omaisten ja muiden sidosryhmien kanssa ja tavoitteena on aina mahdollisimman nopea kotiutuminen. Tulosityksikössä korostetaan potilaslähtöisyyttä eli potilas ja omaiset nähdään tärkeänä voimavarana hoitoprosessissa. Katriinan sairaalan peruskorjaus paransi yksikön toimintaedellytyksiä ja uudessa johtamisjärjestelmässä kiinnitetään huomiota arvioinnissa esiin nousseisiin kehittämiskohtiin.
16. Suun terveydenhuollon liikelaitoksen toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuivat muilta osin, mutta tulos jäi alijäämäiseksi. Palvelusopimuksen edellyttämä toimenpidemäärä ylittyi 10,9 prosentilla. Digitalisaation tuomia mahdollisuuksia, muun muassa sähköinen hoidon tarpeen arviointi ja etähammaslääkäritoiminta, on otettu käyttöön. Liikelaitoksen toiminnassa tärkeänä kehittämiskohteena on toiminnan standardointi ja yhte näisten käytäntöjen omaksuminen koko organisaatioon. Palveluiden kysynnän kasvuun väestönkasvun ja väestön ikääntymisen myötä tulee varautua.

17. Vantaa organisoi kunnille jääneen toimeentulotuen käsittelyn vuoden 2017 alusta uudelleen, kun perustoimeentulotuen maksatus siirtyi Kelan tehtäväksi. Vuonna 2018 kaikki toimeentulotukihakemukset saatiin Vantaalla käsiteltyä laissa säädetyssä määräajassa.
18. Viranomaisyhteistyötä on tarpeellista lisätä niin välittömän vaaran kuin lapsiin kohdistuneitten rikosten tutkinnassa ja käsittelyssä. Yhteistyömallin luominen poliisin ja sosiaalityöntekijöiden välille olisi suotavaa.
19. Tehostetun palveluasumisen valvonnasta saatujen tietojen perusteella tarkastuslautakunta katsoo, että valvonta on Vantaalla asianmukaista ja että epäkohtiin ja laatupoikkeamiin puututaan viivytyksettä. Tarkastuslautakunta suosittelee, että palveluntuottajien kanssa tehtävissä sopimuksissa sovitaan laissa säädettyä laajemmasta yllätystarkastusten mahdollisuudesta.
20. Kaupungin VTK-kiinteistöt Oy:lle asettamat tavoitteet toteutuivat vuonna 2018 ja yhtiön suotuisa talouskehitys jatkui. Yhtiölle on ohjattu viime vuosina kaupungin kiinteistöomaisuutta ja yhtiö on ollut toteuttamassa kaupungin palvelutilahankkeita. Yhtiöllä on jatkossakin tärkeä rooli kaupungin palvelutilojen rakennuttajana.

SAMMANDRAG

1. År 2018 var ett år med positiv utveckling för Vanda. Befolkningen ökade relativt sett mest i Vanda jämfört med övriga städer i Finland. Bostadsproduktionen var hög och sysselsättningen förbättrades, man lyckades också minska antalet långtidsarbetslösa. Den ekonomiska utvecklingen i Vanda var bättre än väntat. Även om det kom in mindre skatteinkomster än beräknat, ledde underskridningen av verksamhetskostnader och överskridningen av verksamhetsintäkter till ett klart bättre resultat för räkenskapsperioden än väntat. Också investeringarna täcktes utan upplåning och man klarade av att återigen minska länestocken.

Vanda vill vara en socialt, ekonomiskt, ekologiskt och demokratiskt hållbar stad och mötesplats. Vanda stads organisation och verksamhetssätt förnyas. Den nya organisationen inleder sin verksamhet i början av 2020. Befolkningen beräknas öka ganska kraftigt i Vanda också under de kommande åren. Tillväxten medför utmaningar för staden eftersom behovet av tjänster och investeringar ökar. Därutöver är det svårt att förutse befolkningsökningens konsekvenser för utvecklingen av befolkningens socioekonomiska situation och sysselsättningen och därigenom för den ackumulerade skatteinkomsten. Hur väl bostadsbehoven hos dem som flyttat in i staden och de nuvarande prioriteringarna inom bostadsbyggandet (idag ligger fokus på små höghusbostäder) är anpassade till varandra kan i fortsättningen också vara förenade med utmaningar.

2. Av de strategiska mål som fullmäktige uppställt nåddes enligt stadsstyrelsens rapportering 19 helt, 7 till viss del och 5 mål nåddes inte alls. Revisionsnämnden var av annan åsikt när det gällde utfallet för tre av målen. Nämnden konstaterade att målens utvärderingsbarhet förbättrats men framställde också anmärkningar mot tio mål. Anmärkningarna anknöt till att bland annat inexaktheten hos mål och rapportering.

Revisionsnämnden rekommenderar att man fäster uppmärksamhet vid att målen är precisa och att antalet mätare bör begränsas för vissa mål. I fråga om de mål som inte nåddes rekommenderar revisionsnämnden också att man går igenom anledningarna till varför målen inte nåddes. Detta gäller också storleken på sjukfrånvaron som ökat trots åtgärder. Genom en sålunda bedömning får man information som bidrar till att i fortsättningen utveckla både uppställandet av mål och processen för att förverkliga målen.

3. Möjligheterna hos barn och unga att få tillgång till mentalvårdstjänster utvärderades i en gemensam utvärdering som gjordes av revisionsnämnderna i huvudstadsregionens städer och vid HUS. Som utvärderingsresultat konstaterades att det inte i alla avseenden går smidigt att få tillträde till tjänsterna. I utvärderingen rekommenderades bland annat en förstärkning av tjänster med låg tröskel och vårdsystemet på primärnivå. En smidigare remisspraxis och tydligare arbetsfördelning bör åstadkommas i samarbete. Man bör också ingripa gemensamt i bristen på läkare.
4. I en organisation av Vandas storlek med 10 829 anställningsförhållanden är personalledning en krävande uppgift. Det finns flera tjänste- och arbetskollektivavtal och lagstiftningen ställer ramvillkor i personalfrågor. Enligt undersökningen om arbetshälsa har man lyckats med personalledningen i Vanda, även om man uppmärksammat en försämring under år 2018. Revisionsnämnden anser att rekryteringen är ett viktigt utvecklingsobjekt. Man har redan satsat på rekrytering, men åtgärderna är inte tillräckliga särskilt med tanke på rekryteringen av socialarbetare och lärare inom småbarnspedagogiken samt rekryteringarna inom hela verksamhetsområdet för social- och hälsovård. Man behöver också förmå att hålla kvar anställda. Arbetsbördan får inte vara så stor att det inte uppstår upplevelser av framgång i arbetet.
5. Revisionsnämnden anser att det är viktigt att de närmaste cheferna ges kamratstöd och att växelverkan utökas inom organisationen. Kunskaperna om coachande ledarskap hos arbetstagare som är föremål för coachande ledarskap bör utökas genom till exempel utbildning. Målet med det coachande ledarskapet är att uppnå välbefinnande hos serviceanvändaren. I detta avseende understöds främjande av det coachande ledarskapet.
6. Den interna revisionens interna kontrollverksamhet utvidgas också till koncernbolagens verksamhet. Det har varit en mycket bra åtgärd. I och med att revisionen utvidgats till koncernbolagen har ett flertal ofördelaktiga vedertagna tillvägagångssätt upptäckts och åtgärdats. Den interna revisionens resursfördelning bör därför säkras också i fortsättningen.
7. För Vanda stads riskhantering har en för hela stadsorganisationen gemensam process skapats, liksom anvisningar som stödjer processen. Revisionsnämnden rekommenderar att man på basis av erfarenhet fortsätter

arbetet med att befästa och utveckla metoderna för riskhantering inom hela stadskoncernen. Samtliga verksamhetsområden ska fästa uppmärksamhet på identifiering och hantering av risker. Man stödjer också utvecklandet av ett elektroniskt arbetsredskap som en del av strategiverktyget.

8. Klientmängderna hos Affärsverket Företagshälsan i Vanda har under de senaste åren ökat stadigt och affärsverket har uppvisat goda ekonomiska resultat. Affärsverket har fortlöpande strävat efter att utveckla sina verksamhetssätt och förbättra verksamhetens kvalitet. År 2017 beviljades affärsverket det uppskattade kvalitetscertifikatet ISO 9001/2015 som ett tecken på företagshälsoverksamhet på hög nivå. Affärsverkets verksamhet förändras så att det bedrivs i bolagsform från och med våren 2019.
9. Miljöcentralen bedriver nära samarbete med markanvändningsplaneringen för att bevarandet av naturens mångfald och miljökonsekvenser tas i beaktande i olika planer för markanvändningen. Vanda godkände år 2018 ett långsiktigt miljöprogram – Vägkartan för resurssmårhet –, som är en viktig del av miljöledningen i Vanda. Miljöcentralen hade en central roll i beredningen av programmet och har det också i fortsättningen i genomförandet av programmet.
10. Stadens byggherreinvesteringar som resultatenheten för byggherreverksamhet har övervakningsansvar för ökade tydligt under år 2018 och byggnadsvolymer kommer att vara stora också under de kommande åren. Den intensiva takten på byggandet i huvudstadsregionen orsakar konkurrens om kompetens inom branschen och har lett till rekryteringsproblem för enheten. Lokalprojektens lyckade projektförvaltning var en faktor som bidrog till att uppnå inbesparningar i byggherreprojekten år 2018. Som ett nytt sätt för genomförande av byggnadsprojekt görs ett försök med projektallians i två skolprojekt. I byggnadsskedet fäster man inom övervakningen särskild uppmärksamhet på fuktreglering.
11. Att utöka möjligheterna till idrott och motion och genom det uppmuntra till fysisk aktivitet betraktas allmänt som en viktig del av välbefinnandet och således som en viktig del av kommunens arbete för att främja hälsa och välbefinnande. Resultatområdet för idrottsservice aktiverar människor till att röra på sig genom att skapa förutsättningar för att utöva idrott och motion och aktivera kommuninvånare till fysisk aktivitet. En viktig del när det gäller att aktivera till fysiska aktiviteter är det stora antalet projekt för att främja idrott och motion där det bedrivs nära samarbete med idrottsföreningar.
12. Strategin är ledningsarbete viktigaste arbetsredskap. Den styr beslutsfattandet och ledningen på alla nivåer i organisationen. Ledningssystemet vid bildningsväsendets verksamhetsområde överensstämmer med stadens modell och resultatområdenas ledningssystem har beskrivits för några år sedan. I strategin för den grundläggande utbildningen fokuserar man på skickligt lärande, välmående elever och handledning av elever och utveckling av arbetslivsfärdigheter.
13. Integrationen av missbrukarservice och mentalvårdstjänsterna utökades från början av år 2018, då resultatenheten för missbrukarservice med undantag av den rehabiliterande boendeservice överfördes från familjeservice till hälsovårdstjänsterna. Missbrukarservice utvecklar fortlöpande sina tjänster så att de i ännu större mån utgår från klienterna. Klientorienteringen förstärks bland annat genom att man stegvis inom all missbrukarservice tar i bruk en modell för återhämtningsorientation som fokuserar på en stark delaktighet från klientens sida.
14. Hemvården spelar för sin del en viktig roll när det gäller äldre personers möjlighet att bo tryggt i det egna hemmet. Hemvårdens resurspersonalverksamhet har utvecklats som en del av hela resultatområdets resurspoolmodell. Den tid av arbetstiden som tillbringas hos klienten ökar. Nämnden rekommenderar att RAI-utvärderingarnas täckning förbättras.
15. Resultatenheten Vanda sjukhus ansvarar för all sjukhusverksamhet inom primärvården i Vanda. I vårdprocessen stöds patientens rehabilitering tillsammans med anhöriga och andra berörda parter och målet är alltid en så snabb utskrivning som möjligt. Vid resultatenheten poängteras patientinriktning, dvs. patienten och de anhöriga ses som en viktig resurs i vårdprocessen. Totalrevideringen av Katrinesjukhuset förbättrade enhetens verksamhetsförutsättningar och i det nya ledningssystemet fäster man uppmärksamhet på de utvecklingsobjekt som lyfts fram i utvärderingen.
16. Målen för verksamheten och ekonomin vid Affärsverket för mun- och tandhälsa förverkligades till övriga delar, men resultatet uppvisade underskott. Det i serviceavtalet förutsatta antalet åtgärder överskreds med 10,9 pro-

cent. Man har börjat använda sig av möjligheter som digitaliseringen medför, bland annat elektronisk bedömning av vårdbehovet och distanstandläkarverksamhet. Att standardisera verksamheten och tillägna sig gemensam praxis i hela organisationen är viktiga utvecklingsobjekt i affärsverkets verksamhet. Man bör också förbereda sig på en ökad efterfrågan på tjänster i och med att befolkningen ökar och blir äldre.

17. Vanda omorganiserade behandlingen av utkomststöd som hamnade på kommunernas ansvar från början av år 2017, då utbetalningarna av det grundläggande utkomststödet överfördes till FPA:s uppgifter. År 2018 behandlades samtliga ansökningar om utkomststöd inom den tidsram som föreskrivs i lag.
18. Det är nödvändigt att utöka myndighetsarbetet både när det gäller utredningen och hanteringen av omedelbar fara och brott riktade mot barn. Det vore önskvärt att det skapas en samarbetsmodell mellan polisen och socialarbetarna.
19. Utifrån uppgifter som man fått från övervakningen av det effektiverade serviceboendet anser revisionsnämnden att övervakningen är ändamålsenlig i Vanda och att man ingriper utan dröjsmål i missförhållanden och kvalitetsavvikelser. Revisionsnämnden rekommenderar att man i de avtal som ingås med serviceproducenter avtalar om en möjlighet till ett utökat antal oanmälda inspektioner jämfört med det som föreskrivs i lag.
20. De mål som staden uppställt för VTK-kiinteistöt Oy uppnåddes år 2018 och bolagets ekonomi fortsatte att utvecklas i en gynnsam riktning. Under de senaste åren har man styrt fastighetsegendom som ägs av staden till bolaget och bolaget har deltagit i genomförandet av stadens servicelokalprojekt. Bolaget har också i fortsättningen en viktig roll som byggherre för stadens servicelokaler.

1 TOIMINNAN JA TALOUDEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

1.1 Valtuustokauden 2018–2021 strategian kokonaistarkastelu

Valtuustokauden 2018–2021 strategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 11.12.2017.

Vantaan strategiassa määriteltiin kaupungin visio, arvot ja strategiset painopistealueet (6 kappaletta). Painopistealueet sisältävät strategiset tavoitteet (20 kappaletta), joille annettiin lähtö- ja tavoitetasot. Näitä strategisia tavoitteita toteutetaan valtuuston vuosittain asettamalla sitovilla tavoitteilla.

STRATEGIAN OSA-ALUEET:

VANTAAN VISIO: *Rohkea ja rento Vantaa on edelläkävijä ja vastuullisen kasvun keskus*

ARVOT: *Avoimuus, Rohkeus, Vastuullisuus ja Yhteisöllisyys*

STRATEGISET PAINOPISTEALUEET JA NIIHIN SISÄLTYVÄT STRATEGISET TAVOITTEET:

Turvaamme talouden tasapainon

1. Turvaamme talouden tasapainon.
2. Parannamme tuottavuutta talouslinjausten toteuttamiseksi.
3. Pidämme konsernin talouden hallinnassa.

Tiivistämme kaupunkia lähiluontoa vaalien

4. Vahvistamme resurssiinsaasti nykyistä kaupunkirakennetta
5. Hyödynnämme rohkeasti kaupunkikeskusten kehittämismahdollisuudet.
6. Vantaan kaupunkiympäristöt ja asunnot ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä.

Lisäämme kaupungin elinvoimaa ja vetovoimaa

7. Kaupungin työllisyystilanne kehittyy parhaiten pääkaupunkiseudulla.
8. Työikäisen väestön osaaminen vastaa nykyistä paremmin työelämän muuttuvia tarpeita.
9. Yrityksille on monipuolisia ja vetovoimaisia työpaikka-alueita.
10. Vantaa tunnetaan tapahtumien kaupunkina.

Edistämme asukkaiden hyvinvointia

11. Vantaalaisten terveys ja hyvinvointi vahvistuvat terveellisempien elintapojen myötä
12. Hyvinvointierot vähenevät (alueiden väliset erot/segregaatio ja asukkaiden väliset erot)
13. Suomen monikulttuurisin kaupunki hoitaa myös kotiuttamisen parhaiten.
14. Asukkaiden mahdollisuudet osallistua aktiivisesti kaupungin ja oman asuinalueen kehittämiseen lisääntyvät.
15. Kaupungin tilojen sisäilmatilanne paranee.

Olemme edelläkävijöitä palvelujen kehittämisessä.

16. Vantaan palvelut ovat laadukkaita, kustannustehokkaita ja vastaavat asukkaiden tarpeisiin.
17. Digitaalisista palveluista rakennetaan kuntalaisen pääasiointikanava.
18. Palveluja kehitetään asiakaslähtöisesti yhteistyössä kuntalaisten, yritysten ja järjestöjen sekä muiden kuntien kanssa.

Johdamme uudistuen ja osallistuen.

19. Johtaminen uudistuu muutoksissa.
20. Henkilöstön voimavarat vahvistuvat

STRATEGIAN TOTEUTTAMISTA TUKEVAT OHJELMAT:

Erillisohjelmat, raportointi kaupunginvaltuustolle

1. *Hyvinvointiohjelma, joka sisältää:*
 - Monikulttuurisuusohjelma
 - Turvallisuussuunnitelma
 - Vammaispoliittinen ohjelma Wampo
 - HYVIS (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma)
 - Vantaan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma
 - AHVO (Aikuisväestön hyvinvointiohjelma)
2. *Asunto-ohjelma (sisältää maapoliittiset linjaukset)*
3. *Resurssiviisauden tiekartta*

Erillisohjelmat, raportointi kaupunginhallitukselle

4. *Tietohallinto-ohjelma*
5. *Strategisten hankintojen tiekartta*

1.2 Vuoden 2018 sitovien tavoitteiden toteutuminen

	Tilinpäätös 2018			Tarkastuslautakunnan näkemys				
	Kaupunginhallituksen raportointi			Toteutumisesta eri mieltä tai muu huomautus	Syy			
	Täysin	Osittain	Ei lainkaan		Raportointi	Mittarointi	Ei voida arvioida	Muu syy
Turvaamme talouden tasapainon								
1. Hallittu käyttötalouden menokehitys	x							
2. Kaupunki saa maanmyyntivoittoja vuonna 2018 vähintään 34 miljoonaa euroa	x							
3. Onnistunut varainhankinta ja rahoitusriskien hallinta.	x							
4. Tukipalvelujen tuotantotapojen selvittäminen sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä.	x							
5. Kaupunkia rakennetaan ensisijaisesti kaupungin maalle	x							
Tiivistämme kaupunkia lähiluontoa vaalien								
6. Asuntokaavoituksen kohdistuminen asemanseuduille ja joukkoliikenteen vyöhykkeelle		x		x				x
7. MAL-tavoitteet toteutuvat.		x		x	x			
8. Joukkoliikenteen käyttö kasvaa	x							

9. Pysäköinti uudistuu			x					
10. Ekologiset viheryhteydet säilyvät	x							
11. Vantaa on hiilineutraali kaupunki vuonna 2030	x			x				x
Lisäämme kaupungin elinvoimaa ja vetovoimaa								
12. Kaupungin työllisyystilanne kehittyy parhaiten pääkaupunkiseudulla.	x			x				x
13. Vantaa on pääkaupunkiseudun nopeimmin kasvava yritys ympäristö	x			x				x
14. Valmistellaan valtuustokauden mittaiset yrittäjyyttä edistävät toimenpiteet yhteistyössä elinkeinopalveluiden, sivistystoimen, koulujen ja oppilaitosten ja kumppanuusorganisaatioiden kanssa.	x							
15. Kootaan vantaalaisista yrityksistä, oppilaitoksista sekä kaupungin elinkeinokehittäjistä paikallisia, toimialakohtaisia kehittämisklustereita yritysten liiketoiminnan, keskinäisen vuoropuhelun ja alueellisen kasvun vauhdittamiseksi.	x			x	x			
Edistämme asukkaiden hyvinvointia								
16. Ikääntyneet pystyvät asumaan turvallisesti kotonaan	x							
17. Lapsiperheiden hyvinvointi paranee ennalta ehkäisevällä työllä ja uudistuvilla sosiaalihuoltolain mukaisilla palveluilla			x					x
18. Lisätään vuorovaikutusta ja osallisuutta ottamalla käyttöön uusia menetelmiä sekä kehittämällä seuranta ja arviointia	x			x	x			x
19. Kotoutumisen onnistuminen Vantaalla varmistetaan	x							
20. Lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksien lisääminen vapaa-ajan tulosalueiden ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä tiivistämällä	x							
21. Sisäilmakorjaustoimenpiteet kohteissa onnistuvat		x		x	x			
Olemme edelläkävijöitä palvelujen kehittämisessä								
22. Uusien asiakas- ja potilastietojärjestelmien onnistunut käyttöönotto			x					
23. Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu vantaalaisten laadukkaat palvelut varmistetaan		x						
24. Uuden oppimisen toimintatapojen eteneminen		x		x				x

25. Uuden oppimisen edellyttämien verkkojen ja konekannan uusiminen turvataan	x							
26. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmaa vahvistetaan.	x			x				x
Johdamme uudistuen ja osallistuen								
27. Tikkurilan toimitilahanke etenee		x						
28. Hallittu sote- ja maakuntauudistuksesta aiheutuva muutos Vantaalla		x						
29. Osaamisen johtaminen on systemaattista	x							
30. Henkilöstön itsensä- johtamistaidot kasvavat			x					
31. Sairauspoissaoloja ennaltaehkäistään			x					

1.3 Tarkastuslautakunnan arvioita vuoden 2018 tavoitteiden toteutumisesta

Sitova tavoite 6: Asuntokaavoituksen kohdistuminen asemanseuduille ja joukkoliikenteen vyöhykkeelle.

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Asuntokaavoitettu asuntokerrosala (netto) joukkoliikenteen vyöhykkeellä	Tavoite toteutui osittain	Tavoite toteutui osittain. Raportoinnissa tulisi avata oleelliset käsitteet.

Arviointikriteerissä mainittu joukkoliikenteen vyöhyke olisi hyvä määritellä raportoinnin yhteydessä tai viitata lähteeseen, josta määritelmä löytyy. Joukkoliikennekaupunki Vantaa -julkaisussa vahvan joukkoliikennevyöhykkeen määritelmä on tiheä joukkoliikenteen vuoroväli eri vuorokauden aikoina ja viikonpäivinä, lyhyet etäisyydet pysäkeille sekä hyvä saavutettavuus (yhteydet seudun keskuksiin). Kävelyetäisyydellä tarkoitetaan esimerkiksi enintään 600 metrin matkaa raideliikenteen tai 500 metrin matkaan linja-autoliikenteen pysäkeille.

Sitova tavoite 7: MAL-tavoitteet toteutuvat.

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Toteutamme Helsingin seudulla sovitun asuntotuotannon määrän ottaen huomioon perheasuntojen tarve. 1 065 000 k-m ² / 4 vuotta 9 600 asuntoa / 4 vuotta uudispientaloja luvitetaan 450/vuosi	Tavoite toteutui osittain	Tavoite toteutui yhden mittarin mukaan, kahden ei, joten tavoitetta ei voi pitää toteutuneena.

Sitova tavoite 11: Vantaa on hiilineutraali kaupunki vuonna 2030.

Kyseessä on vuotta 2018 koskeva sitova tavoite. Tavoitteiden nimeämisen tulisi olla täsmällisempää.

Sitova tavoite 12: Kaupungin työllisyystilanne kehittyy parhaiten pääkaupunkiseudulla.

Tavoite on asetettu niin, että se sisältää vertailua naapurikaupunkeihin. Kahdessa mittarissa ei ole vertailua pääkaupunkiseutuun. Tavoite voisi hyvin olla, että kaupungin työllisyystilanne paranee. Tällöin jokaisen mittarin ei tarvitse olla kuntia vertaileva.

Tavoitteen yhtenä mittarina on, että puolitetaan nuorisotyöttömyys taloussuunnitelmakauden aikana. Lähtötaso v. 2016 oli 1 454 työtöntä ja tavoitetaso v. 2018 1 272, toteutunut määrä oli 1 163. Neljälle vuodelle jaetuna työttömien määrän tulisi laskea 182 henkilöä vuodessa, mikä tavallaan ensimmäisenä vuotena on ylittynytkin, mutta todellisuudessa on kulunut kaksi vuotta. Jatkovuosina tavoitetasoon ei enää ole yhtä helppoa ylittää. Tavoitetaso taloussuunnitelmakauden päättyessä (727 nuorta työtöntä) on kunnianhimoinen, nuorten työttömyys on Vantaalla edellisen kerran ollut samalla tasolla vuonna 2008.

Sitova tavoite 13: Vantaa on pääkaupunkiseudun nopeimmin kasvava yritysympäristö

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Yritysten, kansainvälisten yritysten ja työpaikkojen määrä.	Tavoite toteutui täysin	Tavoite toteutui täysin. Työpaikkojen määrä ei aivan yltänyt mittarin tavoitteeseen.
Yritysten kasvu 1,5 prosenttia, kansainvälisten yritysten kasvu 2 prosenttia, Työpaikkojen määrän kasvu 1,5 prosenttia.		
Lähtötilanne: Yrityksiä 10 915 Kansainvälisiä yrityksiä: 605 (2014) Työpaikkoja 109 779 (2015)		

Työpaikkojen määrä kasvutavoite oli 1,5 prosenttia ja lähtötilanteessa (2015) työpaikkoja oli 109 779. Työpaikkoja oli 110 784 vuonna 2016, joten kasvu oli ollut hieman alle 1 prosenttia. Kansainvälisten yritysten ja työpaikkojen määrien vertailutiedot olivat 2–3 vuotta vanhoja, joten tilanne vuonna 2018 on todennäköisesti erilainen.

Sitova tavoite 15: Kootaan vantaalaisista yrityksistä, oppilaitoksista sekä kaupungin elinkeinokehittäjistä paikallisia, toimialakohtaisia kehittämisklustereita yritysten liiketoiminnan, keskinäisen vuoropuhelun ja alueellisen kasvun vauhdittamiseksi.

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Mittarin tavoitetaso vuonna 2018: kehittämisklustereiden yhteistyö aloitettu ja toiminta lisännyt oppilaitosten ja yritysten kiinnostavuutta.	Tavoite toteutui täysin	Mittarin toinen osa raportoimatta.

Mittarin jälkimmäinen osa ”toiminta lisännyt oppilaitosten ja yritysten kiinnostavuutta” ei ole mitattavissa tai siitä ei ainakaan ole raportoitu mitään. Kaupunginvaltuusto jätti raportoinnissa mainitun elinvoimaohjelman pöydälle huhtikuussa 2019.

Sitova tavoite 17: Lapsiperheiden hyvinvointi paranee ennalta ehkäisevällä työllä ja uudistuvilla sosiaali- huoltolain mukaisilla palveluilla

Tavoitteen mittarina oli huostaanottojen tarpeen väheneminen, mutta huostaanotot lisääntyivät lähtötasoon verrattuna. Perhepalvelujen tulosalueella on tehty kehittämistyötä tavoitteena muuttaa painopiste korjaavista palveluista varhaisen tuen palveluihin sekä vahvistaa asiakaslähtöisyyttä. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota lapsiperheiden kotipalveluiden vahvistamiseen.

Sitova tavoite 18: Lisätään vuorovaikutusta ja osallisuutta ottamalla käyttöön uusia menetelmiä sekä kehittämällä seuranta- ja arviointia

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Sähköisten ja kasvokkaisten osallistavien menetelmien ja prosessien keilu ja käyttöönotto.	Tavoite toteutui täysin.	Tavoite on epätasällinen ja tällaisia tavoitteita tulisi välttää. Tavoite on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toteutunut osittain.

Sitova tavoite 21 Sisäilmakorjaustoimenpiteet kohteissa onnistuvat

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Käyttäjien tyytyväisyysprosentti toimenpiteisiin sisäilmakorjauksissa, mittareita kehitetään talousarviovuoden aikana.	Tavoite toteutui osittain.	Tavoite ei toteutunut lainkaan

Raportoinnissa todetaan, että 32 prosenttia kokee olosuhteiden parantuneen. Mittaustuloksen kerrotaan kärsineen alhaisesta vastausprosentista. Lisäksi raportoidaan, että mittaustulosten perusteella onnistuminen on arvioitavissa ainoastaan yhdessä koulussa ja kahdessa päiväkodissa, vaikka merkittäviä korjaustoimenpiteitä tehtiin näiden lisäksi yli kymmenessä kohteessa. Raportoinnissa todetaan myös, että kohteista saadun tiedon perusteella kokonaistilanne on parempi kuin kyselytuloksesta voi päätellä.

Raportoinnissa viitataan kohteista saatuun ilmeisesti muuhun kuin kyselytutkimuksen tietoon, mutta ei kerrota miten tämä tieto on kohteista saatu. Arvioinnissa voidaan tukeutua ainoastaan kyselytutkimuksen tulokseen ja koska sen perusteella vain 32 prosenttia koki olosuhteiden parantuneen ja tavoitetaso oli 80 prosenttia, voidaan katsoa, että tavoite ei toteutunut lainkaan. Lisäksi tavoitteena on myös mittarien kehittäminen talousarviovuoden aikana. Tästä mittarien kehittämisestä ei raportoinnissa mainita.

Sitova tavoite 24 Uuden oppimisen toimintatapojen eteneminen

Sitovan tavoitteen mittarit ovat sisällöltään huomattavan laajat, niitä on neljä kappaletta ja joitakin mittareista raportoidaan usealta tulosalueelta. Tavoite ja sen toteutumisen raportointi muistuttaa enemmän tulosalueiden tulokortteja, joissa asioita avataan laajemmin, kuin kaupunkitasoista sitovaa tavoitetta. Tavoitteen kiteyttäminen ja mittarin yksinkertaistaminen olisi suositeltavaa.

Sitova tavoite 26 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmaa vahvistetaan.

Arviointikriteeri	Tilinpäätöksen raportointi	Tarkastuslautakunnan arvio
Sukupuolitietoisuuden budjetoinnin pi- lotti.	Tavoite toteutui täysin.	Tavoite toteutui täysin. Jatkossa mit- tarina on hyvä vaihdella eri yhdenver- taisuusnäkökulmia.

Johtopäätökset:

Tavoitteiden arvioitavuus oli parantunut edellisestä vuodesta. Raportoinnin mukaan tavoitteista oli toteutunut 19 täysin, seitsemän osittain, viisi ei lainkaan. Tarkastuslautakunta oli tavoitteiden toteutumisesta kolmen tavoitteen osalta eri mieltä. Tarkastuslautakunta huomautti kymmenestä tavoitteesta.

Suositus:

Tavoitteiden tulisi olla täsmällisempiä. Tavoitteiden mittareiden lukumäärää olisi syytä rajoittaa. Tarkastuslautakunta suosittelisi kiinnittämään huomiota tavoitteiden täsmällisyyteen ja joidenkin tavoitteiden osalta mittarien lukumäärää tulisi rajoittaa. Tarkastuslautakunta suosittelisi myös toteutumatta jääneiden tavoitteiden osalta käymään läpi syitä, joiden vuoksi tavoitteet jäivät toteutumatta. Näin saadaan tietoa, jonka avulla voidaan jatkossa kehittää sekä tavoiteasetantaa että tavoitteiden toteuttamisprosessia.

1.4 Kaupunginvaltuuston konserniyhtiöille asettamien tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.11.2017 kaupungin talousarvion yhteydessä tytäryhteisöille asetettavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet suunnitelmakaudelle 2018–2021. Vuoden 2018 keskeisille ja taloudellisesti merkittävillä tytäryrityksillä asetettiin yhteensä 29 tavoitetta. Asetetuista tavoitteista toteutui yhteisöjen raportoinnin mukaan 16 täysin, 2 tavoitetta toteutui osittain ja 5 tavoitetta ei toteutunut lainkaan. Lisäksi 6 tavoitteen osalta tulokset eivät olleet raportointihetkellä valmiita.

Tilinpäätöksen toimintakertomuksessa esitetään tavoitteiden toteutuminen seuraavien konserniyhtiöiden osalta: Vantaan Energia -konserni, VAV Asunnot Oy -konserni, VTK Kiinteistöt Oy -konserni, Vantaan Tilapalvelut Vantri Oy, A-Tulkkaukset Oy ja Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Oy.

Suositus:

Strategisten tavoitteiden ja niiden toteutumiseksi asetettujen vuosittaisten sitovien tavoitteiden raportointiin ja mittarointiin pitää kiinnittää huomiota. Erityisesti pitää vuosittaisia sitovia tavoitteita asetettaessa varmistaa, että asetetun mittarin toteutumisesta on saatavilla raportointivaiheessa tieto, jotta tavoite voidaan arvioida.

2 EMOKAUPUNGIN JA KOKO KONSERNIN TALOUS

2.1 Emokaupungin talous ja tilinpäätös

Vantaan tilikauden tulos vuonna 2018 oli 3,9 miljoonaa euroa. Tulos on noin 35,8 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempi. Tilikauden ylijäämä tilinpäätössiirtojen jälkeen oli 5,2 miljoonaa euroa.

Toimintatuotot ylittyivät noin 12,9 miljoonalla eurolla ja toimintakulut (ilman valmistusta omaan käyttöön)

Kuva: Pekka Turtiainen

alittuivat noin 20,2 miljoonaa euroa muutettuun talousarvioon nähden. Toimintatuottoja kasvattivat muun muassa erittäin vilkkaana jatkuneesta kaavoituksesta ja rakentamisesta johtuen ennakoitua suurempina toteutuneet sopimustuotot (maankäyttö- ja kehittämiskorvaukset ja rakennusvalvontamaksut) sekä maanmyyntivoitot. Toimintakuluissa suurin alitus tuli henkilöstökuluihin (noin 23 miljoonaa) ja palvelujen ostot taas ylittivät talousarvion noin kuudella miljoonalla eurolla. Kaupungin koko verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) kasvoi noin 0,9 prosenttia verrattuna vuoteen 2017. Pelkkiä verotuloja kertyi 0,6 prosenttia enemmän kuin vuonna 2017. Vuoden 2018 talousarvioon verrattuna verotuloja kertyi noin 11,3 miljoonaa euroa ennakoitua vähemmän. Valtionosuuksia taas kertyi noin 5,4 miljoonaa ennakoitua enemmän, ja verorahoitus kokonaisuudessaan toteutui 99,5 -prosenttisesti. Verotulolajeista kunnan tuloveroa kertyi noin 7,3 miljoonaa ennakoitua vähemmän, kiinteistöveroä lähes ennakoidusti ja osuus yhteisöveron tuotosta oli noin 4 miljoonaa ennakoitua pienempi. Edelleen alhaisena pysyneestä korkotasosta johtuen Vantaan ennakoidut korkokulut alittuivat noin 1,8 miljoonalla ja korko- ja rahoitustuottoja kertyi noin 2,1 miljoonaa arvioitua enemmän.

Määrärahatavoitteiden toteutumisesta ja lainakannasta vuonna 2018:

- Toimintatuottojen toteumaprosentti muutettuun talousarvioon nähden oli noin 103 prosenttia.
- Toimintakulujen toteumaprosentti muutettuun talousarvioon nähden oli noin 99 prosenttia.
- Verotulojen toteumaprosentti oli 99 prosenttia.
- Valtionosuuksien toteumaprosentti 103,2 prosenttia.
- Yhteenlasketut rahoitustuotot ja -kulut olivat noin 29,3 miljoonaa euroa, mikä oli noin 4 miljoonaa euroa talousarviossa ennakoitua enemmän.
- Poistot ja arvonalentumiset toteutuivat noin 4,4 miljoonaa euroa arvioitua pienempinä
- Kaupunginvaltuuston muutokset vuoden 2018 talousarvioon: Käyttötulojen lisäykset noin 138 tuhatta euroa, käyttömenojen lisäykset yhteensä noin 19,5 miljoonaa euroa ja investointien lisäykset (brutto) noin 13,1 miljoonaa euroa.
- Talousarviossa 2018 varauduttiin 34,2 milj. euron nettolainanottoon, mutta muun muassa hyvästä kassatilanteesta ja arvioitua paremmasta investointituottojen toteumasta johtuen lainaa ei tarvinnut ottaa, vaan kaupungin pitkäaikaisten lainojen nettovähennys oli vuonna 2018 noin 80 miljoonaa euroa. Koko lainakannan nettovähennys (mukana lyhytaikaiset lainat) oli noin 96 miljoonaa euroa.
- Investointimenot (brutto) toteutuivat noin 13,9 miljoonaa euroa pienempinä muutettuun talousarvioon nähden ja nettoinvestoinnit toteutuivat noin 39,9 miljoonaa euroa pienempinä muutettuun talousarvioon nähden. Investointimenojen alittumiseen vaikutti eniten uudisrakentamisen toteutusajankohtien siirtyminen.

Kaupungin taloudellisen tilanteen kehittyminen

Oheessa on tarkasteltu kaupungin taloudellista tilannetta kumulatiivisen yli-/alijäämän muodostumista sekä varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirtaa vuosina 2012–2018. Tarkastelu perustuu kyseisten vuosien tilinpäätöksistä koottuihin laskelmiin. Erityisenä tarkastelukohteena on tulorahoituksen riittävyys.

Kumulatiivisen ylijäämän muodostuminen, luvut miljoonaa euroa

Vuosi	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Toimintakate	-958,1	-976,6	-1 006,4	-1 015,6	-990,0	-1 008,7	-1072,5
Vuosikate	64,7	108,4	79,9	98,4	178,8	164,0	112,6
Poistot	-68,4	-72,9	-77,8	-98,1	-116,1	-123,6	-108,7
Tuloslaskelman tulos + satunnaiset tulot	-3,7	35,6	2,1	1,4	64,5	40,4	3,9
Tilinpäätössiirrot	0,5	-0,4	-1,0	-0,7	0,3	1,2	1,2
Ali-/ylijäämä	-3,2	35,2	1,1	0,7	64,8	41,7	5,2
Kumulatiivinen edellisten tilikauden ja kuluvan tilikauden yli/alijäämät ¹	336,5 (341,6)	376,8 (353,1)	354,2 (362,2)	362,9 (360,2)	425,0 (425,5)	467,2 (462,1)	467,3

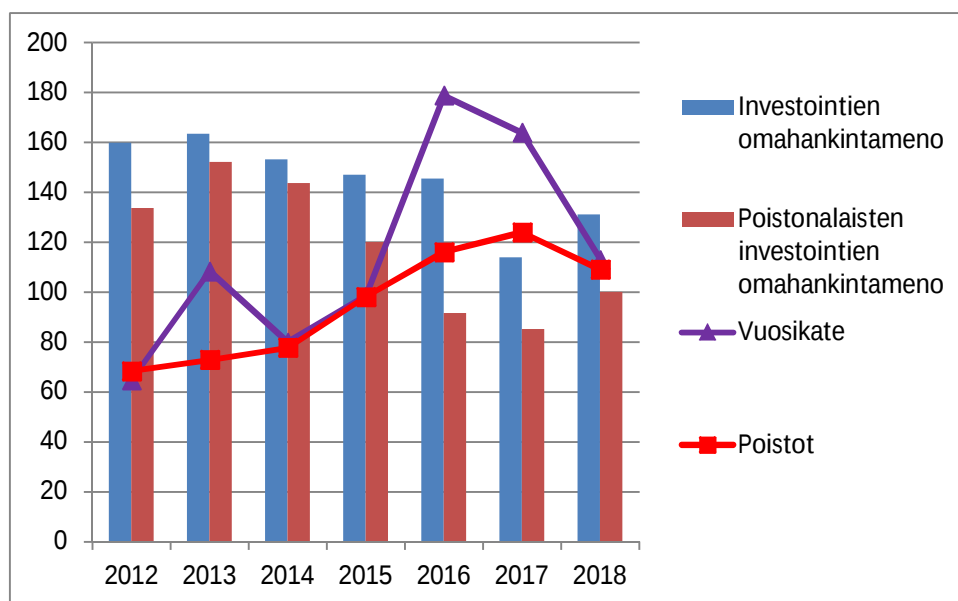
Toiminnan ja investointien rahavirta

Vuosi	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vuosikate	64,7	108,4	79,9	98,4	178,8	164,0	112,6
Satunnaiset tulot	0,0	0,0	0,0	1,0	1,8	0,0	0,0
Satunnaiset kulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tulorahoituksen korjauserät	-31,9	-37,9	-37,9	-37,3	-48,9	-40,5	-40,9
Investoinnit							
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-166,7	-172,8	-172,8	-152,8	-146,7	-111,3	-134,8
Rahoitusosuudet investointeihin	6,9	9,3	9,3	5,8	1,3	0,7	3,9
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	40,2	47,3	47,3	48,4	68,8	50,6	66,7
Toiminnan ja investointien rahavirta	-86,7	-45,7	-45,7	-36,5	55,2	63,4	7,6

Kumulatiivista ylijäämää oli noin 467 miljoonaa euroa vuoden 2018 lopussa. Toimintakate (toimintatuottojen ja toimintakulujen erotus) heikkeni hieman (6,3 prosenttia) vuodesta 2017. Toiminnan ja investointien rahavirta on kolmena viimeisenä vuotena ollut positiivinen. Vuonna 2018 vuosikate laski yli 50 miljoonaa edellisvuodesta mutta kattoi edelleen poistot. Hyvän kassatilanteen ja muun muassa arvioitua selvästi parempana toteutuneiden investointituottojen ansiosta velkaa pystyttiin jälleen vähentämään.

Oheassa tarkasteluna kaupungin talous vuosina 2012–2018 investointien-vuosikatteen ja poistojen avulla. Investoinnit on esitetty omahankintamenona.

¹ Suluissa kumulatiivinen edellisen tilikauden ja ylijäämä, kun tilinpäätöksen jälkeen ylijäämään tehty oikaisu on otettu huomioon.

Vuosikate on ollut tarkastelujaksolla vähintään poistojen suuruinen lukuun ottamatta vuotta 2012. Vuosikate kattoi myös investoinnit vuosina 2016 ja 2017 ja vuonna 2018 vuosikate kattoi yli 80 prosenttia investoinnista.

Takaukset ja vakuudet

Kuntalain 129 §:ssä on säädetty lainan, takauksen ja muun vakuuden antamisesta. Vuonna 2018 on kaupungin hallitus allekirjoittanut enintään 15,2 miljoonan euron omavelkaisen takauksen Oy Apotti Ab:n lainannostoille. Tilintarkastaja on havainnut, että kaupunki ei ole vaatinut vastavakuutta tälle takaukselle.

Johtopäätökset:

Vantaan kaupungin talouden positiivinen kehitys jatkui vuonna 2018. Tulos oli selvästi talousarviossa arvioitua parempi. Käyttötulot ylittivät arvioidusta ja samalla käyttömenot alittuivat. Verorahoitus (verot ja valtionosuudet) toteutui koko kuntakentän tapaan kokonaisuudessaan arvioitua pienempänä. Hyvä kassatilanne ja muun muassa ennakoitua selvästi suuremmat investointituotot mahdollistivat sen, että myös lainamäärää pystyttiin jälleen vähentämään.

Suositus:

Kaupungin tulee huomioida kuntalain vaatimukset ja turvata kaupungin edut riittävän kattavilla vastavakuuksilla.

Liikelaitokset²

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos

Talouden toteuma 2018 (luvut 1000 €)

² Liikelaitosten talouden vertailutaulukot on tiivistetty lyhyeen muotoon yhdistelemällä tuloslaskelman varsinaisen toiminnan tuotto- ja kuluerät yhdeksi eräksi.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos	Talousarvio 2018	Tilinpäätös 2018
Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot	37 479	37 762
Liiketoiminnan kulut	-36 348	-36 095
Poistot ja arvonalenemiset	-1 132	-1 152
Liikelylijäämä/(-alijäämä)	0	515
Rahoitustuotot ja kulut	0	2
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	0	517
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	356
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	0	873

Investoinnit (brutto)

Talousarvio 2018

1 590

Tilinpäätös 2018

1 590

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen talousarvion sitovat määrärahaerät ovat liikeylijäämä ja bruttoinvestoinnit. Vuodelle 2018 pelastuslaitoksen johtokunnan hyväksymässä talousarviossa sitovina määrärahoina olivat liikeylijäämä 0 euroa ja 1 590 000 euron bruttoinvestoinnit. Tilinpäätöksessä pelastuslaitoksen liikeylijäämä oli noin 515 tuhatta. Bruttoinvestoinnit toteutuivat talousarvion mukaisesti. Isoin poikkeus talousarvioon tuli henkilöstökuluissa, jotka jäivät noin 600 000 euroa talousarviossa arvioitua pienemmiksi. Alitus johtui avoimista vakansseista hallinnossa päällystössä ja tukipalveluissa.

Vantaan Työterveys liikelaitos

Talouden toteuma 2018 (luvut 1000 €)

Vantaan Työterveys liikelaitos	Talousarvio 2018	Tilinpäätös 2018
Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot	6 710	7 969
Liiketoiminnan kulut	-6 433	-7 280
Poistot ja arvonalenemiset	-38	-22
Liikelylijäämä(-)/alijäämä	239	667
Rahoitustuotot ja kulut	-13	-11
Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos lisäys (-) tai vähennys (+)	38	22
Tuloverot	-5	-14
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	259	665

Investoinnit 2018 (brutto)

Talousarvio 2017	Tilinpäätös 2018
60	71

Vantaan Työterveys liikelaitoksen sitova määräraha/tuottovaatimus on vuosittain Vantaan kaupungille maksettava 7 prosentin korko kaupungin antamasta lainasta ja 7 prosentin korko peruspääomasta. Maksettavien korkojen euromäärä yhteensä vuonna 2018 oli 13 086 euroa. Työterveysliikelaitos maksoi kyseisen koron lainasta ja peruspääomasta vuonna 2018. Työterveyspalvelujen myynti ylittyi noin 18 prosenttia arvioidusta ja liikelaitoksen liikelylijäämä oli lähes 400 000 euroa arvioitua parempi.

Suun terveydenhuollon liikelaitos

Talouden toteuma 2018 (luvut 1000 €)

Suun terveydenhuollon liikelaitos	Talousarvio 2018	Tilinpäätös 2018
Liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot	22 835	23 234
Liiketoiminnan kulut	-22 181	-23 181
Poistot ja arvonalenemiset	-87	-77
Liikelylijäämä/alijäämä	567	-25
Rahoitustuotot ja kulut	-227	-210
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	340	-234
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	340	-234

Investoinnit 2018 (brutto)

Talousarvio 2018	Tilinpäätös 2018
100	0

Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitokselle oli talousarvion sitovina erinä vuosittain Vantaan kaupungille maksettava 7 prosentin korko kaupungin antamasta lainasta ja 7 prosentin korko peruspääomasta sekä liikeylijäämä ja bruttoinvestoinnit. Kaupungille maksettavien korkojen euromäärä oli vuonna 2018 yhteensä noin 227 000 euroa, jonka liikelaitos myös maksoi kaupungille. Liikelylijäämää arvioitiin talousarviossa kertyvän noin 500 000 euroa mutta liikelaitos teki noin 24 000 euron liikealijäämän, joten tavoitteesta jäätin yli 500 000 euroa. Liikevaihtoa liikelaitokselle kertyi lähes 400 000 euroa arvioitua enemmän, mutta yli 700 000 ylittyneiden palveluostojen ja yli 200 000 ylittyneiden henkilöstökulujen vuoksi liikeylijäämätavoitteesta jäätin selvästi. Liikelaitoksen alijäämä tilikaudelta 2018 oli yli 200 000 euroa. Tämän alijäämän se pystyi kattamaan edellisten tilikausien kertyneistä ylijäämistä. Ylitysten todettiin tilinpäätöksessä johtuneen toimenpiteiden volyymik kasvusta sekä suun ja terveydenhuollon erityisyksikön toiminnan tuomista erilliskustannuksista. Investointeja liikelaitos ei tehnyt.

Vaikutus kaupungin talouteen

Liikelaitosten taloudellinen vaikutus koko Vantaan talouteen oli vuonna 2018 noin 1,3 miljoonaa euroa positiivinen.

Johtopäätökset:

Liikelaitoksista Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ja Vantaan Työterveys liikelaitos saavuttivat ennakoitua paremman taloudellisen tuloksen ja näiden liikelaitosten sitovat erät ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat. Suun terveydenhuollon liikelaitos maksoi tavoitteensa mukaiset korot kaupungille, mutta sen sitovista eristä liikeylijäämää ei kertynyt talousarviossa arvioidusti, vaan liikelaitoksen tilinpäätös jäi alijäämäiseksi. Suun terveydenhuollon liikelaitos pystyi kuitenkin kattamaan alijäämänsä edellisten vuosien kertyneistä ylijäämistä.

2.2 Koko kaupunkikonsernin talous

Seuraavissa taulukoissa verrataan emokaupungin ja koko konsernin vuoden 2018 tilinpäätöstietoja ja keskeisiä tilinpäätöksen tunnuslukuja toisiinsa.

Kaupungin ja koko konsernin tuloksen muodostuminen (luvut miljoonaa euroa):

	<i>Kaupunki</i>	<i>Konserni</i>
Toimintatuotot	243,0	1 066,0
Valmistus omaan käyttöön	-	-
Toimintakulut	-1 315,5	-1 942,1
Osuus osakkuusyritysten voitosta ja tappioista	-	-4,3
Toimintakate	-1 072,5	-880,5
Verorahoitus (sisältää valtionosuudet)	1 156,1	1 161,0
Rahoitustuotot ja -kulut	29,1	-8,3
Vuosikate	112,6	272,1
Poistot ja arvonalentumiset (sisältää suunnitelman mukaiset poistot, Omituksen eliminointierot ja arvonalentumiset)	-108,7	-205,0
Satunnaiset erät		-2,3
Varausten lisäys		-
Rahastojen lisäys		-
Tilinpäätössiirrot	1,2	0,8
Tilikauden verot	-	-8,0
Laskennalliset verot	-	-9,2
Vähemmistöosuudet	-	-12,7
Tilikauden ylijäämä	5,2	35,7

Kaupungin ja koko konsernin keskeisten tunnuslukujen vertailu:

	<i>Kaupunki</i>	<i>Konserni</i>
Vuosikate, % poistoista	103,6	132,7
Investointien tulorahoitus, %	86,1	59,0
Kertynyt ylijäämä, euroa per asukas	2 048	2 865
Lainakanta, euroa per asukas ³	3 996	8 451
Lainanhoitokate	0,7	9,7
Suhteellinen velkaantuneisuus %	75,5	109,7
Velat ja vastuut prosentteina käyttötuloista	108,3	126,8

³ Asukaskohtaiset luvut on laskettu käyttäen Tilastokeskuksen antamaa virallista Vantaan asukaslukua 31.12.2018 tilanteessa (228 166 asukasta).

Tulorahoitus riitti poistojen kattamiseen sekä emokaupungissa että konsernissa. Koko konsernin ylijäämä oli noin 30 miljoonaa euroa suurempi kuin emokaupungin ylijäämä. Kaupungin lainanhoitokatteen tunnusluku on 0,7 ja se heikkeni vuodesta 2017. Tunnusluku osoittaa, että tulorahoitus ei kaupungilla kokonaan riittänyt vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun vuonna 2018. Tosin emokaupunki lyhensi pitkäaikaisia lainoja lähes 80 miljoonalla eurolla ja emon kokonaislainakanta pieneni lähes 96 miljoonaa euroa. Myös konsernin kokonaislainakanta pieneni noin 14 miljoonaa euroa. Konsernin lainanhoitokate parani edellisvuodesta ja oli nyt 9,7. Suhteellinen velkaantuneisuus osoittaa koko velkataakan suuruuden ja tämä tunnusluku parani hie-
man sekä emokaupungissa että konsernissa vuodesta 2017. Emokaupungilla ja konsernilla on kuitenkin edelleen merkittävän suuri velkataakka. Velan takaisinmaksuun tarvittaisiin konsernissa selvästi yli vuoden tulorahoitus ja emokaupungin koko velan takaisinmaksuun kuluisi 75,5 prosenttia vuoden tulorahoituksesta.

Johtopäätökset:

Kaupungin ja konsernin talous kehittyi jälleen arvioitua paremmin. Molemmat tekivät positiivisen tuloksen. Lisäksi sekä emokaupungin että konsernin lainakantaa pystyttiin jälleen vähentämään. Velkamäärä on edelleen iso riskitekijä talouden kannalta, sillä korkojen noustessa rahoituskulut kaventaisivat kaupungin taloudellista liikkumavaraa.

2.3 Suurten kaupunkien vertailua

Alla olevassa taulukossa vertaillaan kuuden suurimman kaupungin keskeisiä talouden tunnuslukuja vuodelta 2018. Tunnusluvut on kerätty kaupunkien kaupunginhallituksissa hyväksytyistä vuoden 2018 tilinpäätöksistä. Tunnuslukuja on seitsemän jokaisella kaupungilla eli yhteensä 42. Tunnuslukujen tasoluokittelu perustuu Kuntaliiton määrittelyyn. Tunnusluvuissa on vuoden 2018 tunnusluvun alla suluissa kyseisen tunnusluvun arvo vuonna 2017.

	Espoo	Hel-sinki	Oulu	Tampere	Turku	Vantaa
Vuosikate % poistoista	121	217	72	44	11	104
	(160)	(236)	(148)	(82)	(70)	(133)
Investointien tulorahoitus %	72	123	45	24	8	86
	(87)	(137)	(108)	(46)	(37)	(148)
Kertynyt ylijäämä, euroa per asukas	1 851	8 853	4 111	1 966	1 087	2 048
	(1 744)	(8368)	(4 227)	(2 233)	(1 350)	(2 094)
Lainakanta, euroa per asukas	2 812	1 693	3 170	2 847	4 283	3 996
	(2 888)	(1 871)	(3 126)	(2 276)	(3 991)	(4 517)
Lainanhoitokate	3,2	6,3	1,9	3,3	0,1	0,7
	(3,6)	(4,7)	(1,5)	(1,8)	(0,5)	(0,9)
Suhteellinen velkaantuneisuus %	54	46	66	60	79	76
	(57)	(48)	(66)	(50)	(75)	(81)
Konsernin (sisältää kaupungin) lainakanta euroa/asukas	12 336	7 670	4 096	7 299	7 809	8 451
	(12 291)	(7 732)	(3 994)	(6 274)	(7 297)	(8 837)

Vuonna 2018 tunnusluvut hieman heikkenivät vuoden 2017 tasosta. Tunnusluvuista 33 pysyi vuoden 2017 tasolla, 8 tunnusluvun taso heikkeni ja 1 tunnusluvun taso parantui. Hyvällä tasolla oli nyt 12 tunnuslukua (17 vuonna 2017), tyydyttävällä tasolla oli nyt 15 tunnuslukua (13 vuonna 2017) ja heikolla tasolla oli 15 tunnuslukua (12 vuonna 2017). Kaupungeista Espoolla kahden tunnusluvun taso heikkeni, Oululla kolmen tunnusluvun taso heikkeni, Tampereella yhden tunnusluvun taso heikkeni ja yhden parani, Turulla ja Vantaalla yhden tunnusluvun taso heikkeni ja Helsingin tunnuslukujen tasot pysyivät ennallaan. Eniten hyvällä tasolla olevia tunnuslukuja (neljä) oli Helsingillä.

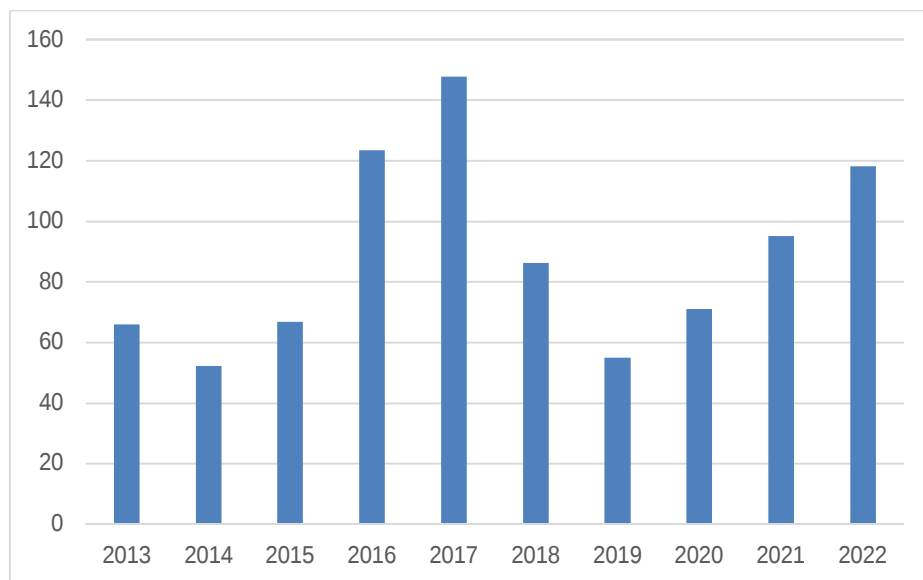
Kertynyt ylijäämä asukasta kohden tunnusluvun arvot olivat kaikilla kaupungeilla edelleen hyvällä tasolla. Vuosikate poistoista tunnusluku oli heikentynyt eniten ja viidellä kaupungilla oli nyt edellisvuotta huonompi tunnusluvun taso. Tämä tunnusluku oli nyt kahdella kaupungilla heikolla tasolla, kun vuonna 2017 tunnusluku ei ollut yhdelläkään kaupungilla heikolla tasolla. Investointien tulorahoitusprosentti oli kahdella kaupungilla hyvällä tasolla, yhdellä kaupungilla tyydyttävällä ja kolmella kaupungilla heikolla tasolla. Lainakantaa (sekä emon että konsernin), suhteellista velkaantumista ja lainanhoitokatetta kuvaavat tunnusluvut olivat lähes kaikki vuoden 2017 tasolla. Ainoastaan Oulun ja Tampereen osalta oli näissä tunnusluvuissa muutoksia. Tampereen lainanhoitokate oli noussut hyvälle tasolle vuodesta 2017 ja Oulun konsernin lainakanta per asukas tunnusluku oli pudonnut tyydyttävälle tasolle.

Emon lainakanta asukasta kohden tunnusluku oli kolmella kaupungilla heikolla tasolla ja kolmella tyydyttävällä tasolla. Suhteellista velkaantumista kuvaava tunnusluku oli kolmella kaupungilla heikolla ja kolmella kaupungilla tyydyttävällä tasolla. Lainahoitokate oli kolmella kaupungilla hyvällä tasolla, yhdellä tyydyttävällä tasolla ja kahdella kaupungilla heikolla tasolla. Konsernin lainakanta per asukas tunnusluku oli kahdella kaupungilla heikolla tasolla ja neljällä tyydyttävällä tasolla. Turun tilinpäätökseen sisältyi vuonna 2018 kertaeriä, joiden vuoksi 2018 ja 2017 tilinpäätökset eivät ole täysin vertailukelpoisia (muun muassa sekä Turun Vesiliikelaitoksen yhtiöittäminen että Turku 2029 säätiön peruspääomasijoitus, joka käsiteltiin avustuksena toimintakuluissa). Turun tunnusluvuissa ei kuitenkaan ollut isoa vaihtelua, vain yksi tunnusluku heikkeni.

2.4 Investoinnit

Investointien tulorahoitusprosentti

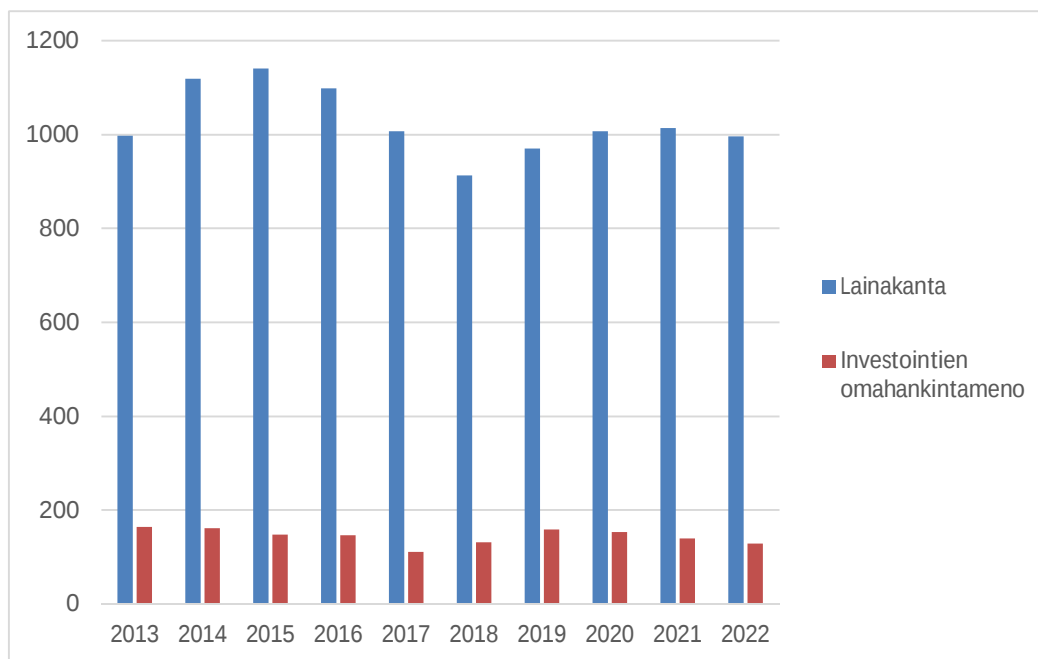
Oheisessa kaaviossa on Vantaan kaupungin investointien tulorahoitusprosentti vuosilta 2013–2022. Vuosina 2016 ja 2017 tulorahoitus kattoi kaikki investoinnit. Vuodesta 2019 eteenpäin tulorahoitusprosentti perustuu taloussuunnitelman 2019–2022 ennusteisiin.

Lainamäärä ja investoinnit

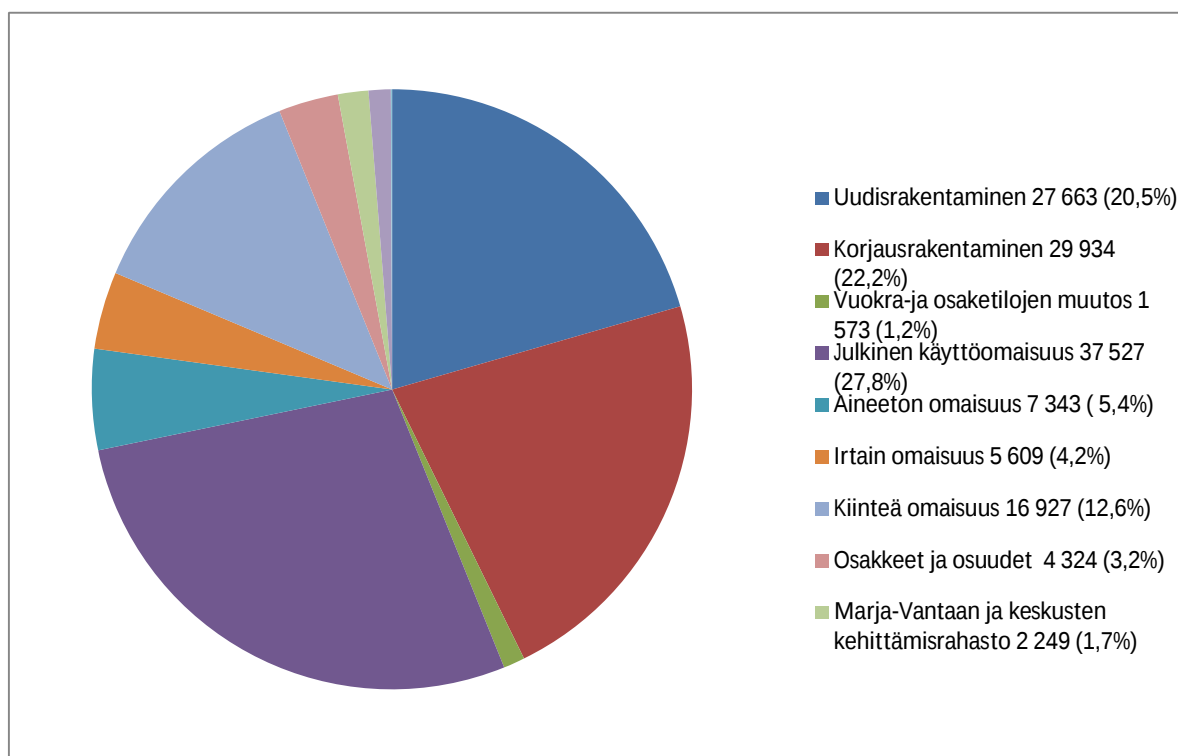
Seuraavassa kuvataan lainamäärän ja investointien omahankintamenojen⁴ kehitystä vuodesta 2013. Vuodesta 2019 eteenpäin luvut ovat taloussuunnitelmassa 2019–2022 esitettyjä ennusteita. Lainamäärässä on mukana sekä kaupungin lyhyt- että pitkäaikaiset lainat.

⁴ Investointien omahankintameno = investointimenoista on vähennetty niihin saadut rahoitusosuudet

Investointien jakauma 2018

Ohessa kuvattuna kaupungin investointien (brutto) toteumarakenne vuodelta 2018, luvut ovat tuhatta euroa. Julkinen käyttöomaisuus (esimerkiksi liikenne-, urheilu- ja virkistysalueiden rakentaminen) oli suurin investointien osa-alue.

Johtopäätökset:

Vaikka investointien tulorahoitusprosentti jäi vuonna 2018 alle 100 prosentin, kaupunki kattoi hyvän kassatilanteen ja muun muassa ennakoitua parempien investointituottojen ansiosta kaikki investoinnit ilman lainarahoitusta. Investointitaso tulee jatkossa nousemaan, jonka myötä myös lainakannan ennakoidaan aluksi taloussuunnitelmakaudella 2019–2022 hieman kasvavan, mutta kauden viimeisenä vuotena lainakannan ennakoidaan kääntyvän laskuun. Taloussuunnitelmakauden viimeisenä vuonna 2022 ennakoidaan investointien tulorahoitusprosentin olevan lähes 120 prosenttia ja vuosikatteen noin 150 miljoonaa. Tavoite on kova ja edellyttää tulojen kasvun lisäksi tarkkaa taloudenpitoa, sillä esimerkiksi vuosikatteen pitäisi nousta yli 30 prosenttia vuodesta 2018 (vuosikate vuoden 2018 tilinpäätöksessä oli 112,6 miljoonaa euroa).

3 VTK KIINTEISTÖT OY

Taustatietoa arviointikohteesta

VTK Kiinteistöt Oy kuuluu Vantaan kaupunkikonserniin ja Vantaan kaupunki omistaa 100 prosenttia yhtiön osakkeista. Yhtiö harjoittaa erilaisiin tarkoituksiin (muun muassa teollisuus-, toimisto- ja julkisten tilojen käyttöön ja urheilu- ja liikuntakasvatukseen) rakennettujen tilojen vuokrausta. Yhtiö omistaa ja hallitsee tässä tarkoituksessa kiinteistöjä, rakennuksia sekä huoneistojen hallintaan oikeuttavia osakkeita ja arvopapereita. Lisäksi yhtiö toimii rakennuttajana ja kiinteistökehittäjänä sekä harjoittaa arvopaperikauppaa. Yhtiö toimii emoyhtiönä konsernissa, jonka tytäryhtiöiden toiminta voi käsittää myös päätoimialasta poikkeavia toimialoja.

Yhtiö ostaa ja/ tai rakennuttaa sovitut kohteet taseeseensa ja vuokraa toimitiloja Vantaan kaupungille ja yksityisille toimijoille. Yhtiö ylläpitää, kunnostaa ja peruskorjaa omia kiinteistöjään sekä tuottaa managerointipalveluja omille yhtiöilleen ja kaupungin tytäryhtiöille.

Toiminnan tavoitteista

VTK Kiinteistöt Oy:lle asetettiin Vantaan kaupungin talousarviossa vuodelle 2018 seuraavat tavoitteet, tavoitteiden perässä toteuma vuodelta 2018.:

1. VTK Kiinteistöt Oy:n tulos on positiivinen. *Toteuma: +3.5 miljoonaa*
2. VTK Kiinteistöt Oy:n ulkoisten vuokrauskohteiden vuokrausaste: 90 prosenttia. *Toteuma: 90%*
3. VTK Kiinteistöt Oy:n energiakustannusten vähentäminen 2% vuodessa: Lähtötaso 353 000 euroa (lähtötasona oli arvio vuoden 2017 energiakustannusten toteumasta) - tavoite 346 000 euroa. *Toteuma: 324 000 euroa.*

Kaikki kaupungin asettamat tavoitteet toteutuivat.

Yhtiön taloudesta

Alla olevassa taulukossa yhtiön talouslukuja tilinpäätöksistä 2016–2018.

VTK Kiinteistöt Oy	2016	2017	2018
Liikevaihto ja muut tuotot, 1000 euroa	17 464	19 361	28 298
Tilikauden tulos 1000 euroa	889	2 214	3 507
Omavaraisuusaste, prosenttia	24,8	27,1	27,1
Lainat miljoonaa euroa	104,6	119,2	124,1
Tase miljoonaa euroa	149,4	166,7	180,0

Yhtiö sai pääomavuokrien päivitykset tehtyä loppuun vuonna 2018. Päivityksessä huomioitiin kiinteistöjen huolto- ja ylläpitokustannukset ja mukautettiin pääomavuokran määritykset vastaamaan kaupungin vuokramäärityksiä. Pääomavuokrien korotusten vaikutus yhtiön tuloihin on yhteensä noin 2 miljoonaa euroa.

Taloudellisina riskeinä yhtiö näkee vanhan kiinteistökannan ja suuren (yli 100 miljoonaa) lainakannan. Tulevaisuudessa yhtiö joutuu tekemään merkittäviä korjausinvestointeja ja korkotason mahdollinen nousu toisi nopeasti isohkojakin lisäyksiä korkokustannuksiin. Yhtiö on valmistautunut riskeihin muun muassa laatimalla kiinteistöjen pitkän tähtäimen (10 vuotta) vuosi- ja peruskorjaussuunnitelmat ja kiinteistökehityssuunnitelmat. Samalla on otettu tavoitteeksi omavaraisuusasteen kasvattaminen, joka tuo yhtiön talouteen puskuria mahdollisen korkojen nousun varalle.

Kuva: Pekka Turtiainen

Yhtiön ja kaupungin yhteistyö palvelutila-asioissa

Yhtiötä on viime vuosina käytetty säännöllisesti kaupungin palvelutilojen toteuttajana ja kaupunki on myös siirtänyt/myynyt kiinteistöomaisuuttaan yhtiölle. Ohessa esimerkkejä yhtiölle siirretystä/myydystä kiinteistöomaisuudesta ja yhtiön toteuttamista palvelutiloista vuosina 2013–2017:

Kivistön Pysäköinti Oy, myynti VTK Kiinteistöt Oy:lle 2013

Kivistön Putkijäte Oy, myynti VTK Kiinteistöt Oy:lle 2014

Ilolan koulun laajennus, VTK Kiinteistöt Oy rakennuttajana, valmistui 2014

Vantaan liikuntayhtiöiden kiinteistötoimintojen siirto VTK Kiinteistöt Oy:lle, 2015

Leiritie 1 (Myyrmäen kampus), myynti VTK Kiinteistöt Oy:lle 2015

Myyrmäen kampuksen laajennus, VTK Kiinteistöt Oy rakennuttajana, alkoi 2015 valmistui 2018

Kiinteistö Oy Vantaan Kauppalantalo sulautui VTK Kiinteistöt Oy:öön 31.8.2018. Kiinteistö Oy Vantaan Kauppalantalo omisti kiinteistön osoitteessa Kielotie 13. Tälle paikalle on tarkoitus rakentaa uusi monitilatoimistorakennus, johon tullaan sijoittamaan Vantaan kaupungin toimitiloja (rakennukseen voi kuulua myös muita liike-, asunto- tai toimitiloja). Kyseisen rakennuksen rakennuttajaksi tulee sulautumisjärjestelyjen jälkeen VTK Kiinteistöt Oy.

Johtopäätös:

VTK Kiinteistöt Oy:n talous on viime vuosina kehittynyt suotuisasti. Yhtiö on kolmena viime vuotena tehnyt ylijäämäisen tuloksen ja myös yhtiön omavaraisuusaste on kasvanut. Kaupungin yhtiölle vuodelle 2018 asettamat tavoitteet toteutuivat. Yhtiö on tiedostanut talouteensa liittyvät riskit (suuri lainakanta ja kiinteistöjen korjauskustannusten kasvu) ja tehnyt toimenpiteitä (muun muassa vuokrien päivitys ja korjaussuunnitelmat) taloutensa vahvistamiseksi ja talouteen liittyvien riskien hallitsemiseksi.

VTK Kiinteistöt Oy:lle on ohjattu viime vuosina kaupungin kiinteistöomaisuutta ja yhtiö on ollut toteuttamassa kaupungin palvelutilahankkeita. Yhtiön tärkein asiakas onkin kaupunki, sillä vain noin 20 prosenttia liikevaihdesta tulee muilta kuin kaupungilta. Yhtiöllä on jatkossakin tärkeä rooli kaupungin palvelutilojen rakennuttajana.

4 LASTEN JA NUORTEN PÄÄSY MIELENTERVEYSPALVELUJEN PIIRIIN

Vantaan, Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja HUSin tarkastuslautakuntien yhteisarvioinnin tavoitteena oli selvittää, miten pääkaupunkiseudun alaikäiset kouluikäiset lapset ja nuoret pääsevät kaupunkien ja erikoissairaanhoidon mielenterveyspalvelujen piiriin sekä seurataanko hoidon tuloksellisuutta. Arviointi koski 7–17-vuotiaita lapsia ja nuoria. Arviointi rajattiin koskemaan lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kiireetöntä avohoittoa perusterveydenhuollossa ja opiskeluhuoltoa, perheneuvolaa ja nuorisolle suunnattua vastaavaa palvelua sekä erikoissairaanhoidtoa. Lisäksi kuultiin lastensuojelun näkemyksiä.

Seuraavassa esitetään valittuja kohtia arviointimuistiosta. Muistio on kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa www.vantaa.fi/arviointikertomus

Arviointiaineistona olivat lainsäädännön ja kansallisten laatusuosituksen lisäksi lasten ja nuorten hoitoon pääsyä koskevat tutkimukset sekä tilastot hoitoon pääsyn toteutumisesta. Arvioinnissa toteutettiin haastattelut Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla kunkin kaupungin koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, oppilas- ja opiskeluhuollossa, perheneuvolassa ja/tai vastaavassa nuorille tarkoitettussa yksikössä, lastensuojelussa ja lääkäripalveluissa. Kauniaisten osalta tiedot hankittiin sähköpostitiedustelulla asiasta vastaaville tahoille. Lisäksi haastateltiin HYKS Lastenpsykiatrian linjajohtajaa, HYKS Nuorisopsykiatrian linjajohtajaa ja HYKS Akuutti- ja konsultatiopsykiatrian linjajohtajaa sekä HYKS Syömishäiriöyksikön osastonylilääkärinä ja apulaisyylilääkärinä.

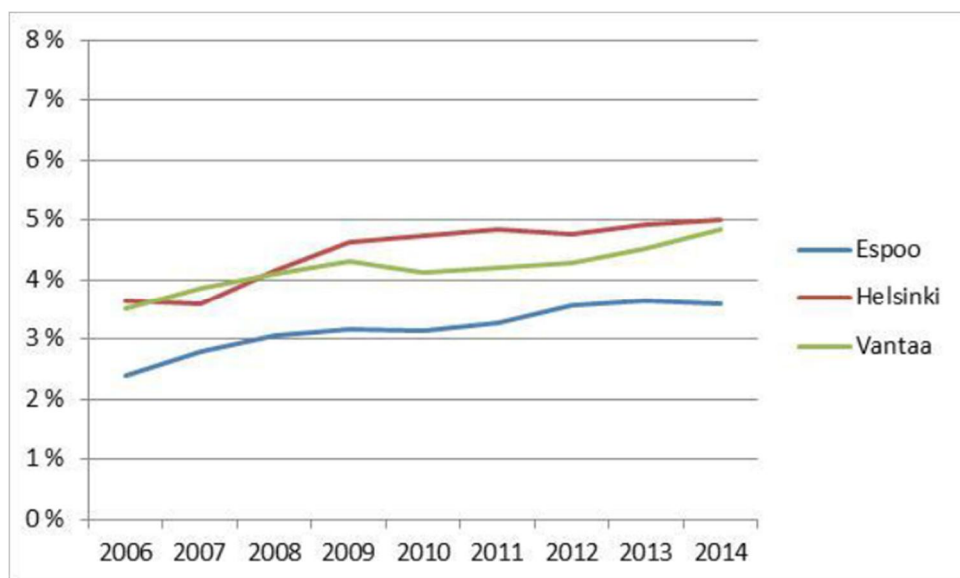
Tilastotietoa

Kansainvälisissä tutkimuksissa on arvioitu, että noin 15–25 prosentilla lapsista tai nuorista on tai on ollut jokin psykiatrinen häiriö ja vakavalla tavalla toimintakykyä häiritsevä psykiatrinen häiriö on noin 10–15 prosentilla.

THL:n kansallisten tilastojen mukaan sekä lasten että nuorten erikoissairaanhoidon psykiatrinen avohoido on viime vuosina kasvanut valtakunnallisesti samalla kun osastohoidon määrä on vähentynyt. Vuodesta 2006 vuo-

teen 2016 erikoissairaanhoidon avohoitopotilaiden määrä kasvoi 0–12-vuotiaiden ikäryhmässä noin 69 prosenttia ja 13–17-vuotiaiden ikäryhmässä noin 48 prosenttia. Samalla ajanjaksolla avohoitokäyntien määrä on noin kaksinkertaistunut.

Mielenterveyden häiriön diagnoosin saaneiden lasten ja nuorten osuus (alle 18-vuotiaat) saman ikäisestä väestöstä on tarkasteluajanjaksona 2006–2016 kasvanut Espoossa, Helsingissä ja Vantaalla. Helsingissä ja Vantaalla osuus oli korkeampi kuin Espoossa.

Kuvio. Mielenterveyden häiriön (F) päädiagnoosin saaneiden alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten osuus saman ikäisestä väestöstä Espoossa, Vantaalla ja Helsingissä vuosina 2006–2014⁵

Suurimman erikoissairaanhoidon nuorisopsykiatrian potilasryhmän muodostavat depressiosta ja ahdistuneisuushäiriöistä kärsivät potilaat (2/3 potilaista). Neuropsykiatrisia potilaita on noin 15 prosenttia ja ADHD-potilaita noin viisi prosenttia. Lastenpsykiatrian potilaista noin neljäsosa on ADHD-potilaita.

Vantaan haastatteluista poimittua

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa pääpaino on terveystarkastuksissa ja niiden toteutumista seurataan sekä terveydenhoitajien että lääkärien osalta. Palveluun pääsyä mitataan myös kouluterveyskyselyn tuloksilla. Kouluterveydenhuollossa tehdään jonkin verran läheteitä erikoissairaanhoidon, vaikkakin niiden määrä on pieni suhteessa vastaanottokäynteihin. Läheteistä 39 prosenttia kohdistui lasten- tai nuorisopsykiatriaan.

Ennaltaehkäisevässä terveydenhuollossa tunnistetaan hyvin ja herkästi sekä perhetilanteita että oireilua, mutta jatkoonpääsy on vaikeaa. Toisaalta erikoissairaanhoidon jälkeen tarvittaisiin lääkäreitä, jotka voivat ottaa vastuuta lapsen tai nuoren hoidosta. Terveysasemalla saattaa olla nimetty perhettä hoitanut lääkäri, mutta terveysasemien voimavarat menevät pitkälti aikuisväestön hoitoon. Koulu- tai opiskeluterveydenhuollon lääkäreillä ei ole mahdollisuutta ottaa oppilasta pitkäaikaiseen seurantaan. Nuortenkeskus Nuppi ja perheneuvola tekevät hyvää työtä, mutta niiden mittakaava on pieni.

Toisella asteella pilotoidaan masennuksen hoitoon kehitettyä IPC interventiota (Interpersonal Councelling). Menetelmään on koulutettu opiskeluterveydenhoitajia ja toisen asteen opiskeluhoillon psykologeja ja kuraattoreita.

Koulu- ja opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut

⁵ Ranta, K. ym., Nuorten masennus, mielenterveyden hoitoketjut ja näyttöön perustuvan hoidon integroitu implementaatio perustasolle. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 90/2017. Helmikuu 2018.

Perusopetuksen psykologin vastaanottoaika pystyttiin tarjoamaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisen määräajan puitteissa 90-prosenttisesti lukuvuoden 2017–2018 aikana. Vaikka määräajoissa pysyttiinkin 90-prosenttisesti, oppilas- ja opiskelijahuoltolain painopisteenä oleva yhteisöllinen työ ei toteudu tavoitteiden mukaisesti työntekijöiden tavoitellessa määräaikojen toteutumista. Toisen asteen oppilaitoksissa psykologipalveluihin pääsi oppilas- ja opiskelijahuoltolain määräaikojen puitteissa keskimäärin 87 prosenttia vuonna 2017. Kuraattorien osalta keskimäärin 95–98 prosenttia tapaamisista pystyttiin tarjoamaan määräajan puitteissa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan koulupsykologin työn painopiste on ennaltaehkäisevässä ja yhteisöllisessä työssä kouluyhteisössä. Koulupsykologin tukikäyntien tavoitteena on oppilaan yksilöllinen tarve huomioiden tukea häntä koulunkäynnissä tai koulussa esiin tulleissa huolissa. Koulupsykologi arvioi omalta osaltaan, riittääkö koulupsykologin tuki, vai onko jatko-ohjauksen tarvetta.

Toisella asteella opiskeluhuollon psykologi tekee vastaavan arvioinnin ja tarvittaessa ohjaa nuoren edelleen Nuppiin tai erikoissairaanhoidon, joka usein on varsinainen hoitotaho. Haastattelussa todettiin, että siirtymävaiheissa tarvittaisiin enemmän eri tahojen yhteisneuvotteluita ja tiedonvaihtoa, vain kirjallisen tiedon siirtäminen ei ole riittävää.

Perusopetuksen psykologipalveluiden haastattelun mukaan perustason mielenterveystyötä tekeviä tahoja on liian vähän. Erikoissairaanhoidon ruuhkautuu ja sieltä käsin on painetta, että perustason tehtävää otettaisiin vastaan kouluihin, esimerkiksi koulupsykologeille. Perustasolla tulisi vahvistaa perheneuvolan ja Nupin kaltaisia palveluita, joista on saanut erittäin hyvää matalan kynnyksen mielenterveyspalvelua. HYKS Varhain -toiminnasta on myös hyviä kokemuksia. Kun oppilas on asiakkaana erikoissairaanhoidossa, koulun roolissa korostuvat oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen suunnittelu ja ylipäänsä koulun tietämys ja tuntemus oppilaan asiaan.

Kuraattorit ovat sosiaalialan ammattilaisia, jotka usein jatkavat omaa tukityötään myös erikoissairaanhoidon kontaktin aikana ja usein sen jälkeenkin. Työskentelyä voidaan mahdollisesti harventaa erikoissairaanhoidon kontaktin ajaksi. Kuraattorityön keskiössä on koulunkäynnin ja opiskelun tukeminen ja tätä työtä on usein tarpeen tehdä joka tapauksessa muista tukitoimista tai tutkimuksista huolimatta. Kuraattorit tekevät paljon ennaltaehkäisevää ja yhteisöllistä työtä, josta osa suuntautuu myös mielenterveyden ylläpitämiseen ja mielenterveysongelmien ennalta ehkäisyyn. Kuraattorit ohjaavat lapsia ja nuoria mielenterveyspalveluihin osana perustyötään ja tekevät yhteistyötä hoitotahojen kanssa.

Perheneuvola ja nuortenkeskus Nuppi

Vantaalla perheneuvolaan voivat hakeutua alle 13-vuotiaiden lasten vanhemmat ja muut huoltajat lapsen ja perheen kasvua ja kehitystä koskevien kysymysten vuoksi sekä perheessä esiintyvien ristiriitojen selvittämiseksi ja ratkaisemiseksi. Perheneuvolat tarjoavat myös avioliittolain mukaista perheasiain sovittelua.

Perheneuvolaan tullaan monista syistä: vanhemmuuteen liittyvät pulmat ja tuen tarve, lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät haasteet, huoltajuuteen liittyvät ristiriidat, parisuhdeongelmat ja arkielämän kriisit. Noin 52 prosenttia tulostyistä liittyy lapsen oireiluun; suurimpina syinä käytöksen ja tunne-elämän vaikeudet sekä ADHD-epäily.

Vantaan perheneuvolaan kuuluu kaksi aluetiimiä ja tehostetun tuen tiimi. Perheneuvolan toiminta on kasvatusta- ja perheneuvontaa, joka on sosiaalihuoltolain alaista toimintaa. Tehostetun tuen tiimin työ profiloituu kunnassa tehtävänä lastenpsykiatrisena työnä hoidon porrastuksessa varhaisempaan vaiheeseen kuin erikoissairaanhoidossa tarjottava lastenpsykiatrinen työ.

Erikoissairaanhoidosta jatkohoitoon perheneuvolaan ohjautuu lapsia lastenpsykiatrisilta vastaanotoilta, foniatrialta ja neurologialta. Perheneuvolassa on huomattu, että lasten mielenterveyspalveluiden tarve on lisääntynyt ja tästä johtuen vaikuttaa siltä, että useilla tahoilla resursointi on riittämätöntä.

Nuortenkeskus Nuppi aloitti toimintansa vuonna 2015 nuorisواسeman ja nuorisoneuvolan yhdistyessä ja sen toiminta on sosiaalihuoltolain mukaista toimintaa. Nuppi tarjoaa 13–21-vuotiaille nuorille monipuolista tukea

ja hoitoa. Lyhytkestoista neuvontaa voidaan tarjota myös 21–23-vuotiaille. Kiireellisen avun tarvetta arvioidaan jo ensimmäisen yhteydenoton yhteydessä. Yhteyttä voi ottaa puhelinneuvonnan tai avoimen vastaanoton kautta. Varsinaista tapaamisaikaa joutuu odottamaan neljästä kuuteen viikkoa.

Mikäli nuori on ollut erikoissairaanhoidon tutkimuksissa tai hoidossa ja hoitosuhde erikoissairaanhoidon päättyy, nuori ohjataan usein Nupin asiakkuuteen.

Terveysasematoiminta

Vantaalla on seitsemän terveysasemaa, joissa on walk in -tyylinen päiväpoliklinikka. Potilaissa on myös alle 18 vuotiaita mielenterveyssyistä hoitoon hakeutuvia. Päiväpoliklinikalla sairaanhoitaja tekee hoidontarpeen arvioinnin ja ohjaa edelleen terveyskeskuslääkärille, Nuppiin tai perheneuvolaan. Lääkäri voi ohjata Vantaan omiin palveluihin tai lähetteellä nuorisopsykiatrian klinikalle. Terveyskeskuslääkärit eivät aloita mielialalääkitystä. Lisäksi terveysasemilla on psykiatrisia sairaanhoitajia, joilla on ajanvaraukset internetissä. Vastaanotolle hakeutuu myös nuoria.

Lastensuojelun näkökulma

Vantaan lastensuojelun näkökulmasta perusterveydenhuollon mielenterveyspalveluita on niukasti. Nuoret asioidut terveysasemalla, mutta eivät välttämättä saa omalääkäriä, vaan hoitosuhteet vaihtuvat tai asioidaan paljon päivystyksessä. Koululääkäritoimintaa on kuitenkin onnistuneesti laajennettu viime vuosina ja lähetteen myös erikoissairaanhoidon voi saada koululääkäriltä. Koulussa ja oppilashuollossa voidaan tehdä paljon mielenterveyden tukemiseksi ja viime aikoina muun muassa LAPE-kehittäminen on tuonut uusia työvälineitä koulujen mielenterveystyöhön.

Perheneuvolasta on saatavissa muun muassa lastenpsykiatrin palvelua ja haastattelun mukaan siellä tunnustetaan hyvin lapsen ja perheen tuen tarve. Perheneuvolat tarjoavat tukea ja apua koko perheelle. Ongelmallisinta on avun piiriin pääseminen, sillä perheneuvolaan on jonoa. Palvelu on hyvää, mutta resurssi on riittämätön. Perusterveydenhuollossa tarvittaisiin enemmän psykiatreja sekä lapsiin ja nuoriin erikoistuneita lääkäreitä, jotka tunnistaisivat myös mielenterveyden pulmat ja hoitaisivat niitä. Nuortenkeskus Nupin palvelu mielenterveysasioissa on hyvää, mutta palveluun pääsy on jonojen vuoksi vaikeaa.

Lapsia ja nuoria joudutaan ohjaamaan paljon erikoissairaanhoidon. Erikoissairaanhoidon suuntaan on olemassa hoitoketjut ja yhteistyöohjeet, mutta yhteistyö erityisesti vaikeasti oireilevien lasten ja nuorten osalta on usein pintapuolista. Osastopaikoille ei välttämättä pääse, vaikka tarve olisi ilmeinen.

Erikoissairaanhoidon arviointi- tai hoitojakson jälkeen palataan yleensä kunnan peruspalvelujen piiriin. Saatteen vaihtaminen on tavoitteena, mutta se ei aina onnistu hallitusti. Asiakkaan osallisuus ei aina toteudu siirtymätilanteissa parhaalla mahdollisella tavalla ja esimerkiksi hoidon seurannasta sopiminen voi jäädä ammattilaisten väliseksi.

Kaikissa kaupungin haastatteluissa esiin nousi tiedonsiirto lasten ja nuorten asioita hoitavien tahojen välillä. Erityisesti hoitosuhteen siirtyessä toiselle taholle, konsultointi ja siirtoneuvottelut toteutuvat liian harvoin.

Erikoissairaanhoido

Lastenpsykiatria

HUSiin saapui vuonna 2018 yhteensä 2 590 elektiivistä eli kiireetöntä lastenpsykiatriaa koskevaa lähetettä. Kiireettömien lähetteen määrää on kasvanut vuosien 2014 ja 2018 välillä noin 43 prosenttia. Alueen suurista kaupungeista suhteellisesti suurinta kasvu on näiden vuosien välillä ollut Espoon (n. +97 %) ja Helsingin (n. +60 %) läheteteissa. Vantaan lähettemäärä on kasvanut noin 23 prosenttia.

Taulukko. Saapuneet elektiiviset* (kiireettömät) lähetteet kunnittain (maksajan mukaan)⁶

⁶ HUS-Tietohallinto. HUS-ToTal. Lähetteet-kuutio, 25.1.2019.

Lastenpsykiatrian lähetteet (lkm)	2014	2015	2016	2017	2018**
Helsinki	617	730	887	883	983
Vantaa	297	339	334	336	364
Espoo	186	267	252	384	367
Kauniainen	10	16	20	22	25
HUS yhteensä	1810	2097	2330	2549	2590
Palautetut kiireettömät lähetteet, lkm	181	163	94	101	164
Palautetut kiireettömät lähetteet, %	10,00	7,77	4,03	3,96	6,33

* Päivystyslähetteet ja asiantuntijakonsultaatiot eivät ole luvuissa mukana. **Ennakkotieto.

THL:n tilastotietojen perusteella hoitotakuun määraajat eivät HUSissa toteutuneet kaikkien lastenpsykiatrian potilaiden kohdalla vuonna 2018. Heikentyneeseen tilanteeseen vaikutti vuoden 2018 aikana osin lastenpsykiatrian tilaongelmat.

Lastenpsykiatrian potilaiden jatkohoidon järjestämisessä on kuntakohtaisia eroja. Tämä liittyy jonotusaikoihin perusterveydenhuollossa, hoidon porrastuksen eroihin kuntien välillä, erikoissairaanhoidon ja kuntien välisiin sopimuksiin ja yhteistyökäytäntöihin sekä siihen, että lapsikeskeistä työskentelyä on niukasti saatavilla perusterveydenhuollossa ja kouluterveydenhuollon resurssit ovat niukat. Kaikkien kuntien osalta ongelmana on se, että erikoissairaanhoidon jälkeiselle lasten mielenterveyden hoidolle ei ole osoitettu vastuutahoa eikä resursseja. Mikäli hoitoon ohjaaminen onnistuu, se toteutuu aina räätälöidysti mikä tuottaa eriarvoisuutta palveluiden tarjonnassa.

Nuorisopsykiatria

HUSiin saapui yhteensä 3 057 nuorisopsykiatriaa koskevaa kiireetöntä lähetettä vuonna 2018. Kiireettömien lähetteiden määrä on kasvanut vuosien 2014 ja 2018 välillä noin 40 prosenttia. Alueen suurista kaupungeista suhteellisesti suurinta kasvu on näiden vuosien välillä ollut Espoon (n. +63 %) ja Helsingin (n. +42 %) lähetteisissä. Vantaan lähetemäärä on kasvanut noin 7 prosenttia.

Taulukko. Nuorisopsykiatriaan saapuneet elektiiviset* (kiireettömät) lähetteet kunnittain (maksajan mukaan)⁷

Nuorisopsykiatrian lähetteet (lkm)	2014	2015	2016	2017	2018**
Helsinki	729	760	875	971	1033
Vantaa	321	334	390	405	343
Espoo	335	363	407	536	546
Kauniainen	9	15	15	24	22
HUS yhteensä	2191	2346	2714	3086	3057
Palautetut lähetteet, lkm	160	162	213	306	277
Palautetut lähetteet, %	7,30	6,91	7,85	9,92	9,06

* Päivystyslähetteet ja asiantuntijakonsultaatiot eivät ole luvuissa mukana. **Ennakkotieto.

THL:n tilastotietojen perusteella hoitotakuun määraajat eivät ole toteutuneet kaikkien potilaiden kohdalla HUSin nuorisopsykiatriassa vuonna 2018. Yksi hoitoon pääsyä hidastava tekijä on ollut pula nuorisopsykiatrian erikoislääkäreistä. HUSin nuorisopsykiatriassa on 68 lääkärin virkaa, joista 10–15 virkaa on vuoden 2018 aikana ollut täyttämättä.

⁷ HUS-Tietohallinto. Lähde: HUS-ToTal. Lähetteet-kuutio, 22.1.2019.

Erikoissairaanhoidon näkökulmasta mielenterveyshäiriöistä kärsivien nuorten hoidon ja palvelujärjestelmän kehittämistarpeet liittyvät hoidon saatavuuteen perus- ja lähipalveluissa ja opiskeluhuollossa. Yhteistä pääkaupunkiseudun kunnille on, että terveyskeskuksilla ei juuri ole roolia nuorten mielenterveysasioissa eikä nuorten lievien ja keskivaikeiden mielenterveyden häiriöiden hoito riittävässä määrin toteudu perustasolla.

Arvioinnin tulokset tiivistetysti

Arvioinnin tuloksena voidaan todeta, että lasten ja nuorten pääsy mielenterveyspalveluihin ei ole kaikilta osin sujuvaa, eikä palvelujen tuloksellisuutta seurata kaikilla palvelujen järjestäjätahoilla järjestelmällisesti. Matalan tason palveluihin kouluissa pääsee melko hyvin. Perusterveydenhuollon tasolla lääkäriin pääsy ja erikoissairaanhoidossa hoidon aloittaminen on vaikeutunut.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä opiskeluhuollon palvelun piiriin pääsee melko hyvin, joskin psykologeja ja kuraattoreita koskevat lakisääteiset määräajat eivät kaikkien osalta toteudu.

Erikoissairaanhoidon lähetemäärät ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosina. Sekä lastenpsykiatriassa että nuorisopsykiatriassa yli kolme kuukautta hoitoon pääsyä odottaneiden potilaiden määrä on kasvanut vuonna 2018 ja myös hoitoon pääsyn odotusaika on pidentynyt. Potilasmäärien kasvu liittyy mahdollisesti sekä ongelmien parempaan tunnistamiseen, hoitoon hakeutumisen kynnyksen madaltumiseen sekä siihen, että perustasolla ei pystytty vastaamaan lieväasteisiin lasten- ja nuorten mielenterveysongelmiin riittävässä määrin.

Kaupunkien palvelujärjestelmät poikkeavat toisistaan varsin paljon. Espoossa on erikoissairaanhoidoksi lukeutuva lastenpsykiatrian avohoitoyksikkö, Vantaalla perhepalvelujen tukena on myös lääkäripalveluita. Nuorisolle on myös omaa mielenterveyspalvelua, kuten Espoossa Nupoli ja Helsingissä nuorisotasema ja Vantaalla Nuppi. Myös terveysasemat palvelevat jossakin määrin nuoria mielenterveysasioissa Espoossa, Kauniaisissa ja Vantaalla. Helsingistä perustasolla toimiva mielenterveyden häiriöihin hoitoa tarjoava lasten ja nuorten psykiatrista avohoittoa antava hoitoyksikkö käytännössä puuttuu. Perheneuvolat ja nuorisolle tarjottavat vastaavat palvelut myös vaihtelevat ikärajojen sekä sen mukaan tarjoavatko ne psykiatrista apua. Yhteistä palveluille on, että niihin on ruuhkaa.

Kehitettäväksi asioiksi arvioinnissa nähtiin perustason mielenterveyspalvelujen ja opiskeluhuollon vahvistaminen, lääkäriresurssin saannin turvaaminen sekä kuntien palveluissa että erikoissairaanhoidossa, tiedonkulun parantaminen eri toimijoiden välillä, yhteistyökäytäntöjen ja hoitoketjujen luominen ja intensiivisen avohoidon sekä vahvemmin tuetun hoidon lisääminen, erityisesti nuorten hoidon ja palvelujen kohdalla. Positiivisina esimerkkeinä tuotiin esille kaupunkien yhteistyö lastenpsykiatrian kanssa, syömishäiriöisten hoitoketju, HYKS Varhain-toiminta, opiskeluhuollon interventiokoulutus (Espoo ja HUS) ja psykiatristen sairaanhoitajien palvelut oppilaitoksissa. Ensimmäinen saattaa opiskeluhuollon lakisääteiset palvelut (psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto) resurssit kuntoon.

Lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia seurataan jokavuotisen THL:n kouluterveyskyselyn avulla. Hoidon ja palvelujen tuloksellisuutta seurataan lähinnä yksilöllisen kehityksen tasolla kussakin palvelussa erikseen. Erikoissairaanhoidossa laaturekisterit mahdollistavat jatkossa hoidon tuloksellisuuden seurannan aiempaa paremmin.

Suosituks:

Sivistystoimen tulee lisätä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen saatavuutta.

Sosiaali- ja terveystoimen tulee selvittää mahdollisuus parantaa lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuutta vahvistamalla perheneuvolan ja nuortenkeskus Nupin palveluita.

Sosiaali- ja terveystoimen ja sivistystoimen tulee viimeistään psykiatrista hoitoa edellyttävissä tilanteissa yhteistyössä nimetä lapselle tai nuorelle lääkäri ja vastuuhenkilö, joka koordinoi palveluja ja vastaa tiedonkulusta.

Kaupunkien sosiaali- ja terveystoimen johdon ja HUSin on tehtävä yhteistyötä lääkärin rekrytointiongelmien helpottamiseksi lasten- ja nuorten psykiatriassa. Lääkäripulasta tulee aktiivisesti viestittää sosiaali- ja terveysministeriöön lääkärin koulutusmäärien lisäämiseksi ja lasten- ja nuorisopsykiatrian erikoislääkäreiden saatavuuden varmistamiseksi jatkossa.

Perustason palveluiden ja erikoissairaanhoidon tulee tehdä yhteistyötä lähetekäytännön sujuvoittamiseksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa hoitoon pääsyn nopeuttamiseksi.

Perustason palveluiden, opiskeluhoitoon ja erikoissairaanhoidon tulee tehdä yhteistyötä ja selkiyttää työnjakoa erityisesti nuorten mielenterveyspalveluissa.

Kaupunkien lastensuojelun ja HUSin nuorisopsykiatrian tulee yhdessä kehittää palveluja siten, että apua tarvitseville nuorille voidaan tarjota hoitoa viipymättä eikä heitä jouduta tarpeettomasti sijoittamaan hoidon puutteen takia.

5 KAUPUNGINJOHTAJAN TOIMIALA

5.1 Organisaatiouudistus ja tulevaisuudennäkymät

Tulevaisuudennäkymät

Vantaan väestö kasvoi vuonna 2018 peräti 5 139 asukkaalla eli 2,3 prosenttia. Väestöennusteessa tulevien vuosien kasvun odotetaan olevan 4 000–5 000 hengen välillä. Uusia asuntoja valmistui 4 533 vuonna 2018. Valmistuvien asuntojen määrän arvioidaan kääntyvän laskuun vuoteen 2018 verrattuna, mutta pysyvän edelleen korkeana lähivuodet.

Väestönkasvu luo nopeana jatkuessaan paineita kaupungin palveluiden järjestämiseen sekä investointiohjelmaan. Keskeiseksi nousee väestönkasvun mukanaan tuomien palvelukustannusten kasvun ja verotulojen kasvun suhde pitemmällä aikavälillä. Kasvuun vastaamisen sovittaminen yhteen kestävä kaupunkikehityksen, hiilineutraaliuden ja resurssiviisauden kanssa on tärkeää. Samalla segregaatiokehitystä on pyrittävä jarruttamaan.

Uusi Vantaa

Vantaa haluaa olla sosiaalisesti, taloudellisesti, ekologisesti ja demokraattisesti kestävä kohtaamisen kaupunki. Vantaan kaupungin organisaatio uudistuu. Virallinen muutosprojekti perustettiin huhtikuussa 2018 ja uusi organisaatio aloittaa toimintansa vuoden 2020 alussa. Toimielinrakenteen osalta toimitaan väliaikaisessa ratkaisussa seuraaviin kuntavaaleihin asti ja uusi toimielinrakenne aloittaa seuraavan valtuustokauden alkaessa 1.6.2021.

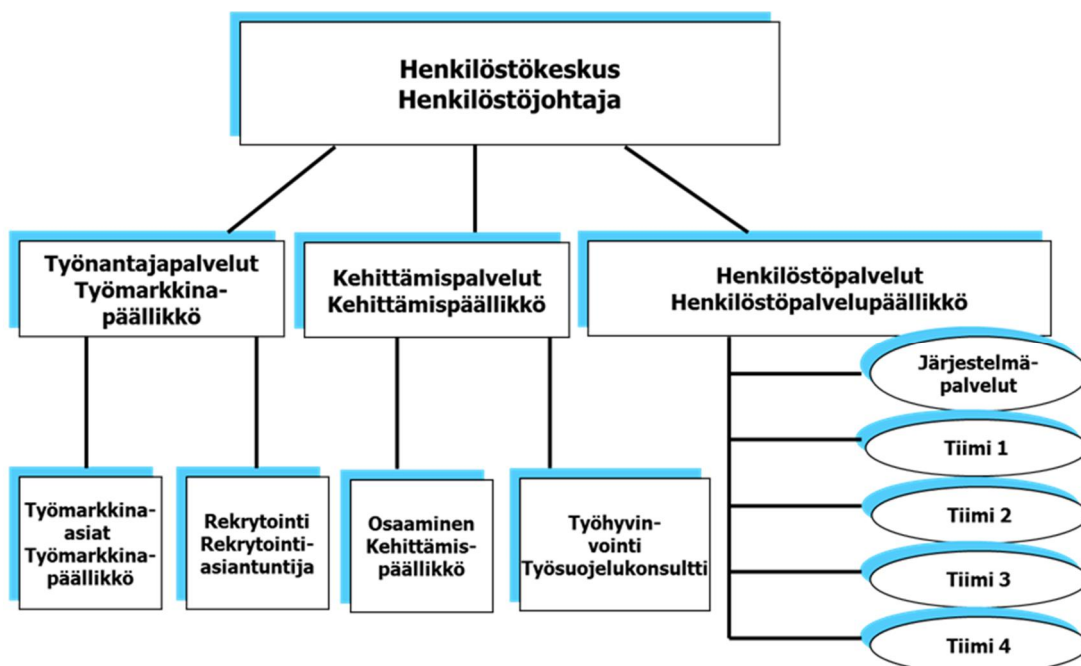
Organisaatiouudistuksen taustalla on Vantaan suuren ja kansainvälisen kaupungin rooli yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisussa, halu olla vahvemmin yhteisöllisyyden perusta, hyvinvoinnin lisääjä ja elinvoiman vahvistaja. Myös toimintaympäristö muuttuu vauhdikkaasti, joten kaupunginkin on syytä uudistua. Muutosta on valmisteltu laajalla rintamalla. Uusi Vantaa uudistusta ovat osaltaan valmistelleet luottamushenkilöistä koostuva Uusi Vantaa -toimikunta ja muutosjohtoryhmä. Valmistelussa ovat olleet mukana kaupungin ylin johto ja henkilöstö. Kuntalaisia on kuultu ja kuullaan niin asukasraadin, järjestöille suunnatun seminaarin kuin kuntalaisten suoran vaikuttamisen (Vantaan tulevaisuuskuvat -kysely ja palveluverkkokysely sekä asukastilaisuudet) muodossa. Kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto ovat tehneet tarvittavat päätökset.

5.2 Henkilöstöjohtaminen

Tarkastuslautakunta arvioi koko kaupungin henkilöstöjohtamista etenkin henkilöstön työhyvinvoinnin ja tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Samalla se perehtyi henkilöstöjohtamisen ajankohtaisiin asioihin.

Henkilöstökeskuksen organisaatio ja vastuut

Henkilöstökeskus tukee työyhteisöjä kehittämisessä ja huolehtii esimiesten valmentamisesta, kaupungin palkkausjärjestelmästä, henkilöstöhallinnon järjestelmien kehittämisestä sekä työterveyspalvelujen tilaamisesta. Se huolehtii monipuolisista palveluista esimiehille ja työyhteisöille.

Henkilöstökeskuksen nykyinen organisaatio

Henkilöstöjohtamisen vastuut Vantaalla

HR vastaa henkilöstöjohtajan johdolla

- koko kaupungin henkilöstöpolitiikan kehittämisestä
- kaupungin keskitettyjen henkilöstöpalveluiden järjestämisestä
- toimialojen ohjauksesta ja tuesta niiden henkilöstöasioissa
- tehtäväalueitaan koskevien kaupunkitasoisten ohjeiden antamisesta.

Henkilöstökeskus ohjaa ja palvelee

- Ennakoivan rekrytoinnin & esimiesten rekrytoinnin tuki
- Henkilöstön kehittämisen tuki
 - Esimiestyön ja muutosjohtamisen tuki
- Terveys- ja turvallisuusjohtamisen prosessien, menetelmien ja palveluiden kehittäminen
- Esimiehille annettava tuki hankalissa palvelussuhdeasioissa
- Neuvottelu- ja sopimustoiminta
 - Palkanlaskentapalvelut
 - HR-järjestelmäpalvelut
- HR-prosessien kehittäminen ja työkalut esimiestyöhön

Linjajohto vastaa

- Johtaminen : talous, henkilöstö jne
- Työn ja toiminnan tavoitteellisuus & tuloksellisuus, organisointi, resursointi ja priorisointi
- Henkilöstösuunnittelu
- Rekrytointi ja perehdytys tehtäviin
- Osaamisen johtaminen ja kehittäminen, koulutussuunnitelma
- Muutosten johtaminen
- Työhyvinvoinnista ja työturvallisuudesta huolehtiminen

Linjajohto vastaa hallintosäännön mukaisesti mm.

Apulaiskaupunginjohtaja vastaa mm. toimialansa:

- toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimialaansa kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan alaisuudessa
 - taloussuunnittelun ja muun resurssiohjauksen johtamisesta siten, että tavoitteet saavutetaan käytettävissä olevien resurssien avulla
- toiminnan tuloksellisuudesta

Tulosaluejohtaja vastaa mm. tulosalueensa:

- johtamisesta (toiminnan, talouden ja henkilöstön) ja kehittämisestä sekä työnjohto-oikeuden käyttämisestä tulosalueellaan
- tuloksellisuudesta ja strategisesta ohjauksesta, siten että kaupungin kokonaistavoitteet toteutuvat

Yllä oleva kuva kertoo vastuun jakaantumisesta henkilöstökeskuksen ja toimialojen kesken.

Henkilöstökyselyn tulokset – kehitettävää

Kyselyn tuloksista ilmeni, että henkilöstö ei ollut tyytyväinen vaikutusmahdollisuuksiinsa muutoksiin.

Yhteenvetomittarin työtä koskevat tulokset olivat heikentyneet, samoin yhteenvetomittarin työyhteisö tulokset edellisestä kyselystä, mutta olivat paremmat kuin neljä vuotta sitten.

Vantaan kokonaissijoitus oli keskitason yläpuolella verrattuna kyselykuntien tuloksiin. Maankäytön, asumisen ja ympäristön toimiala ja sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala olivat keskitason alapuolella kyselykuntien tuloksiin verrattuna. Erittäin hyvin oli sijoittunut kaupunginjohtajan toimiala.

Riskinä voidaan pitää sitä, että Vantaa jää tavoittelemansa tason alapuolelle kysyttäessä suosittelisiko henkilö Vantaata ystävälleen työnantajaksi.

Muutoin tulokset olivat hyviä tai tyydyttäviä, kuten Vantaalla on aikaisemminkin ollut.

Valtuustokauden strategiset tavoitteet

Henkilöstöön liittyviä strategisia tavoitteita ovat ”Johtaminen uudistuu muutoksissa” ja ”Henkilöstön voimavarat vahvistuvat”. Vuoden 2018 sitovista tavoitteista saavutettiin täysin osaamisen johtamista koskeva tavoite. Sen sijaan henkilöstön itsensä johtamistaidot kasvavat ja sairauspoissaolojen ennaltaehkäisemistavoitteet eivät toteutuneet.

Työntekijöiden pysyvyyden ja osaamisen tukeminen

Perehdytys on ohjattu. Perehdytysohjeistuksessa selvitetään sekä perehdyttämisen vastuut: kaupunki, toimiala, esimies sekä järjestetään perehdytysvalmennus uusille vantaalaisille työntekijöille ja tarkastellaan esimiehiä perehdytettävänä ja perehdyttäjinä.

Ammatillisen osaamisen kehittämisen suunnitelmia ovat: Toimialan koulutussuunnitelma, tulosalueen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma, yksikön koulutus- ja kehittämissuunnitelma, ryhmän koulutus- ja kehittämissuunnitelma, yksilön kehittämissuunnitelma. Alatason suunnitelmat ovat pohjana ylätason henkilöstö- ja koulutussuunnitelmille.

Tehtäväkuvia on tarkoitus tarkastella kokonaisuudessaan, esimerkiksi laatia puuttuvat tehtäväkuvaukset Tavoitteena on esimerkiksi yhtenäistää tehtäväkuva perhepalvelujen ja työnantajan näkökulmasta.

Lisäksi on sovittu työryhmätyöskentelyn aloittamisesta ja kokonaisuuden projektoinnista. Työryhmään nimettiin tulosalueen esimiehiä sekä toimialan henkilöstöyksiköstä koordinoitavia suorittavia henkilöitä. Menetelmänä käytetään perustettuja työtilaa, työpajaa ja katselmointia. Menetelmille on myös luotu prosessi, jolla edetään.

Taitojen kehittämiseen on kehitetty erilaisia foorumeita

- Valmennusohjelmat esimiehille,
- Ryhmäcoaching, jossa sidottu taitojen kehittäminen esimiehille ja tiimivastaaville,
- Tulosalueiden ja yksiköiden kehittämisohjelmat,
- Kehittämispäivät yksiköille ja tulosalueille,
- Tulosalueilla tapahtuvat kehittämissankkeet, joihin teemat integroidaan,
- Ulkoiset konsultit sitoutettu strategiseksi kumppaneiksi.

Palkitsemisjärjestelmän pääperiaatteena on yksilöiden ja yhteisöjen palkitseminen tavoitteiden mukaisista työtuloksista, joiden perustana on työsuorituksen arviointi. Palkitseminen voi olla aineetonta tai aineellista.

Rekrytointihaasteisiin vastaaminen

Toimialat saavat henkilöstökeskuksesta entistä laajempaa konsultoivaa tukea rekrytointihaasteisiin vastaamiseen. On perustettu kriittisten alojen rekrytointia tehostavia rekrytointiryhmiä, joita henkilöstökeskus vetää ja koordinoi, ja toimiala on tiiviisti mukana. Tällä hetkellä rekrytointihaasteita on varhaiskasvatuksen opettajien, kotihoidon työntekijöiden ja sosiaalityöntekijöiden osalta.

Lisäksi koulutetaan, sparrataan ja ohjeistetaan esimiehiä siihen, että

- Vantaan työpaikkailmoitukset ovat laadukkaita, näkyvät oikeille kohderyhmille ja niille osataan hankkia lisänäkyvyyttä somessa ja Oikotien kautta.
- Hyvin hoidetut rekrytointiprosessit luovat hyvää työnantajakuva.
- Toimialoilla tiedetään kuinka toimia, jos kohdataan rekrytointihaasteita. Esimerkiksi millaisilla toimenpiteillä lähestytään oppilaitosta.

Esimerkkitapauksena varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen opettajien saatavuuden parantamiseksi on kehitetty ja panostettu erilaisiin rekrytointitapoihin, viestintään, alalle tulijoihin ja kannustimiin. Rekrytoinnissa aletaan pilotoida avointa hakua, jolla pystytään joustamaan hakijan tilanteen mukaan ja kiinnittämään hyvä hakija nopeammin. Samalla huomioidaan muu kehittäminen ja työhyvinvointi, jotta hyvät työntekijät pysyisivät, esimerkkinä tehostettu mentorointi pilttialueilla. Viestinnällisesti on kiteytetty syitä valita Vantaan varhaiskasvatus, niin sanotut rekrytoinnin pääviestit. Näiden pääviestien pohjalta on koottu vanta.fi rekrytointisivu, joka on linkitetty työpaikkailmoituksiin. Lisäksi työpaikkailmoituksia on yhdenmukaistettu ja parannettu. Rekrytointijärjestelmään on tehty uudet ilmoitusmallipohjat ja ohjattu päiväkodinjohtajia käyttämään niitä. Alalle tulevien työntekijöiden osalta on selvitetty maakunnista tulevien valmistuvien rekrytointimahdollisuuksia ja kehitetty uudenlainen malli, jolla mennään yliopistoihin tapaamaan varhaiskasvatuksen opiskelijoita sekä yliopiston edustajia. Pyritään myös edistämään Suomen ulkopuolelta tulevien varhaiskasvatuksen opettajien pätevoitymistä ja rekrytoimista projektin avulla. Kannustimina on käytössä muuttoraha -kokeilu 1.8.2018–30.7.2019 ja koulutus suunnitelmien tukeminen ja niin sanotut Polku-opinnot ammattikorkeakoulussa lastenhoitajan tehtävässä oleville.

Johtopäätökset:

Vantaan 10 829 palvelussuhteen kokoisessa organisaatiossa henkilöstöjohtaminen on vaativa tehtävä. Virka- ja työehtosopimuksia on useita ja lainsäädäntö asettaa reunaehdot henkilöstökysymyksissä.

Edellä oleva huomioon ottaen henkilöstöjohtaminen on onnistunut Kunta10 mukaan Vantaalla. Laskua on havaittu vuoden 2018 aikana. Eri henkilöstöhallinnon tehtävät on vastuutettu ja organisoitu edellä olevien kuvien mukaisesti.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta näkee tärkeimpänä kehitettävänä kohteena rekrytoinnin. Siihen on jo panostettu, mutta toimenpiteet eivät riitä etenkin sosiaalityöntekijöiden ja varhaiskasvatuksen opettajien sekä koko sosiaali- ja terveystoimen rekrytoiminta silmällä pitäen. Pitovoimaa henkilöstön suhteen tarvitaan myös, mikä tarkoittaa, että työssä on saatava myös onnistumisen kokemuksia. Työmäärän ei tule olla niin kuormittavaa, että onnistumisen kokemuksia ei synny.

5.3 Valmentava johtaminen ja sen tukeminen lähiesimiestyössä

Uusille johtamisopeille nähdään tarve esimerkiksi organisaatioiden suorituskykyongelmien sekä johtajan roolin muuttumisen myötä. Valmentava johtaminen on useissa organisaatioissa nähty keinoksi voimaannuttaa työntekijöitä. Valmentavan johtamisen tutkimus on kuitenkin vielä hajanaista ja lisätietoa valmentavasta johtamisesta ja sen vaikutuksista tarvitaan.

Pro gradu -tutkimuksessaan hallintotieteen opiskelija Juho Saarikoski Tampereen yliopistosta tarkastelee Vantaan kaupungin organisaation kontekstissa valmentavan johtamisen ilmiötä. Työntekijöiden kokeman osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien ympärille muodostuvan tutkimusongelman ratkaisemiseksi tutkija pyrkii tuottamaan ilmiötä kuvailevaa sekä selittävää tietoa siitä, miten lähiesimiehet kokevat valmentavan johtamisen vaikuttavan johtamistyöhön. Vantaan kaupungille keskeisin anti on toinen tutkimuskysymys, jonka pyrkimyksenä on selvittää se, miten organisaatio voi tukea valmentavana johtajana toimivaa lähiesimiestä. Käsitteellisestä näkökulmasta tarkasteltuna Vantaan kaupungin organisaatiossa käytetään määritelmää ”coaching” puhuttaessa teoriassa käytetystä valmentavasta johtamisesta, jota tapahtuu lähiesimiehen päivittäisessä johtamisessa osana muuta työtä.

Tutkimusasetelma on Vantaan kaupungin organisaation näkökulmasta lähtöisin valtuustokauden 2018–2021 strategiasta, jossa yhtenä painopistealueena on ”Johdamme uudistuen ja osallistuen”. Tällä strategiassa tarkoitetaan johtamista, joka perustuu valmentavaan johtamiseen. Strategian mukaan Vantaalla pyritään hyödyntämään työntekijöiden tietoa sekä osaamista, jonka tukeminen nähdään esimiehen tehtävänä. Konkreettisena ongelmana johtamisen teema-alueella on nähty ”Muutosta toteutetaan johtamisen kautta” -mittari, jonka osalta tavoitteet eivät ole vuoden 2017 Arviointikertomuksen mukaan täyttyneet. Valmentavan johtamisen tukeminen ja kehittäminen nähdään työkaluna työntekijöiden osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiselle.

Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisena tapaustutkimuksena, jonka aineisto on kerätty teemahaastatteluin haastatteleamalla kahtatoista Vantaan kaupungin sivistystoimen lähiesimiestä. Aineisto on analysoitu teemoittelemalla ja sitä on teoriaohjaavalle analyysille ominaisesti verrattu keskeiseen teoriaan sekä aiempaan tutkimukseen.

Valmentavan johtamisen on koettu vaikuttavan monella tavalla lähiesimiehen työhön. Esimerkiksi lähiesimiesten vapauttavat ja palkitsevat koetut vaikutukset tarjoavat valmentavaa johtamista selittävää ja kuvailevaa tietoa. Lisäksi kokemukset vastuun merkityksen muuttumisesta sekä yhteydet luottamukseen voidaan nostaa keskeisiksi tutkimustuloksiksi. Organisaation näkökulmasta keskeistä olisi tunnistaa tekijöitä, jotka lisäävät lähiesimiehen ja työntekijän välistä luottamusta, jotta valmentavasta johtamisesta voidaan saada yhä vaikuttavampaa työyhteisössä. Valmentavan lähiesimiehen onnistumisen kokemuksiin vaikuttaminen ja näiden kokemusten yhteys työntekijöiden kokemaan osallisuuteen ja vaikutusmahdollisuuksiin ovat tekijöitä, joihin valmentavan johtamisen tukemisessa sekä kehittämisessä tulisi keskittyä.

Organisaation tarjoaman tuen näkökulmasta keskeiseksi on havaittu vertaistuen tuottaminen lähiesimiehille, lähiesimiesten arjen haasteisiin suunnattu tuki, tuen jatkuvuus, organisaatorakenteiden kautta tuleva tuki, työntekijöiden tietoisuuden lisääminen sekä asiakasnäkökulman huomioiminen. Vertaistuen tuottaminen voidaan nähdä organisaation keinona tarjota lähiesimiehille kanava, jota kautta tukea voi tarvittaessa saada. Lähiesimiesten työhistorian ja yksilöllisyyden huomioiminen on koettu keskeiseksi osaksi tukea, jonka organisaatio voi tarjota valmentavaan johtamiseen liittyen. Organisaation valmentavaan johtamiseen liitettyssä tuessa tulee huomioida valmentavan johtamisen luonne vuorovaikutteisena toimintana työyhteisössä. Valmentavaa johtamista voi ilmetä sekä muodollisissa että epämuodollisissa kohtaamisissa. Näiden erilaisten valmentavien kohtaamisten aiheuttamat vaatimukset tulisi pyrkiä huomioimaan, kun lähiesimiehille suunnitellaan koulutuksia sekä muita tukimuotoja.

Tuen jatkuvuus nousee keskeiseksi, koska valmentavan johtamisen koetaan vaativan aikaa. Toisaalta julkiselle toiminnalle tyypillinen sykisyys, joka ilmenee esimerkiksi strategioiden muuttumisena aiheuttaa haasteita sille, että valmentavaa johtamista voitaisiin tukea organisaation taholta pitkäjänteisesti eikä se jäisi vain ohimeneväksi johtamismalliksi. Työntekijöiden tietoisuuden lisääminen valmentavasta johtamisesta on yksi tekijä, joka aineistosta on noussut esiin. Lähiesimiehen näkökulmasta työntekijöiden osaamisen ja tietoisuuden lisääminen valmentavasta johtamisesta saattaa vaikuttaa siihen, miten vastaanottavainen työntekijä on valmentavalle johtamiselle. Valmentavaan johtamiseen liitetystä tuesta ja esimerkiksi koulutuksissa tulee huomioida palvelunkäyttäjän hyvinvointi. Sivistystoimen kontekstissa tämän tuen muodon merkitykselliseksi tekee se, että palvelunkäyttäjä tarkoittaa usein lasta tai nuorta, joka on useamman vuoden palveluiden piirissä.

Suositus:

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä vertaistuen tuottamisen lähiesimiehelle ja vuorovaikutuksen lisääntymisen organisaatiossa. Valmentavan johtamisen kohteena olevien työntekijöiden tietoisuutta valmentavasta johtamisesta olisi hyvä lisätä esimerkiksi koulutuksella. Valmentavan johtamisen tavoitteena on palvelunkäyttäjän hyvinvointi. Tässä suhteessa valmentavan johtamisen eteenpäin vieminen on kannatettavaa.

5.4 Sisäinen tarkastus

Tilinpäätöksen riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan selontekoon sisältyy selvitys siitä, miten sisäinen tarkastus on kunnassa järjestetty, tarkastustoiminnan laajuus, kohdentuminen ja keskeiset tulokset päättäneellä tilikaudella sekä johtopäätökset.

Vuoden 2018 tilinpäätöksessä ilmoitetaan, että sisäinen tarkastus on tehnyt 14 varsinaista tarkastusta ja 8 jälkitarkastusta. Tarkastuksia tehtiin kaikille toimialueille. Neljä tarkastusta kohdistui kaupungin tytäryhtiöihin. Tulosalueella työskenteli noin 60 prosenttia tarkastusresursseista.

Sisäinen tarkastus toteaa johtopäätöksensä, että yhtiöihin tehtyjen tarkastusten perusteella voidaan todeta, että eräiden tytäryhtiöiden talouden ja hallinnon sisäisessä valvonnassa on kehittämistarpeita. Muilta osin tarkastukset eivät tuoneet esiin sellaisia laajempia asiakokonaisuuksia, joissa olisi merkittävässä määrin sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan tehostamistarpeita.

Johtopäätökset:

Konsernistrategiassa ja hallintosäännössä ulotetaan sisäisen tarkastuksen sisäisen valvonnan toiminta myös konserniyhtiöiden toimintaan. Tämä on ollut erittäin hyvä toimenpide. Tarkastuksen ulottamisen myötä konserniyhtiöihin on saatu monia haitallisia käytäntöjä tiedoksi ja korjatuksi.

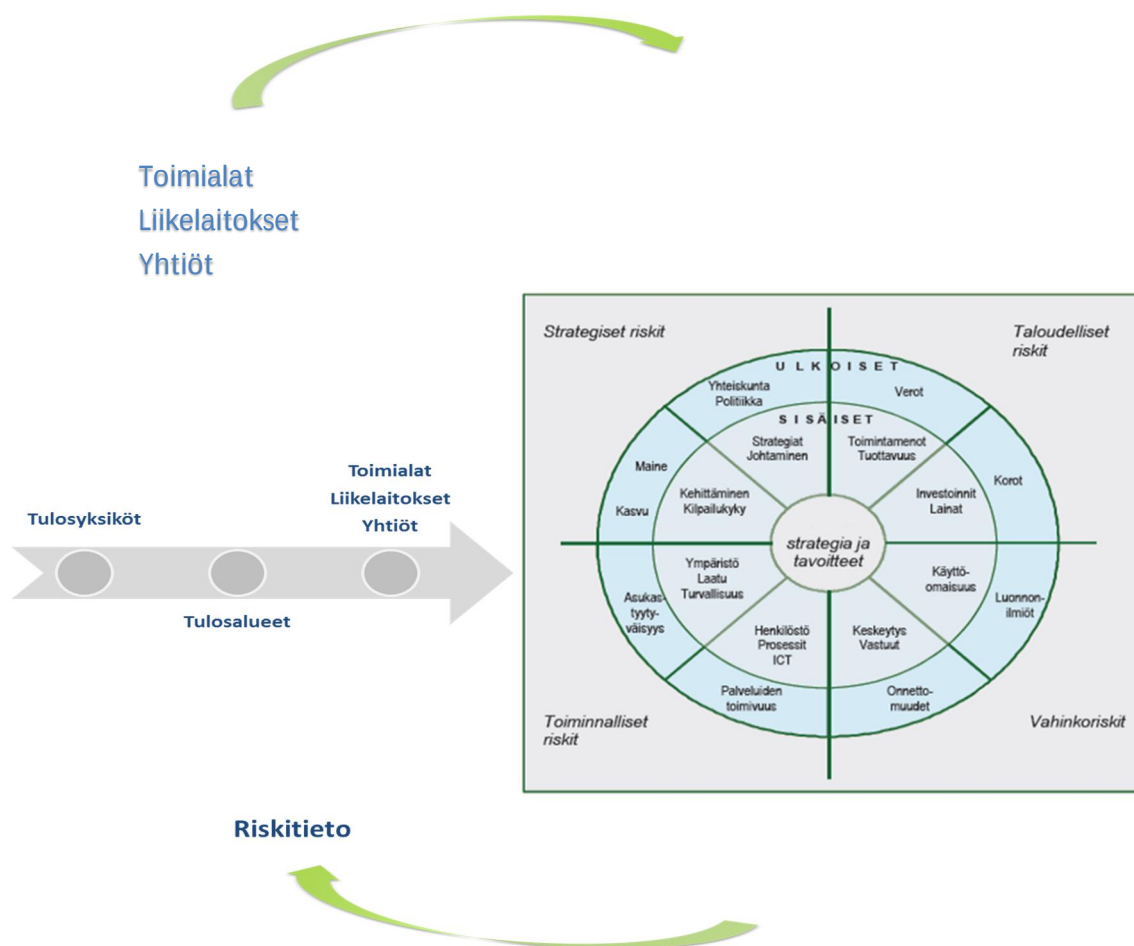
Suosituks:

Sisäisen tarkastuksen resurssit on turvattava.

6 KONSERNI- JA ASUKASPALVELUT

6.1 Riskienhallinta

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi 2.3.2015 ”Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisen periaatteet Vantaan kaupunkikonsernissa – ohjeen. Ohjeen taustalla on kansainvälisen ISO-organisaation tuottama riskienhallinnan standardi, ISO 31000. Riskienhallinnan periaatteilla tarkoitetaan yhtenäistä näkökulmaa ja riskienhallinnalle asetettua yhteistä tavoitetilaa, joiden kautta kaupunkikonserni pyrkii varmistamaan asetettujen tavoitteiden täyttymisen ja riskienhallinnan vaikuttavuuden sekä toiminnan kehittämisen. Periaatteita sovelletaan organisaation kaikilla tasoilla toteutettavassa riskienhallinnassa. Kyseinen ohje sisältää riskienhallinnan keskeiset käsitteet, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan organisoinnin ja vastuut, riskienhallinnan prosessikuvauksen ja kaupunkikonsernin valvonnan kuvauksen. Ohje riskienhallinnan toteuttamisesta ja riskienhallintasuunnitelma täydentävät edellä mainittua ohjetta sekä pyrkivät konkreettisesti ohjaamaan riskien arviointeja, riskienhallintaa sekä riskeistä raportointia.

Johtopäätökset:

Vantaan kaupungin riskienhallintaan on luotu koko kaupunkiorganisaatiota koskeva yhteinen prosessi ja prosessia tukeva ohjeistus. Riskienhallinnan toteuttamisessa on keskeisessä roolissa kaupunginjohtajan päätöksellä vuonna 2014 perustettu riskienhallinnan ohjausryhmä, jossa on edustajat jokaiselta toimialalta. Ohjausryhmä tukee kaupungin eri organisaatiota-soja riskienhallinnan menettelyjen käyttöönotossa ja toiminnan vakiinnuttamisessa. Riskien tunnistamiseen ja käsittelyyn tulee kaikkien toimialojen kiinnittää huomiota.

Riskienhallintasuunnitelmat laaditaan vähintään tulosaluetasolla. Ajankohtaista on riskienhallinnan jalkauttaminen konser-niyhtiöille ja riskienhallinnan menettelyiden ajantasaisuuden varmistaminen sekä sähköisen työvälineen kehittäminen.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen jatkamaan riskienhallinnan menettelyjen vakiinnuttamista ja kehittämistä koko kaupunkikonsernissa ja edelleen kehittämään riskienhallinnan kokonaisuutta kokemusten pohjalta. Sähköisen työvälineen kehittäminen osana strategia -työkalua on myös kannatettavaa.

6.2 Vantaan Työterveys liikelaitos

Arviointiajankohtana Vantaan Työterveys liikelaitos toimi Vantaan kaupungin organisaatiossa kunnallisena lii-kelaitoksena. Pääkaupunkiseudun yritystyöterveyshuoltopalvelut keskitettiin 1.4.2009 alkaen, kun Espoo, Hel-sinki ja Kauniainen eriyttivät yritystyöterveyshuoltonsa Vantaan Työterveys liikelaitoksen hoidettavaksi. Liike-laitos tuottaa työterveyshuollon palveluja Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan yrityksille. Lisäksi Vantaan Työterveys liikelaitos tuottaa työterveyshuollon palvelut noin 60 prosentille Vantaan kaupungin henkilöstöstä eli noin 6 500 henkilölle. Liikelaitos tuottaa myös kansanterveyslain 14 a pykälän mukaisen merimiestyöter-veyshuollon Helsingin kaupungin puolesta.

Tavoitteet ja talous

Liikelaitoksen sitova taloudellinen tavoite on vuosittain ollut Vantaan kaupungille maksettava seitsemän pro-sentin korko kaupungin antamasta lainasta ja seitsemän prosentin korko peruspääomasta. Tavoite on euroina noin 13 000 euroa. Liikelaitos on vuosittain maksanut tavoitteen mukaisen summan Vantaan kaupungille ja myös vuonna 2018 tavoite toteutui.

Liikelaitos asetti itse tavoitteekseen vuodelle 2018 voitollisen tuloksen tekemisen. Tavoite myös saavutettiin. Liikelaitos korostaa koko henkilöstön panoksen tärkeyttä hyvän taloudellisen tuloksen aikaansaamisessa. Hen-kilökuntaa koulutetaan liiketaloudelliseen ajatteluun. Talouden seuranta tehdään kuukausittain laajalla ja yksi-tyiskohtaisella tuloraportilla.

Liikelaitoksen liikeylijäämän kehitys vuosina 2015–2018.

	2015	2016	2017	2018
Liikeylijäämä	552 000	600 000	639 000	657 000

Liikelaitoksen talouskehitys on ollut viime vuosina hyvin suotuisaa ja myös vuonna 2018 liikeylijäämä oli sel-västi talousarviossa ennakoitua (239 000) suurempi.

Talouden epävarmuustekijöiksi liikelaitos katsoi tekeillä olevat lainsäädännölliset uudistukset, joiden ennustet-tavuus on vaikeaa. Esimerkiksi tulossa olleen Sote-uudistuksen etenemiseen liittyi vielä epävarmuutta ja epä-varmuus heijastui myös markkinatilanteeseen.

Asiakasmäärät

Liikelaitoksen yritysasiakkaiden määrät ovat jatkuvasti nousseet viime vuosina. Ohessa on kuvattu liikelaitoksen asiakassopimusten määriä vuosina 2015–2018.

	2015	2016	2017	2018
Espoo	804	891	946	948
Helsinki	1 851	1 884	1 953	1 978
Vantaa	1 543	1 711	1 802	1 916
Yhteensä	4 198	4 486	4 701	4 842

Prosessit ja laadun varmistaminen

Liikelaitos on asettanut taloussuunnitelmakaudelle 2018–2021 tavoitteekseen asiakaslähtöisen ja laadukkaan palvelun. Tavoitteen saavuttamiseksi liikelaitos on laatinut työterveyshuollon ydinprosesseille sekä työterveyshuollon palveluprosesseille kirjalliset menettelyohjeet. Näin varmistetaan yhteinen toimintamalli koko toiminnassa. Ydinprosesseja ovat muun muassa:

Asiakkuuden haltuunotto ja asiakkuudenhallinta
Kumppanuussopimus
Sopimuksen neuvotteluprosessi
Ajanvarausprosessi
Palauteprosessi
Tuloksellisuuden seuranta
Kalibrointi ja välinehuolto

Työterveyshuollon palveluprosessit käsittävät ennaltaehkäisevän palvelun ja sairaanhoidon palveluihin liittyvät prosessit. Näitä prosesseja ovat muun muassa:

Työterveyshuollon sisällön määrittely
Työpaikkaselvitys
Ammattihenkilöstön ja asiantuntijoiden pätevyyden varmistaminen ja ylläpitäminen
Lähetekäytännöt tutkimuksiin

Ydinprosesseille ja palveluprosesseille laaditut menettelyohjeet toimivat myös toiminnan laadunvarmistuksen pohjana. Ohjeiden avulla varmistetaan yhtenevät toimintatavat ja menettelyohjeiden mukaista toimintaa seurataan itsearviointina esimiestyönä ja palautteiden perusteella päivittäin. Näin laadun varmistaminen on sidottu mahdollisimman kattavasti jokapäiväiseen työhön. Laatua varmennetaan myös vuosittain sisäisen laadunarvioinnin ja vuonna 2017 käynnistetyn ulkoisen laadunarvioinnin kautta. Sisäisen laadunarviointiin on koulutettu viisi arvioijaa. Eri laadun varmistuskeinojen tuloksena syntyneet havainnot ja poikkeamat, korjaavat poikkeamat sekä korvaavien toimenpiteiden vaikutukset kirjataan arviointi- ja seurantadokumentteihin ja viestitään johtoryhmälle, johtokunnalle, konsernipalvelujen apulaiskaupunginjohtajalle sekä henkilökunnalle. Liikelaitoksen prosessien hallinnan ja laadun varmistamisen eteen tehty työ on saanut myös tunnustusta, sillä liikelaitokselle on myönnetty arvostettu ISO 9001/2015 laatusertifikaatti osoitukseksi korkeatasoisesta työterveyshuollon toiminnasta.

Henkilöstö

Liikelaitoksen tavoitteena on motivoida ja sitouttaa henkilöstö mahdollisimman hyvin. Henkilöstöä kannustetaan aktiivisuuteen ja osallistumaan oman työnsä ja koko liikelaitoksen toiminnan kehittämiseen. Henkilöstöllä on useita mahdollisuuksia (esimerkiksi esimieskeskustelut, ammattiryhmä- ja tiimipalaverit, toimipistekokouk-

set) nostaa työhönsä kuuluvia asioita esiin ja vaikuttaa niihin. Samoin talouden yhteydessä mainittu tulosta-voitteiden asettelu ja siihen kytketty bonusjärjestelmä on myös yksi keino henkilöstön motivoimisessa ja sitouttamisessa.

Liikelaitoksen henkilöstömäärä vuosina 2015–2018.

	2015	2016	2017	2018
Henkilöstömäärä	69	70	68	68

Lisäksi liikelaitos käyttää vuosittain 8–10 vuokralääkärin palveluksia. Vuokralääkärit ovat joustava resurssi, jonka avulla voidaan palvelujen tuotantoa nostaa tai keventää tarpeen mukaisesti.

Liikelaitoksen sairauspoissaoloprosentti vuosilta 2015–2018. Vuodelta 2018 on mukana maaliskuun lopun tilanne.

	2015	2016	2017	2018
Sairauspoissaoloprosentti	4,79	3,91	4,26	4,4

Toiminnan järjestäminen jatkossa

Kuntien tulee kuntalain 150 §:n nojalla yhtiöittää kilpailutilanteessa tuotettu muiden kuin lakisääteisten (ennaltaehkäisevien) työterveyshuollon palvelujen tuotanto vuoden 2019 alusta tai luopua tuottamasta kyseistä palvelua. Vuonna 2018 selvitettiin ja arvioitiin eri ratkaisumalleja Vantaan Työterveys liikelaitoksen toiminnan järjestämiseksi ottaen huomioon kuntalain velvoite sekä tulossa ollut Sote-uudistus. Vantaan kaupunginhallitus päätti 17.12.2018 §20, että Vantaan Työterveys liikelaitoksen tuottamat työterveyshuollon palvelut tuotetaan Vantaan kaupungin omistamassa yhtiössä 1.5.2019 alkaen.

Johtopäätökset:

Vantaan Työterveys liikelaitos on tehnyt viime vuosina hyvää taloudellista tulosta ja samalla sen asiakasmäärät ovat koko ajan kasvaneet. Liikelaitoksen liikeylijäämä oli myös vuonna 2018 selvästi talousarviossa arvioitua parempi. Liikelaitos on vuosittain maksanut sille sitovaksi taloudelliseksi tavoitteeksi vuosittain asetetun koron kaupungin antamasta lainasta ja koron peruspääomasta (yhteensä noin 13 000 euroa).

Toimintansa eri prosesseille on liikelaitos laatinut kirjalliset menettelyohjeet. Ohjeiden avulla varmistetaan laadukas toiminta ja yhtenevät toimintatavat. Menettelyohjeiden mukaista toimintaa seurataan esimiestyönä ja palautteiden perusteella päivittäin. Näin laadun varmennus on sidottu jokapäiväiseen työntekoon. Toiminnan laatua varmennetaan myös sisäisen sekä ulkoisen laadunarvioinnin kautta. Liikelaitoksen toiminta on saanut myös tunnustusta, sillä liikelaitokselle on myönnetty ISO 9001/2015 laatusertifikaatti osoitukseksi korkeatasoisesta työterveyshuollon toiminnasta.

Liikelaitoksen toiminnan tuloksellisuutta arvioitaessa nousevat tuloksellisuuden osatekijöistä erityisen positiivisesti esiin tuottavuus ja laatu. Hyvästä tuottavuudesta kertoo, että liikelaitos on viime vuosina lähes samalla henkilömäärällä hoitanut vuosittain kasvanutta asiakasmäärää ja samalla toiminta on ollut myös taloudellisesti tuloksellista. Toiminnan laatuun taas on panostettu kehittämällä prosessien- ja laadunhallintaa ja sitomalla näin laadun varmennus jokapäiväiseen työhön. Liikelaitokselle myönnetty ISO-sertifikaatti on tunnustus hyvästä laadunhallinnasta.

Vantaan Työterveys liikelaitoksen toimintaan on tulossa jatkossa merkittäviä muutoksia. Kuntalaki velvoittaa kuntia yhtiöittämään kilpailutilanteessa tuotettu muiden kuin lakisääteisten työterveyshuollon palvelujen tuotanto vuoden 2019 alusta tai luopua tuottamasta kyseistä palvelua. Vantaan työterveys liikelaitoksen tuottamat työterveyshuollon palvelut tuotetaan kokonaan Vantaan kaupungin omistamassa yhtiössä 1.5.2019 alkaen.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta toteaa Vantaan Työterveys liikelaitoksen onnistuneen hyvin toiminnassaan. Toiminta on ollut taloudellisesti tuloksellista ja prosessien ja laadunhallinnan kehitystyö on tuonut liikelaitokselle laatusertifikaatin. Vuoden 2019 aikana työterveyshuollon palvelujen palvelutuotantotapa muuttuu kuntalain veloitteen mukaisesti yhtiömuotoiseksi. Tarkastuslautakunta kannustaa työterveyshuoltoa ylläpitämään ja edelleen kehittämään hyvin toimivaa palveluntuotantotapaa, jotta laadukas työterveyshuollon toiminta jatkuu myös yhtiömalliin siirryttäessä.

7 MAANKÄYTTÖ, RAKENTAMINEN JA YMPÄRISTÖ

7.1 Ympäristöpalvelut ja eläinlääkintäpalvelut

Ympäristökeskus vastaa Vantaalla kunnalle kuuluvista lakisääteisistä ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon tehtävistä, sekä ympäristöasioiden koordinoinnista ja ympäristöjohtamisen kehittämisestä. Ympäristökeskuksen tulosalue jakautuu ympäristönsuojelun, ympäristöterveydenhuollon sekä talous- ja hallintoyksiköihin.

Ympäristönsuojelun yksikössä erottuu kaksi tehtäväkokonaisuutta: ympäristövalvonta ja ympäristönsuojelun suunnittelu ja kehittäminen. Ympäristövalvonnan kohteina ovat muun muassa erilaiset lupalaitokset, (esimerkiksi murskaamot, elintarvikelaitokset ja betoniasemat) ja rekisteröitävä toiminta (esimerkiksi bensiinin jakeluasemat, pienet energialaitokset ja kemialliset pesulat). Ympäristönsuojelun suunnittelun ja kehittämiseen liittyviä tehtäviä ovat erilaisten ympäristö- ja luontoselvitysten tekeminen. Tässä yhteydessä tehdään tiivistä yhteistyötä maankäytön suunnittelun ja toteutuksen tulosalueiden kanssa, jotta kyseiset asiat tulevat huomioituksi maankäytön suunnittelussa. Ympäristön suojelun suunnitteluun kuuluu lisäksi kaupungin ympäristöjohtamisen kehittäminen ja ilmastomuutoksen hillitsemisen edistäminen ja koordinointi ja ekotukikoulutusten järjestäminen.

Ympäristöterveydenhuollon yksikössä tehtävät on jaettu kolmeen kokonaisuuteen: elintarvike- ja tupakan vähittäismyyntin valvonta, terveydensuojelun valvonta ja eläinlääkintähuolto. Valvontakohteita ovat muun muassa ravintolat, tuotantolaitokset, elintarvikevarastot ja torit. Terveydensuojelun valvontakohteita ovat muun muassa koulut, päiväkodit, vanhainkodit, vesilaitokset ja uimarannat.

Eläinlääkintähuollon osalta Vantaalla on sopimus eläinlääkäripalvelujen järjestämisestä Porvoon kaupungin

Kuva: Pekka Turtiainen

kanssa. Vantaa hoitaa oman alueensa pieneläinlääkintähuollon ympärivuorokautisesti ja virka-ajan ulkopuolella myös Porvoon päivystysalueen pieneläinlääkintähuollon. Porvoon alue hoitaa oman alueensa pieneläinlääkintähuollon virka-aikana ja oman että Vantaan alueen suurelainten eläinlääkinnän ympärivuorokautisesti. Eläinlääkintähuoltoon kuuluu myös eläinsuojelu ja eläintautivalvonta. Eläinsuojelussa tehdään noin 200 tarkastusta/toimenpidettä vuosittain. Eläintautivalvonnalla pyritään estämään tarttuvien eläintautien leviäminen.

Suunnitelmallinen valvonta kohdistuu pääasiassa muutaman vakavamman taudin valvontaan ja näiden tautien leviämisen estämiseen.

Toiminnan tavoitteista

Ympäristökeskuksen toimintaan liittyvät koko kaupungin sitovat strategiset tavoitteet 2018

Ympäristökeskuksella oli keskeinen rooli kahden Vantaan kaupunginvaltuuston vuodelle 2018 asettaman sitovan tavoitteen (tavoitteet 10 ja 11) toteutuksessa. Tavoitteessa numero 10 ympäristökeskuksen tehtävä oli selvittää tärkeimmät ekologiset yhteydet⁸. Ympäristökeskus laati vuoden 2018 kesällä valmistuneen selvityksen Vantaan ekologisista yhteyksistä. Ekologisia yhteyksiä kartoitettiin osana kaupungin ekologista verkostoa ja toisaalta osana laajempaa maakuntatason viherrakennetta. Selvitys tehtiin Vantaan yleiskaavatyötä 2020 varten. Selvityksessä tuotettiin tietoa erityisesti yleiskaavan viherrakennesuunnitteluun ja ekologisen verkoston kehittämistyöhön.

Tavoitteessa numero 11 oli tavoitteeksi asetettu hiilineutraalin Vantaan tiekartan laatiminen. Vantaalla lähdettiin laatimaan pitkän aikavälin ympäristötavoitteita määrittävää resurssiviisauden tiekarttaa. Ympäristökeskus koordinoi resurssiviisauden tiekartan valmistelua. Resurssiviisauden tiekartta hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 18.6.2018 § 8. Tiekartta on pitkän tähtäimen ympäristöohjelma, joka sisältää ne koko kaupunkia koskevat toimenpiteet, jotka hiilineutraalisuuden saavuttaminen 2030 edellyttää. Toimenpiteet tarkentuvat jokaisen toimialan omilla toteutussuunnitelmilla. Ympäristökeskuksella on jatkossakin tärkeä rooli tiekartan toimeenpanon opastajana toimialoille ja tulosalueille sekä tiekartan tavoitteiden ja toimenpiteiden edistymisen raportoinnissa.

Ympäristökeskuksen muut toiminnan tavoitteet

Lisäksi tulosalueen muita tulokortin tavoitteita vuodelle 2018 olivat uuden puro-luonnonsuojelualueen perustaminen, lähiluontokohteiden käytettävyyden parantaminen ja aktiivinen osallistuminen sisäilman aiheuttamien terveysriskien poistamiseen ja lupa.fi palvelun käytön vakiinnuttaminen ja laajentaminen lupien ja ilmoitusten käsittelyssä. Lisäksi koko ajan toiminnassa tavoitteena on huolehtia luotettavasti ja laadukkaasti paikallisista viranomaistehtävistä.

Ympäristökeskuksen puro- ja luonnonsuojelualueisiin liittyvä selvitys on valmistunut vuonna 2018. Selvityksen pohjalta on yleiskaavaan tehty ehdotukset, jotka sisältävät noin 600 hehtaaria uusia puro- ja luonnonsuojelualueita. Lähiluontokohteiden käytettävyyttä on edistetty asettamalla kolmelle luonnonsuojelualueelle infotaulut ja rajamerkinnot. Ympäristökeskus on osallistunut asiantuntijana sisäilman aiheuttamien riskien poistamiseen eri kaupungin työryhmissä. Lupapalvelu lupa.fi kattaa nyt ympäristönsuojelun luvat ja toiminta on vakiintunutta.

Henkilöstö ja toiminnan tunnuslukuja

⁸ Ekologinen yhteys: Yhteys, joka palvelee monen eliölajin liikkumista ja leviämistä. Ekologisten yhteyksien määrittely on suunnittelussa tapauskohtaista ja vaihtelee sen mukaan, minkä lajin tai lajien liikkumista ja leviämistä yhteyksien on tarkoitus tukea. Esimerkiksi vesiympäristön lajien, maaselkärankaisten ja lintujen liikkumista ja leviämistä palvelevat yhteydet eroavat toisistaan. Ekologisilla yhteyksillä on usein viitattu luonnon ydinalueita yhdistäviin yhteyksiin. Luonnon ydinalueilla on tällöin tarkoitettu monimuotoisia ainakin osin suojeltuja alueita, joilla on eläimille tärkeitä ravintolähteitä ja synonyyminä ekologinen käytävä. (Suomen ympäristökeskuksen raportteja 39/ 2013, s.31))

Henkilöstö

Henkilöstön määrä on ympäristökeskuksessa ollut 40 vuosina 2015–2018. Lisäksi vuosittain on ollut 2 määräaikaista henkilöä. Vuodelle 2019 saadaan yksi vakanssi lisää ilmastoasiantuntijan tehtävään. Tehtävä liittyy resurssiviisauden tiekartan toimeenpanoon liittyviin tehtäviin (koordinointi, opastus ja seuranta) ja tätä kautta hiilineutraali Vantaa 2030 tavoitteen toteuttamiseen.

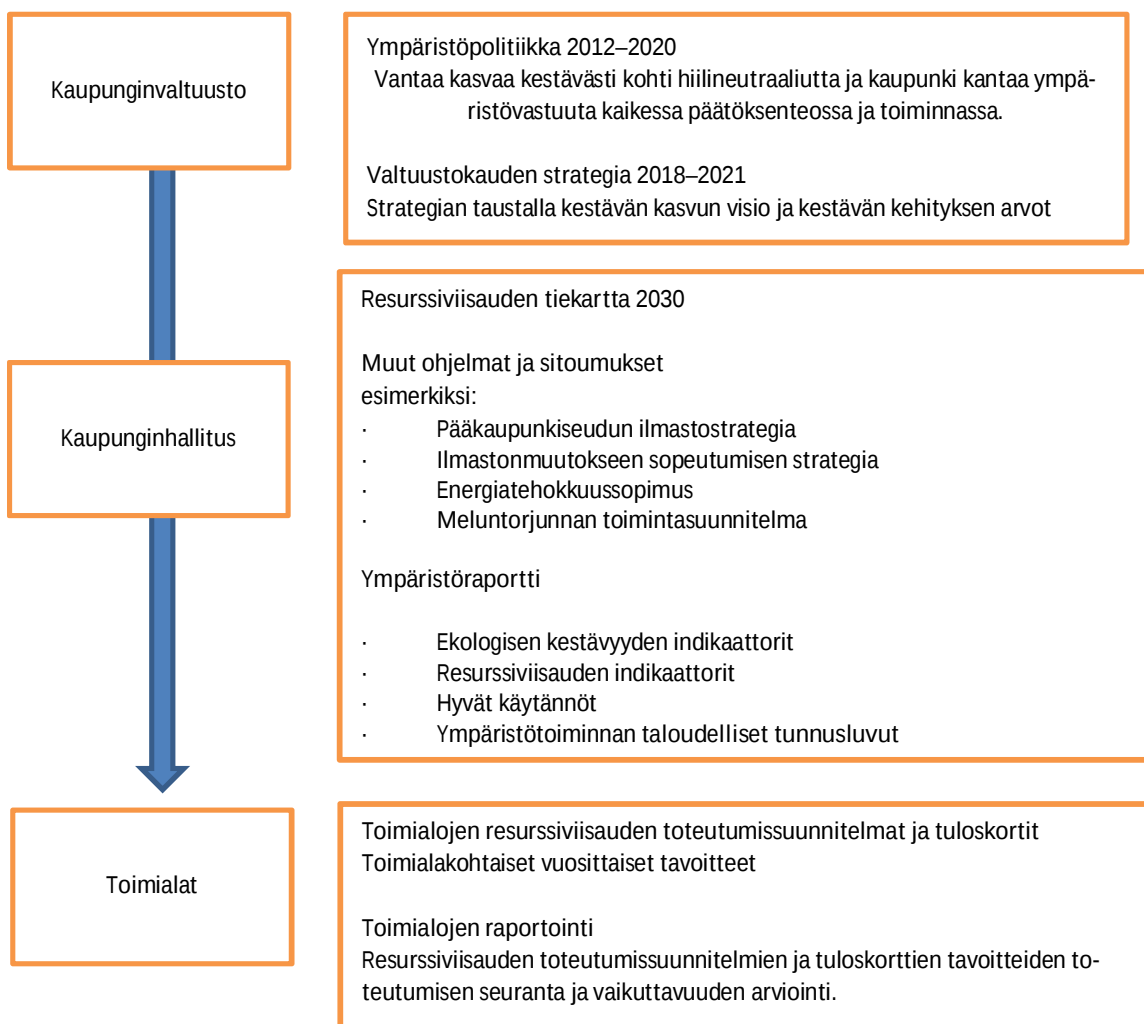
Toiminnan tunnuslukuja

Taulukkoon on koottu ympäristökeskuksen toimintaan liittyviä tunnuslukuja vuosilta 2015–2018.

	2015	2016	2017	2018
Ympäristöterveys				
Luvat ja ilmoitukset	339	397	334	251
Tarkastusten määrä	1 833	1 837	1 645	1 657
Eläinlääkäripotilaat	4 445	4 633	4 588	5 126
Ympäristönsuojelu				
Ympäristöluvat, ilmoitukset ja rekisteröinti	102	114	102	129
Rauhoitetut luonnonsuojelualueet/hehtaaria	1 241	1 249	1 372	1 474

Ympäristöjohtaminen Vantaalla ja ympäristökeskuksen rooli ympäristöjohtamisessa

Oheisessa kuvassa on koottuna Vantaan ympäristöjohtamisen ”kulku” koko organisaatioon strategian ja sitä toimeenpanevien ohjelmien kautta.

Ympäristöjohtamisen keskeinen tavoite on ekologisen kestävyysyden ylläpitäminen ja edistäminen ja Vantaalla se ulotetaan strategian, strategiaa toimeenpanevien ohjelmien ja ohjelmien toteuttamistoimenpiteiden kautta koko kaupungin toimintaan. Ympäristöarvot ja ympäristön huomioiminen näkyy Vantaan strategiassa, visiossa ja arvoissa (ekologinen näkökulma mainittu), yhtenä strategisena painopistealueena (Tiivistämme kaupunkia lähiluontoa vaalien) ja myös valtuuston vuodelle 2018 asettamissa sitovissa tavoitteissa. Vuonna 2018 hyväksytty resurssiviisauden tiekartta on strategiaa toimeenpaneva pitkän tähtäimen ympäristöohjelma ja kaikki toimialat ja tulosalueet tekevät toteutussuunnitelmat tiekartan toimeenpanemiseksi, jolloin ympäristöjohtaminen ja sen tavoitteet tulevat näkyviin toimialojen toiminnassa.

Ympäristökeskuksella on keskeinen rooli ympäristöjohtamisen kehittämisessä. Ympäristökeskus koordinoi resurssiviisautensa tiekartan valmistelua ja on toimialojen ja tulosalueiden apuna tiekartan toimenpideohjelmien laadinnassa. Ympäristökeskuksen vuosittain julkaisemassa ympäristöraportissa seurataan kestävä kehityksen ja ympäristönsuojelun edistymistä. Lisäksi ympäristökeskus järjestää ympäristöasioihin ja ympäristöjohtamiseen liittyvää esimiesten koulutusta ja ekotukikoulutusta. Ympäristökeskus korostaa koulutuksissaan ympäristöjohtamisen ottamista entistä selvemmin osaksi kaikkea johtamista.

Johtopäätökset:

Ympäristökeskuksella on monia suoraan monista laeista tulevia valvontatehtäviä sekä ympäristön suojelun suunnitteluun ja kehittämiseen liittyviä tehtäviä. Tehtävät on jaettu ympäristökeskuksessa kahteen tehtäväkokonaisuuteen: ympäristöterveydenhuoltoon ja ympäristönsuojeluun. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvalla valvonnalla turvataan turvallista ja viihtyisää elinympäristöä. Ympäristönsuojelun suunnittelussa tulosalueella on asiantuntijarooli luonnonsuojeluun ja ympäristövaikutuksiin liittyvissä kysymyksissä. Ympäristökeskus tekee tiivistä yhteistyötä maankäytön suunnittelun kanssa, jotta luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja ympäristövaikutukset tulevat huomioonotetuksi eri maankäytön suunnitelmissa. Toiminnan tulokellisuuden osatekijöistä tuottavuuden voidaan katsoa kehittyneen myönteisesti, sillä useamman vuoden tulosalue on hoitanut tehtävät jatkuvasti kasvavassa kaupungissa samalla henkilöstömäärällä.

Kaksi vuodelle 2018 asetettua koko kaupungin strategista tavoitetta olivat suurelta osin ympäristökeskuksen vastuulla (Vantaan resurssiviisauden tiekartan valmistuminen ja ekologisten viherysteyksien selvittäminen). Molemmat tavoitteet toteutuivat. Myös ympäristökeskuksen muut vuoden 2018 tuloskortin tavoitteet toteutuivat.

Vantaan kaupunginvaltuusto on linjannut kaupunkistrategiassaan, että Vantaa on hiilineutraali kaupunki vuonna 2030. Tähän tavoitteeseen pääsemiseksi valmisteltiin ja hyväksyttiin vuonna 2018 resurssiviisauden tiekartta, joka ohjaa kaupungin kehitystä kohti linjattua hiilineutraaliuden saavuttamistavoitetta vuonna 2030. Tiekartta on pitkän tähtäimen ympäristöohjelma ja tärkeä osa Vantaan ympäristöjohtamista, sillä kaikki toimialat ja tulosalueet tekevät toteutussuunnitelmat tiekartan toimeenpanemiseksi, jolloin ympäristöjohtamisen tavoitteet konkretisoituvat toimialojen toiminnassa. Ympäristökeskus koordinoi tiekartan valmistelua ja jatkossa ympäristökeskus toimii tiekartan toteutussuunnitelmien valmistelun koordinoijana ja toimeenpanon opastajana. Ympäristökeskuksella on näin keskeinen rooli tiekartan toimeenpanossa ja koko Vantaan ympäristöjohtamisessa.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta suosittelee ympäristökeskusta resurssiviisasta tiekarttaa toteuttaessa etsimään yhdessä muiden toimialojen kanssa toimintamalleja, joilla ympäristöjohtamisen näkökulmaa saadaan ulotettua entistä laajemmalle toimialojen toimintaan.

7.2 Tilakeskus, rakennuttamisen yksikkö

Organisatorisesti rakennuttamisen tulosityksikkö kuuluu maankäytön ja rakennuttamisen toimialaan ja tilakeskuksen tulosalueeseen. Yksikön tehtäviä ovat investointikohteiden rakennuttaminen ja valvonta sekä suunnittelu ja talotekniikka (tarveselvitykset, hankesuunnittelu, suunnitteluttaminen, talotekninen ohjaus ja valvonta).

Toiminnan tavoitteista

Yksiköllä ei ole omaa tuloskorttia vaan se toteuttaa omalta osaltaan tilakeskuksen tuloskorttia. Tilakeskuksen tulosalueen tuloskortista nousi erityisesti kaksi tavoitetta, joiden toteuttaminen kuului rakennuttamisen tulosityksikölle. Nämä tavoitteet olivat:

Toimitilahankkeiden tavoitehinta pienenee kaksi prosenttia

Vuonna 2018 valmistuneiden merkittävien talonrakennushankkeiden ja niiden poikkeamien raportti käsiteltiin 12.3.2019 teknisessä lautakunnassa (§ 6). Raportin mukaan vuonna 2018 valmistui kuusi merkittävää toimitilahanketta, joiden tavoitehinnaksi oli yhteensä arvioitu noin 30,7 miljoonaa euroa. Toteutuneet kustannukset kyseisillä hankkeilla olivat noin 29,26 miljoonaa euroa eli toteutuneet kustannukset olivat 4,7 prosenttia tavoitehintoja pienemmät. Joukossa oli yksittäisiä hankkeita, joissa säästöä ei saavutettu mutta kaikki hankkeet huomioon ottaen kokonaissäästö oli suurempi kuin tavoitteeksi asetettu kaksi prosenttia. Merkittävä tekijä säästötavoitteen toteutumisessa oli onnistunut projektihallinta. Hyvän suunnittelun kautta suurin osa hankkeista pystyttiin toteuttamaan niin, että jokaiselle hankkeelle budjetoitavaa muutostyövarausta ei tarvinnut joko käyttää lainkaan, tai vain osa varauksesta jouduttiin käyttämään.

Käytetään uusia integroituja projektintoteutusmalleja

Tämäkin tavoite toteutui. Hämeenkylässä ja Rajatorpan koulujen rakentaminen toteutetaan integroituna projektintoteutuksena eli niin sanottuna projektiallianssina. Tällaisessa hankintatavassa yhdistetään kilpailun kautta sopimuksellisesti rakennushankkeen eri osapuolia, esimerkiksi tilaaja, päätoteuttaja ja pääsuunnittelija, jotka yhteisesti ja yhdessä yhteisellä sopimuksella kehittävät ja toteuttavat hankkeen asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Allianssisopimuksella hinta sidotaan kustannustavoitteisiin (budjettiraami) ja kannustimin ja sanktioin ohjataan toteutusta laadullisiin, ajallisiin ja kustannustavoitteisiin. Mallin periaatteen mukaan kaikki sopimuksen osapuolet hyötyvät onnistumisista tai kärsivät ”epäonnistumisista”. Hankkeiden allianssikumppani valittiin kilpailutuksen kautta vuoden 2017 lopulla. Rajatorpan koulun on tarkoitus valmistua vuoden 2019 lopulla ja Hämeenkylässä koulun kesäkuussa 2020.

Projektiallianssimallin lisäksi myös päiväkotirakentamiseen on käynnistetty kehityshanke, jonka tavoitteena on nopeuttaa rakentamista. Hankkeessa luodaan päiväkotikonsepti, jota hyödyntämällä päiväkotien rakentamisessa voidaan käyttää mahdollisimman paljon vakioituja ratkaisuja.

Toiminnasta yleisesti

Henkilöstö

Toteutusvaiheen henkilöstö: 7+1

Arkkitehtisuunnittelun ohjaus 4+1, vuonna 2018 yksi vakanssi on ollut lähes jatkuvasti auki.

Erikoissuunnittelun henkilöstö 7, vuonna 2018 yksi vakanssi on ollut vuonna 2018 lähes jatkuvasti auki.

Yksikön henkilöstömäärä on ollut vuodesta 2016 sama. Yksiköllä on ollut vaikeuksia saada rekrytoitua osaajia avoimiin tehtäviin. Rekrytointivaikeuksien taustalla on rakentamisen voimakas kasvu pääkaupunkiseudulla,

mikä aiheuttaa kilpailua työntekijöistä. Yksityinen sektori on paremmalla palkkatasollaan vetovoimaisempi työnantaja ja tämä vaikuttaa työvoiman saatavuuteen.

Henkilöstön sairauspoissaoloprosentti 2015–2018

	2015	2016	2017	2018
Terveysperusteinen poissaoloprosentti	0,25%	3,69%	1,92%	0,59%

Toiminnan volyymi

Kaupungin rakennuttamisen investointivolyyymi 2015–2018⁹

	2015	2016	2017	2018
Uudisrakentaminen	14 768 000	13 459 000	11 414 000	27 663 000
Korjausrakentaminen	21 282 000	21 341 000	24 970 000	29 934 000
Vuokra/osaketilat	1 669 000	1 141 000	2 524 000	1 573 000
Yhteensä	37 719 000	35 941 000	38 908 000	59 170 000

Rakennuttamisinvestoinnit kasvoivat Vantaalla selvästi vuonna 2018. Rakennuttamisinvestointien taso pysyy korkealla myös jatkossa, sillä taloussuunnitelmassa on vuosille 2019–2021 varattu rakennuttamisen investointeihin vuosittain yli 70 miljoonaa euroa.

Laatu, tuottavuus ja vaikuttavuus

Rakennuttamisen yksikkö ei ole asettanut yleisiä toimintaa koskevia laatu-, tuottavuus- tai tehokkuusmittareita. Jokaisessa rakennushankkeessa arvioidaan kuitenkin sisäisesti aikataulun ja kustannusten toteutumista, suunnitelman tilatehokkuutta, hankekustannuksia (esimerkiksi euroa/päiväkotipaikka). Lisäksi myös laadun tuottoa arvioidaan esimerkiksi rakennuksen vastaanotossa havaittujen virheiden määrän kautta. Lopullinen rakentamisen laatu selviää vasta rakennuksen käytön aikana.

Rakennuttamisen valvonnasta

Jokaiselle rakennushankkeelle nimetään yksiköstä valvontaorganisaatio, joka hoitaa kaikkea valvontaa (rakennustyöt, LVISA¹⁰-työt ja sähkötyöt). Tarvittaessa hankitaan erityisosaamista tiettyihin tehtäviin. Valvonta resursoidaan hankkeen ominaisuuksien ja tarpeen mukaan. Rakennustöiden valvonnassa huomioidaan esimerkiksi kohteiden samanaikaisuus. Periaatteena on, että yhdellä valvojalla voi olla kaksi samanaikaista isompaa kohdetta. Haasteena on tunnistaa hankkeen/hankkeiden aikana mahdollisesti lisääntyvä valvonta- ja resurssitarve ja reagoida siihen.

Menettelyprosessi valvonnassa on periaatteessa samankaltainen jokaisessa hankkeessa. Valvonta tehdään paikallisvalvontana (ei kokopäiväistä valvontaa) valvontasuunnitelman pohjalta. Työn edistymisen seuranta tukevat katselmukset. Mahdolliset poikkeamat reklamoidaan työmaapäiväkirjaan ja ne käsitellään työmaakouksissa.

Kohteista 5–15 prosentissa rakennuttajana on konsulttitoimisto annetun toimeksiannon perusteella. Jos konsultti toimii projektipäällikkönä, on myös rakennusvalvonta ulkoistettu. Tällöin rakennuttamisen yksikön henkilöstöstä on nimetty projektipäällikkö, joka ohjaa ja seuraa konsulttien toimintaa ja vastaa hankkeen aikaisista tilaajapäätöksistä ja hallinnollisista asioista.

⁹ Luvut ovat kyseisten vuosien tilinpäätöskien toteumalukuja.

¹⁰ Lämmitys-, ilmastointi- ja talotekniikkatyöt

LVISA-töiden valvonnasta 30–60 prosenttia hoidetaan alan konsulttien avulla. Tällöin rakennuttamisen yksiköstä nimetty hankkeen projektipäällikkö seuraa konsulttien toimintaa ja projektipäälliköllä on käytettävissään oman yksikön LVISA henkilöstön tuki.

Rakennuttamiseen liittyvät riskit

Rakentamisen riskit arvioidaan aina hankekohtaisesti. Jo hankintakilpailuvaiheessa edellytetään valittavalta urakoitsijalta referenssejä vastaavanlaisista rakennushankkeista, sekä vähintään normaalia taloustilannetta. Samoin rakennuskonsultteja valittaessa edellytetään vastaavanlaisia referenssejä. Henkilöiden mahdollisesti vaihtuessa vaaditaan uusilta vastaava osaaminen.

Erityisesti kosteudenhallintaa rakennuttamisvaiheessa on pyritty parantamaan. Vantaalla on käytössä Kuiva-ketju10, kosteudenhallinnan toimintamalli, jolla vähennetään kosteusvaurioiden riskiä rakennuksen koko elinkaaren ajan. Kosteusriskien hallinta perustuu mallissa ketjuun, jossa riskit torjutaan rakennusprosessin kaikissa vaiheissa ja torjunnan onnistuminen todennetaan luotettavalla tavalla. Sääsuojaustaso ja tarve eri rakentamisen vaiheissa arvioidaan aina hankkeittain.

Toiminnan kehittäminen ja haasteet

Tällä hetkellä kehittämiskohteena on toiminnan tavoitteiden yhteydessä mainitut uusi projektintoteutusmalli (allianssimalli) ja päiväkotikonsepti. Allianssimallia on käytetty kahdessa koulurakentamishankkeessa, joista toinen on jo toteutusvaiheessa. Päiväkotikonsepti on kehitysvaiheessa. Allianssimallista saadaan parhaillaan kokemusta ja tätä toteutustapaa päästään näin vertailemaan perinteisiin urakkamalleihin ja vertailujen perusteella päästään edelleen kehittämään toimintatapoja.

Isona haasteena yksiköllä on henkilöstöresurssin riittävyys, sillä kaupungin tulevien vuosien investointiohjelmassa rakennuttamisen volyymi kasvaa vielä entisestään. Henkilöstön vaihtuvuus yksikössä (eläköityminen ja siirtyminen yksityiselle) on ollut poikkeuksellisen suurta ja pääkaupunkiseudun kiivas rakentamistahti lisää kilpailua alan osaajista, joka heijastuu rekrytointivaikeuksina.

Johtopäätökset:

Rakennuttamisen tulosityksikön valvontavastuulla olevat kaupungin rakennuttamisinvestoinnit kasvoivat selvästi vuonna 2018, jonka vuoksi yksikön henkilöstöresurssin riittävyys on ollut koetuksella. Rakennuttamisen volyymi on korkea myös tulevana vuosina. Kasvat rakennuttamisinvestoinnit asettavat haasteen yksikön henkilöstöresursseille. Henkilöstön osalta painetta tuo myös yksikön henkilöstön melko suuri vaihtuvuus (eläköityminen ja siirtyminen yksityiselle). Pääkaupunkiseudun kiivas rakennustahti pitää kilpailun alan osaavasta työvoimasta kovana ja vaikeuttaa rekrytointia.

Tulosityksikössä arvioidaan valvottavien rakennushankkeiden riskit aina hankekohtaisesti. Jo urakoitsijoiden ja konsulttien kilpailutusvaiheessa edellytetään hakijoilta kilpailutettavaan hankkeeseen liittyvää aiempaa kokemusta. Rakennuttamisvaiheessa erityistä huomiota kiinnitetään kosteudenhallintaan. Yksikkö arvioi sisäisesti myös jokaista hanketta suunnittelun onnistumisen, aikataulujen pitävyyden, tilatehokkuuden ja kustannusten toteutumisen näkökulmista.

Rakennuttamisessa on lähdetty hakemaan uusia tapoja toteuttaa rakennuttamishankkeita. Kaksi kouluhanketta toteutetaan niin sanottuna projektiallianssina, jossa on yhdistetty rakennushankkeen eri osapuolet sopimuksellisesti ja jossa osapuolet kehittävät ja toteuttavat hankkeen asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Projektiallianssimallin lisäksi päiväkotirakentamiseen ollaan luomassa päiväkotikonseptia, jolloin päiväkotien rakentamisessa voidaan käyttää mahdollisimman paljon vakioituja ratkaisuja rakentamisen nopeuttamiseksi.

Tuloksellisuuden osatekijöistä voidaan yksikön tuottavuuden katsoa olevan hyvä, sillä yksikkö on samalla henkilöstömäärällä hoitanut viime vuosina kasvaneiden rakennusinvestointien rakennuttamisen valvonnan. Lisäksi toimitilahankkeiden hyvällä suunnittelulla saavutettiin vuonna 2018 myös taloudellista tulosta alittamalla monissa rakennuttamishankkeissa

niiden tavoitehinnat. Yhtenä tuloksellisuuden osatekijänä pidetty henkilöstön hyvinvointi on erittäin alhaisena pysytelleen sairauspoissaoloprosentin perusteella tulosityksikössä myös hyvällä tasolla.

Suositukset:

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin rakennuttamisinvestointien tulevana vuosina selvästi kasvaessa on rakennuttamista sujuvoittavien ja kustannustehokkuutta lisäävien ratkaisujen hakeminen erittäin kannatettavaa. Tarkastuslautakunta suosittelee rakennuttamisen tulosityksikköä jatkamaan jo käynnissä olevaa rakennuttamiseen liittyvien uusien toimintamallien kehittämistä ja saatavien kokemusten pohjalta tuomaan toimivimmat ratkaisut käytäntöön. Rakennuttamisen yksikön rekrytointiongelmia lautakunta näkee huolestuttavina, varsinkin kun yksikön työmäärä tulee jatkossa kasvamaan.

8 SIVISTYSTOIMI

8.1 Liikuntapalvelut, Tikkurilan uimahalli ja sen peruskorjaus

Liikuntapalvelujen tulosalue kuuluu kaupungin organisaatiossa sivistystoimen toimialaan. Liikuntapalvelut vastaa kaupungin liikuntapalveluiden kehittämisestä ja järjestämisestä, liikuntapaikkojen ylläpidosta ja kehittämisestä sekä liikuntajärjestöjen ja urheiluseurojen toiminnan tukemisesta. Liikuntapalvelujen yhteydessä on lyhyesti käsitelty myös Tikkurilan uimahallin peruskorjausinvestointia.

Toiminnan tavoitteet

Liikuntapalvelujen yleisenä tavoitteena on aktivoida ihmiset liikkumaan luomalla kaikenikäisille vantaalaisille mahdollisuudet liikkumiseen ja erilaisiin liikuntaharrastuksiin. Liikuntapalvelut toteuttaa tavoitetta kolmella pääprosessilla: rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja, aktivoimalla kuntalaisia liikunnan pariin ja tuemalla liikunta- ja urheiluseurojen toimintaedellytyksiä. Liikuntapalvelut tekee yhteistyötä kaupungin muiden toimialojen kanssa ja erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat kaupungin urheilu- ja liikuntaseurat sekä yhdistykset, jotka järjestävät valtaosan vapaa-ajan toiminnasta. Liikuntamahdollisuuksien lisääminen ja sitä kautta liikkumiseen kannustaminen nähdään myös yleisesti tärkeänä osana hyvinvointia. Vantaan hyvinvointiohjelman 2018–2022 päämääriin kuuluu liikunnalliseen elämäntapaan kannustaminen ja liikunnan lisääminen. Keskeisimmät liikuntapalvelujen kohderyhmät ovat olleet lapset, nuoret sekä seniori-ikäiset. Tärkeä osa ihmisten liikkumaan aktivoinnissa ovat lukuisat liikunnan edistämishankkeet. Käynnissä olevia hankkeita ovat muun muassa päiväkotijärjestö- ja kouluikäisille suunnatut liikkuva koulu ja liikkuva päiväkotihanke ja Sporttia kaikille-hanke, jonka tarkoituksena on tukea ja edistää monikulttuurista liikunnan harrastamista.

Henkilöstö, toiminnan volyymeja ja tunnuslukuja

Henkilöstömäärä

2015	2017	2018
92	102	121

Vuoden 2015 aikana liikuntapalveluiden vastuulle siirtyi kaupunkikonserniin kuuluvan VTK Kiinteistöt Oy:n Myyrmäen ja Tikkurilan urheilupuistojen ja Rajakylän tenniskeskuksen liikuntatilojen operointi sekä päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten vapaa-ajan käytön varausten hallinnointi sekä iltakäytön valvonnan koordinointi ja työjohto. Liikuntapalveluiden vastuulle siirtyneiden toimintojen uudelleenorganisointi, toimintatapojen yhtenäistäminen ja uusien toimintojen liittäminen liikuntapalveluihin tehtiin asteittain vuosina 2015–2017.

Kaupunki osti aluksi osan siirtyneiden toimintojen hoidosta vuokratyönä mutta vuonna 2018 toimintoja hoitavat henkilöt siirtyivät kaupungin palvelukseen. Näin liikuntapalvelujen henkilöstömäärä ja henkilöstökulut kasvovat vuonna 2018 ja palvelujen ostot vähenivät.

Henkilöstön sairauspoissaoloprosentti

2016	2017	2018
3,82	3,70	2,78

Sairauspoissaoloprosentti on pysytellyt selvästi koko kaupungin keskimääräistä sairauspoissaoloprosenttia (yli 4 prosenttia) matalammalla tasolla.

Toiminnan volyymeja vuodelta 2018, liikunta-alueet ja kävijämäärät

Liikunta-alueet:

Hiihtoladut 250 kilometriä

Pallokentät 105

Liikuntasalit 97

Luistelualueet 71

Kävijämääriä:

Harrasteliikuntaryhmien määrä: 296

Liikuntakursseille osallistujat: 13 776

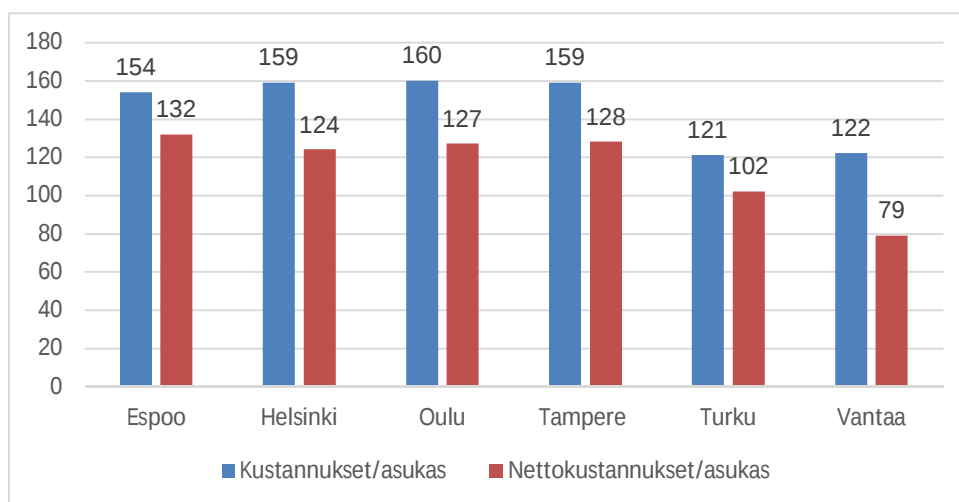
Uimahallien ja kuntosalien kävijämäärät: 672 910

Tilojen varauksia: 499 249

Avustusten saajia. 59 001

Vertailutietoja liikuntapalvelujen kustannukset, liikunnan edistäminen

Suurten kaupunkien liikuntapalvelujen asukaskohtaisia kustannuksia.¹¹

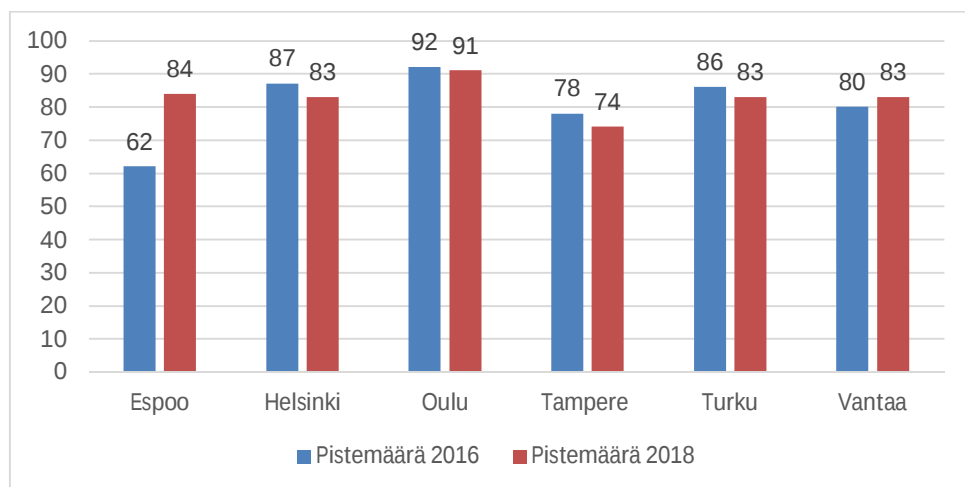

Vantaan liikuntapalvelujen nettokustannukset asukasta kohden ovat selvästi alhaisimmat kuuden suurimman kaupungin vertailussa.

Liikunnan edistäminen suurissa kaupungeissa

¹¹ Lähde: Lipas, liikuntapaikkojen tietokanta

Alla olevassa taulukossa on liikunnan edistämistä koskevan TEA-indikaattorin pistemäärät Suomen suurimmissa kaupungeissa vertailtuna vuosilta 2016 ja 2018.¹²

TEA-viisari on valtakunnalliseen aineistoon perustuva kunnan terveyden edistämiseksi kuvaava mittari. Liikunnan edistämistä koskevan TEA-indikaattorin pistemäärä kuvaa liikunnan edistämistä kunnassa vastaavan tahon terveydenedistämiseksi. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin oletetun hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista. Vantaan pistemäärä hieman nousi vuonna 2018 vuodesta 2016.

Havaintoja hyvinvointiraportista

Kuva: Pertti Raami

Vantaan hyvinvointiraportti vuodelta 2018 esiteltiin Vantaan kaupunginhallituksessa helmikuussa 2019. Hyvinvointiraportti koostui erillisestä Liikunnasta hyvinvointia -raportista sekä hyvinvointi-indikaattoreiden tietojen päivityksestä. Liikunnasta hyvinvointia -raportista nousi esiin seuraavia havaintoja:

Positiivisina havaintoina oli erilaisten harrasteliikuntaryhmien määrän selvä kasvu. Lisäksi Vantaalla oli vähemmän liikuntaa harrastamattomia ikääntyneitä kuin koko maassa keskimäärin. Kaupungin ponnistuksessa liikuntaan oli tapahtunut positiivista kehitystä ja toiminta oli hyvin kustannustehokasta (tästä esimerkkinä edellä ollut TEA-indikaattori vertailu).

Kehityskohteina raportissa mainittiin muun muassa se, että suuri osa vantaalaisesta väestöstä ei tavoita valtakunnallisia liikuntasuosituksia. Lisäksi liikkumisessa oli huomattaviakin eroja esimerkiksi sukupuolen, syntyperän, iän ja koulutuksen perusteella.

¹² Lähde: <https://teaviisarifi/index>

Tikkurilan uimahallin peruskorjaus

Tikkurilan uimahallin tarveselvitys hyväksyttiin 19.6.2017 Vantaan kaupunginhallituksessa. Hankesuunnitelma hyväksyttiin vapaa-ajan lautakunnassa 16.1.2018 ja teknisessä lautakunnassa 30.1.2018. Peruskorjaus ajoitettiin vuosille 2018 ja 2019 ja tavoitehinta rakentamisen aloitusajankohdan kustannustasossa 3,6 miljoonaa euroa. Peruskorjaus keskittyi kellarikerroksen puku-, pesu-, sauna- ja wc- tiloihin sekä alustatilan kosteuden hallintaan.

Peruskorjaus valmistui aikataulun mukaisesti tammikuussa 2019 ja hankkeen kustannukset vastasivat tavoitehintaa. Liikuntapalvelujen näkökulmasta oli tärkeää, että koko hanke hoidettiin hyvässä yhteistyössä ja liikuntapalveluiden edustaja oli esimerkiksi aina mukana työmaakokouksissa. Näin käyttäjän näkökulma tuli koko ajan huomioonotetuksi työn edetessä. Lisäksi uusien tilojen testauksiin ennen käyttöönottoa oli varattu hyvin aikaa ja ne tehtiin käyttäjän edustajien ja urakoitsijan kanssa yhteistyössä.

Johtopäätökset:

Liikuntapalvelujen tulosalue aktivoi ihmisiä liikkumaan sekä luomalla puitteet liikunnanharrastamiseen liikuntapaikkoja rakentamalla ja ylläpitämällä että aktivoimalla kuntalaisia liikunnan pariin. Tärkeä osa toimintaa on liikunta- ja urheiluseurojen toimintaedellytyksien tukeminen ja samalla tiivis yhteistyö liikunta- ja urheiluseurojen kanssa. Aktivoinnin kohderyhminä ovat olleet erityisesti lapset ja nuoret sekä ikäihmiset, joita on aktivoitu liikkumaan erilaisten hankkeiden kautta. Myös monikulttuurisuus on otettu huomioon, sillä hankkeissa on mukana monikulttuurista liikunnanharrastamista tukeva hanke.

Liikuntapalvelujen tuloksellisuutta arvioitaessa voidaan todeta, että tuloksellisuuden osatekijöistä vaikuttavuudesta ja henkilöstön hyvinvoinnista on tunnuslukujen perusteella havaittavissa positiivisia signaaleja. Vaikuttavuudesta kertoo se, että liikunnan edistäminen oli Vantaalla parantunut vuonna 2018 verrattuna edelliseen mittaukseen. Liikuntapalvelujen liikunnan edistämiseksi tekemillä toimenpiteillä voidaan tämän perusteella tulkita olleen positiivista vaikutusta. Hyvin alhaisena pysynyt henkilöstön sairauspoissaoloprosentti on signaali hyvästä henkilöstön hyvinvoinnista. Lisäksi voidaan todeta, että kuuden suurimman kaupungin vertailussa Vantaan asukaskohtaiset nettokustannukset olivat selvästi alhaisimmat, joten palvelut on tuotettu myös kustannustehokkaasti.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta toteaa, että liikunnan edistäminen on tärkeä osa kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Liikuntapalvelujen työllä luodaan puitteita, jotta kaikilla kuntalaisilla oli mahdollisuus harrastaa mahdollisimman monipuolisesti erilaisia liikuntamuotoja. Kuntalaisten liikunnan edistäminen on viimeisen vertailun mukaan Vantaalla entistä paremmalla tasolla, joten liikuntapalvelujen työ on tuottanut tämän perusteella haluttua tulosta. Liikunnasta hyvinvointia -raportissa nostettiin esiin kehittämiskohteita vantaalaisten liikuntaan liittyen. Tarkastuslautakunta suosittelee, että liikuntapalvelut selvittää omalta osaltaan keinoja vastata näihin kehityskohteisiin.

8.2 Johtaminen sivistystoimessa

Tavoitteena oli arvioida johtamisen toimivuutta sivistystoimessa. Arviointi rajattiin koskemaan yleisjohtamista ja erityisesti perusopetuksen johtamista vuonna 2018. Arviointi suoritettiin taustamateriaalin, ennakoon toimitettujen kysymysten ja lautakunnan kokouksessa saamien vastausten perusteella.

Yleistä Vantaan johtamisjärjestelmästä

Strategia on johtamisen tärkein työväline. Se ohjaa päätöksentekoa ja johtamista organisaation kaikilla tasoilla. Tulokortit ovat osa kaupungin johtamisjärjestelmää.

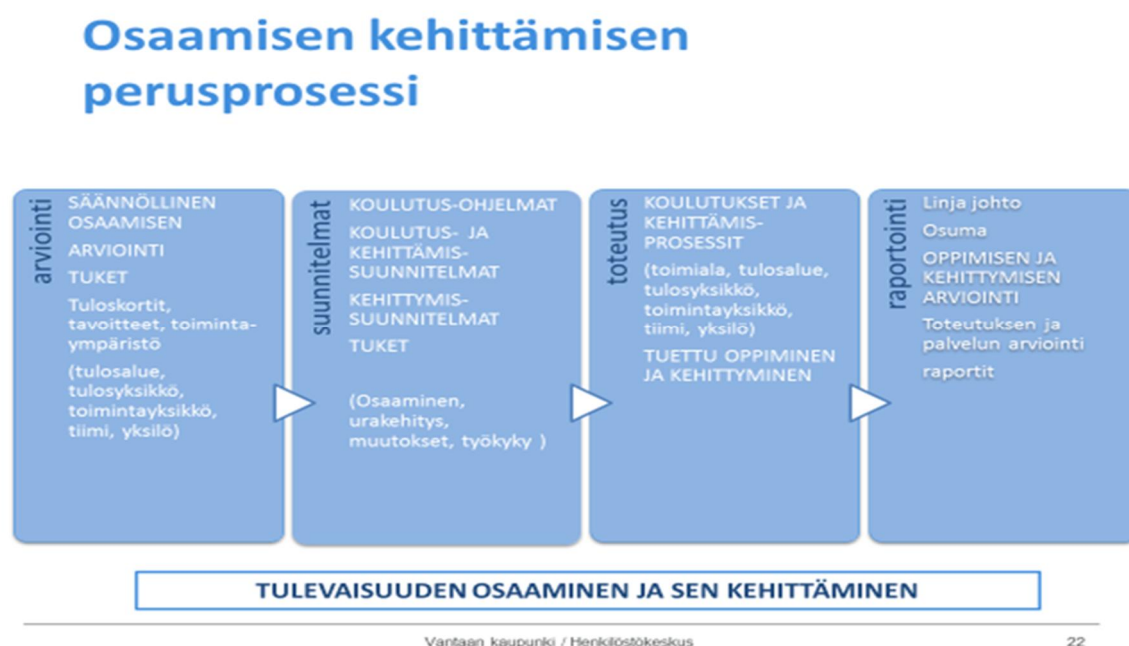
Kaupungin ammatillisen johtamisjärjestelmän viitekehys mahdollistaa eri johtamisen keinojen ja työvälineiden käytön, jotta kaupungin strategia voisi toteutua. Strateginen johtaminen perustuu strategiasta tulevien tavoitteiden asettamiseen ja toteuttamiseen. Tavoitteiden asettaminen ja toteutumisen seuranta vaativat esimiehiltä kykyä suunnitella, seurata ja antaa palautetta. Johtamista tehdään joka organisaatiotasolla ja siten myös johtamista johdetaan. Johtamisjärjestelmien dokumentointiin ja kuvaamiseen on kiinnitetty huomiota ja johtamisjärjestelmää arvioidaan tulosalueittain kehittämisen suuntaamiseksi. Tulosalueet poimivat arviointien avulla kehittämiskohteistaan konkreettiset kehittämistoimenpiteet.

Kaupungissa laadittiin vuonna 2014 tulosaluekohtaiset johtamisjärjestelmäkuvaukset.

Sivistystoimen toimialan johtamisjärjestelmä

Sivistystoimen toimialaa johdetaan edellä kuvatun kaupungin mallin mukaisesti. Lisäksi sivistystoimen toimialalla on ollut käynnissä muutosjohtamisen prosessi, joka liittyy toimialan siirtymiseen monitilatoimistoon vuonna 2019. Muutokseen liittyy paljon ennakoivaa valmistelua, erilaisia johdon foorumeita ja työpajoja sekä työyhteisöjen työpajoja. Toimintakulttuurin muutoksen johtamiseen on laadittu ohjelma.

Alla olevassa kuviossa on kuvattu osaamisen kehittämisen perusprosessi.

22

Johtaminen perusopetuksessa

Perusopetuksen järjestämistä ohjataan opetusta koskevan lainsäädännön, opetussuunnitelman valtakunnallisten perusteiden sekä paikallisen opetussuunnitelman avulla. Valtakunnallisia säädöksiä ovat perusopetuslaki ja perusopetusasetus. Valtakunnalliset tavoitteet ja tuntijako määritellään valtioneuvoston asetuksella. Koulun toiminnan kannalta keskeinen opetusta ohjaava normi ovat opetushallituksen päättämät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, jonka pohjalta laaditaan paikallinen opetussuunnitelma.

Vantaalla perusopetuksen johtamisjärjestelmän kuvaus sisältää organisaation kuvauksen, arvot, vision ja strategian sekä perusopetuksen koulujen toimintaa ohjaavat laatukortit. Laatukorteissa on kuvattu kunkin aihepiirin laadukas toiminta sekä lueteltu asiaan liittyvät prosessikuvaukset ja asiakirjat.

Perusopetuksen strategiassa vuosille 2018–2021 on laadittu strategisia tavoitteita kolmelle osa-alueelle: taitava oppija, hyvinvoiva oppilas sekä oppilaan ohjaaminen ja työelämätaitojen kehittäminen.

Yleistä perusopetuksesta

Perusopetuksen tulosityksikköön kuuluu 42 suomenkielistä peruskoulua, joiden keskimääräinen oppilasmäärä on 524. Henkilöstöä on yhteensä noin 2 000 ja oppilaita yli 22 000. Oppilasmäärän kasvu on ollut nopeaa, vuodesta 2013 vuoteen 2018 oppilasmäärä kasvoi keskimäärin 500 oppilasta vuodessa, siis yhden vantaalaisen keskivertokoulun verran. Jatkossa kasvu näyttäisi ennusteiden mukaan tasaantuvan hieman alle 200 oppilaaseen vuodessa.

Nivelvaiheyhteistyöllä pyritään vaikuttamaan siihen, että kaikki peruskoulun päättävät pääsevät jatko-opintoihin tai niihin valmistavaan koulutukseen. Vuonna 2017 jatkokoulutukseen sijoittui 98,0 prosenttia perusopetuksen päättäneistä ja suoraan tutkintoon johtavaan koulutukseen 92,7 prosenttia. Tämä oli hieman tavoiteltua huonompi tulos.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea voi saada yleisenä, tehostettuna tai erityisenä tukena. Tämä järjestetään ensisijaisesti lähikoulussa. Lisäksi on kaupunkitasoisia etappi-, paja- ja polikliinisen opetuksen ryhmiä. Laajalaisia erityisopettajia on laskennallisesti yksi opettaja 200 oppilasta kohden. Koulujen erityisopettajaresurssi määräytyy oppilasmäärän ja alueellisen tarpeen perusteella.

Aluehallintovirasto antoi maaliskuussa 2018 päätöksen sille tehdystä Vantaan perusopetusta koskevasta kantelusta. Päätöksessään virasto kiinnitti huomiota oppilaiden perusopetusasetuksen 2 § 2 ja 3 momentissa säädettyihin enimmäismääriin opetusryhmiä kohden ja ilmaisi omana käsityksensä, että integroidussa ryhmässä vain merkittävä vähemmistö oppilaista voi olla erityisen tuen oppilaita.

Johtopäätökset:

Sivistystoimen toimialan johtamisjärjestelmä on kaupungin mallin mukainen ja tulosalueiden johtamisjärjestelmät on kuvattu joitakin vuosia sitten. Perusopetus on valtakunnallisesti varsin säänneltyä toimintaa. Perusopetuksen strategiassa painottuvat taitava oppija, hyvinvoiva oppilas sekä oppilaan ohjaaminen ja työelämätaitojen kehittäminen.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta suosittaa, että sivistystoimen tulisi tarvittaessa pystyä todentamaan esimerkiksi aluehallintovirastolle, että on toimittu sen mukaan kuin on säädetty esimerkiksi integroitujen ryhmien ryhmäkokoja koskevassa asiassa.

9 SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI

9.1 Päihdepalvelut

Päihdepalvelujen tulosityksikön palveluihin kuuluvat erilaiset palvelut alkoholia, huumeita ja /tai lääkkeitä käyttäville vantaalaisille ja heidän läheisilleen, jotka toivovat neuvoa ja tukea päihteiden käytön lopettamiseen. Näitä palveluja tarjoavat A-klinikat (2 klinikkaa ja myös kotiin tarjottavaa päihdepalvelua), ehkäisevän päihdetyön yksikkö, huumehoitoklinikka ja vinkkarit (2 yksikköä). Martinlaakson terveysasemalla toimii matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen palvelupiste ja päihdepalvelut on mukana pääkaupunkiseudun peliklinikatyössä, jossa tarjotaan apua peliongelmaisille ja heidän omaisilleen. Kaikkiin mainittuihin palveluihin

pääsee ilman lähetettä (pois lukien kotiin tarjottavat palvelut). Lisäksi päihdepalveluihin kuuluu päihdevieroitusyksikkö, jossa annetaan ympärivuorokautista vieroitushoitopalvelua alkoholia, lääkkeitä tai huumeita käyttäville täysi-ikäisille vantaalaisille. Palveluun tarvitaan hoidon tarpeen arvio, lähete ja paikanvaraus.

Tavoitteet

Vuoden 2018 talousarvioon oli päihdepalvelujen osalle taloussuunnitelmakaudelle 2018–2021 nostettu seuraava tavoite: Päihde- ja mielenterveyspalvelujen toimintoja kehitetään yhteistyönä perhepalvelujen ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (jatkossa HUS) kanssa.

HUS yhteistyö

Yhteistyössä päihdevieroitusyksikön ja HUS Peijaksen kanssa on käynnistetty hanke asiakkaiden vieroitushoitoon ohjautumisen tehostamiseksi. Päihdevieroitushoitoa tarvitsevia asiakkaita on ohjattu päivystyksestä ja tarkkailuosastolta vieroitukseen tavallista enemmän. Lisäksi yhteistyössä HUS Peijaksen päivystyksen kanssa on tehty sairaanhoitajan rekrytointi ja perehdytys. Sairaanhoitaja on aloittanut työt kesäkuussa Peijaksen päivystyksessä

Yhteistyö perhepalvelujen kanssa

Päihdepalveluissa luodaan yhteistyömalleja perhepalveluihin jäävien yhteistyötahojen kanssa. Päihdepalveluista on ollut jäsen lastensuojelun asiantuntijaryhmässä ja tätä yhteistyötä jatketaan. Samoin jatketaan sosiaalihuoltolain velvoittamia ja olemassa olevia yhteistyökäytäntöjä (lastensuojelun ohjaamat päihdekartoitukset).

Keskeisiä toiminnan muutoksia ja kehittämiskohteita 2018

Vuonna 2018 toiminnan keskeinen muutos oli päihdepalvelujen tulosityksikön siirtyminen kuntouttavia asumispalveluja lukuun ottamatta perhepalveluista terveyspalveluiden tulosalueelle. Muutoksella haluttiin lisätä entistään mielenterveyspalvelujen ja päihdepalvelujen integraatiota (mielenterveyspalvelujen tulosityksikkö kuuluu myös terveyspalvelujen tulosalueeseen).

Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen päivystys Martinlaakson terveysasemalla vakinaistettiin 1.1.2018 alkaen. Palvelu toteutetaan yhteistyössä HYKS psykiatrian kanssa ja palvelupisteellä työskentelee mielenterveys- ja päihdetyön ammattilaisia, joilta saa monipuolista tukea. Myös Tikkurilaan on suunnitteilla vastaava mielenterveys- ja päihdepalvelujen palvelupiste.

Muita kehittämiskohteita

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen integraatio

Päihdepalvelujen siirrolla terveyspalvelujen tulosalueelle mahdollistettiin mielenterveys- ja päihdepalvelujen entistä tiiviimpi yhteistyö. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen integroiminen jatkuu edelleen ja tähän liittyvät toimet käynnistyivät syksyllä 2018. Yhtenä toimenpiteenä siirretään matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelupisteen koordinaatio terveysasemapalveluista päihdepalveluihin. Tähän liittyen mielenterveys-työtä tekevät sairaanhoitaja ja kokemusasiantuntija siirtyvät vuoden 2019 alussa päihdepalvelujen kokonaisuuteen. Integraatio viedään loppuun vuoden 2019 aikana ja kaikki mielenterveys- ja päihdetyötä tekevät siirtyvät vuoden 2019 aikana työskentelemään samaan tulosityksikköön.

Kotiin annettavat päihdepalvelut

Tämä palvelu aloitettiin omana toimintana toukokuussa 2017. Palvelut käsittävät kotiin annettavaa vieroitushoitoa ja päihdekuntoutusta. Palvelun tavoitteena on tukea asiakasta päihhteettömyyteen. Palvelu soveltuu muun muassa ikääntyneille, liikuntarajoitteisille ja niille, joiden tilanne ei vaadi laitoshoidoa tai jotka tarvitsevat tukea laitos- ja sairaalahoidon jälkeen.

Yleistä toiminnan kehittämisestä

Asiakastytyväisyyskyselyn pohjalta yleisiksi kehittämiskohteiksi on nostettu vertaistukitoiminnan lisääminen ja asiakkaan tarpeiden entistä parempi huomioonottaminen. Päihdepalveluissa otetaankin asteittain käyttöön toipumisorientaatiomalli¹³, joka nimenomaan painottaa asiakkaan vahvaa osallisuutta ja sen myötä palvelun käyttäjälähtöisyyttä.

Toiminnan volyymeja ja tunnuslukuja

Ohessa päihdepalvelujen erilaisia yksikön tilinpäätöksistä ja käyttösuunnitelmista ja yksiköltä saaduista tiedoista 2015–2018 koottuja tunnuslukuja ja niiden kehitystä. Kotiin annettavien palvelujen osalta tiedot ovat vuosilta 2017–2018, koska palvelu aloitettiin 2017. Alla olevissa taulukoissa on koottuna toiminnan volyymeja ja tunnuslukuja.

Asiakasmäärät

	2015	2016	2017	2018
Päihdepalvelujen asiakkaat	1 988	2 171	2 301	2 246
Huumeidenkäyttäjien sosiaali- ja terveysneuvonnan asiakkaat	-	1 175	1 210	1 232

	2017	2018
Alkoholivieroitus kotona	257	162
Kotikuntoutus	546	677

Laatu ja vaikuttavuus

	2015	2016	2017	2018
Päihdevieroitusyksikön käyttöaste, prosenttia	100 %	91,2%	85,2%	86,4%

Tuottavuus ja tehokkuus

	2015	2016	2017	2018
Korvaushoitoasiakkaiden hoitotakuu täyttyy	100 %	100%	100%	100%

Henkilöstö

Ohessa päihdepalvelujen henkilöstömäärän kehitystä vuosina 2015–2018. Huomattavaa henkilöstömäärän osalta on, että päihdepalvelujen tuloksikkoo kuntouttavia asumispalveluja lukuun ottamatta siirrettiin terveyspalveluiden tulosalueelle 1.1.2018. Kuntouttavien asumispalvelujen henkilöstö jäi perhepalveluiden tulosalueelle ja kuntouttavat asumispalvelut yhdistettiin perhepalveluiden mielenterveys- ja päihdeasumispalveluiden kokonaisuudeksi.

Henkilöstömäärä

	2015	2016	2017	2018
Vakanssit	121	122	130	83

Lääkärien rekrytoinnissa on ollut ongelmia. Syksyllä 2018 neljästä lääkärin vakanssista vain yksi oli täytettynä ja lääkärin tarvetta jouduttiin paikkaamaan ostopalvelulla.

¹³ Toipumisorientaatiossa keskeisenä tavoitteena on painottaa potilaiden omia voimavaroja, osallisuutta omassa elinympäristössään, elämän merkitykselliseksi kokemista sekä toiveikkuuden ylläpitämistä. Potilaasta tulee tärkeä osallinen oman hoitonsa suunnittelussa ja hoitosuhteesta tulee enemmän yhteistyösuhteen kaltainen. Potilasta kuullaan ja hänen mielipiteensä otetaan huomioon. (<https://mielenterveyshelmi.fi/blogi/vaikuttava-mieli/mita-on-toipumisorientaatio>)

Asiakastyytyväisyys

Sosiaali- ja terveystoimen toimialan asiakaskyselyissä 2016 ja 2017 päihdepalvelujen ja sen yksiköiden yleisarvosanat olivat seuraavat. Asteikko 1–10, jossa 1 =huonoin ja 10=paras.

	2016	2017
A-klinikkatyö	9,25	8,98
Huumehoitoyksikkö	7,69	8,27
Päihdevieroitusyksikkö	7,70	8,42
Yleisarvosana päihdepalvelut	8,32	8,59

Asiakastyytyväisyys päihdepalvelujen kaikissa palveluyksiköissä oli melko hyvällä tasolla vuonna 2016 ja vuoden 2017 kyselyssä lähes kaikkien palveluyksiköiden asiakastyytyväisyys oli vielä hieman kasvanut. Lisäksi erilaisiin palveluväittämiin saatiin vuonna 2017 myös hieman paremmat tulokset kuin vuonna 2016.

Yhteistyö eri tahoilla

Kaupungin sisäinen yhteistyö

Ehkäisevään päihdetyöhön liittyvää yhteistyötä tehdään neuvoloiden ja koulujen kanssa. Hoidollisten palvelujen osalta tehdään asiakasrajapinnassa tapahtuvaa yhteistyötä erityisesti muiden sosiaali- ja terveystoimen tulosalueiden/tulosyksiköiden, kuten esimerkiksi lastensuojelun, aikuissosiaalityön, asumispalveluiden, terveysasemien ja työterveyshuollon kanssa.

Kolmas sektori

Yhteistyötä tehdään johtoryhmä- ja yksikötasolla. Kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kolmas sektori muun muassa järjestää joissakin yksiköissä inforyhmiä ja erilaisia tapahtumia järjestetään yhdessä kolmannen sektorin kanssa.

Pääkaupunkiseudun yhteistyö

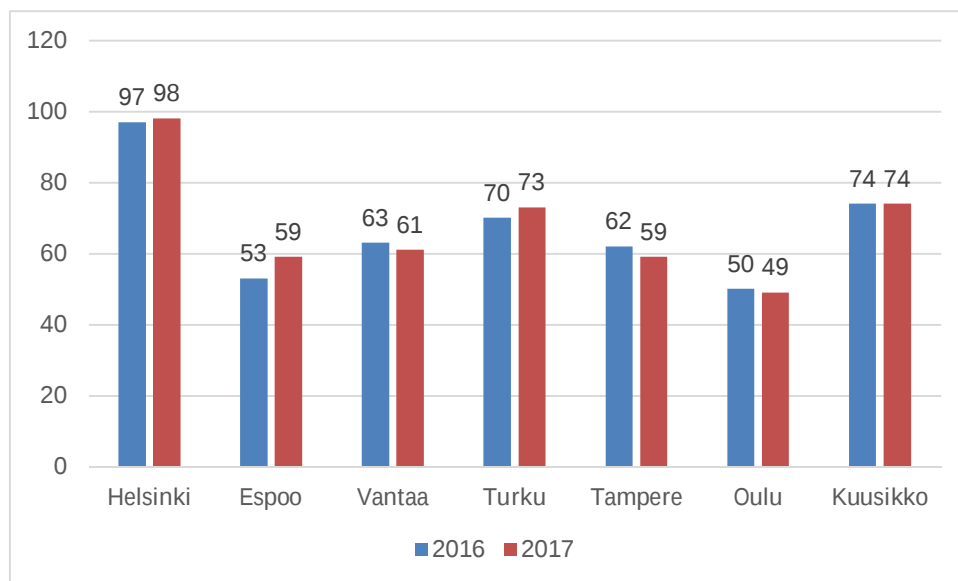
Pääkaupunkiseudun kuntien kanssa tehdään yhteistyötä päihdeasioissa terveysneuvonta- ja korvaushoitokysymyksissä. Ostopalvelujen osalta päihdepalvelujen kilpailutus tehtiin yhdessä Espoon, Kauniaisten, perusturvakuntayhtymä Karviaisen (yhtymään kuuluvat Karkkila ja Vihti) ja Keski-Uudenmaan Sote-kuntayhtymän (yhtymään kuuluvat Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula) kanssa. Vantaan osalta kilpailutus koski korvaushoitoa, kuntouttavaa laitoshoidoa ja laitoslaitoshoidoa.

Kuusikko kustannusvertailu

Kuuden suurimman kaupungin päihdehuollosta on vuodesta 2005 tehty vuosittain erilaisia vertailuja sisältävä raportti. Ohessa tietoa viimeksi julkaistusta raportista (vuodelta 2017).

Päihdehuollon kustannukset (euroa/asukas) kuuden suurimman kaupungin osalta 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden vuosina 2016 ja 2017.¹⁴

¹⁴ Lähde: Auri Lyly-Falk, Kuusikko-työryhmän julkaisusarja 4/2018: Kuuden suurimman kaupungin päihde- ja mielenterveyspalvelut ja kustannukset vuonna 2017.

Vantaan päihdepalvelujen kustannusten osalta voi todeta asukaskohtaisten kustannusten vuonna 2017 hie-
man laskeneen edellisvuodesta. Vantaan kustannukset ovat selvästi kuuden suurimman kaupungin keskiarvon
alapuolella.

Johtopäätökset:

Päihdepalvelujen ja mielenterveyspalvelujen integraatiota lisättiin vuoden 2018 alusta, kun päihdepalvelujen tulosityksikkö
siirrettiin kuntouttavia asumispalveluja lukuun ottamatta organisatorisesti perhepalveluista terveyspalvelujen alle. Päihde-
palveluja koskeva organisaatiomuutos jatkuu edelleen ja päihde- ja mielenterveyspalvelujen integraatiota syvennetään
siirtämällä vuonna 2019 kaikki päihde- ja mielenterveystyötä tekevät työskentelemään samaan yksikköön.

Päihdepalvelut on voimistanut palvelujensa asiakaslähtöisyyttä. Asiakaslähtöisyyttä korostetaan muun muassa ottamalla
kaikissa päihdepalveluissa asteittain käyttöön toipumisorientaatiomalli, joka painottaa asiakkaan vahvaa osallisuutta ja sen
myötä palvelun käyttäjälähtöisyyttä. Näin halutaan edelleen alentaa kynnystä palveluun hakeutumiseen ja saada entistä
enemmän asiakkaan näkökulmaa mukaan hoidon suunnitteluun. Palvelujen kehittämisessä on otettu huomioon myös asi-
akkailta saatu palaute ja esimerkiksi hyvää palautetta saaneiden vertaistukiryhmien käyttöä on lisätty. Uutena omana pal-
velumuotona on aloitettu kotiin annettavat päihdepalvelut. Näin palvelua voidaan tarjota paremmin myös sellaisille ryh-
mille (esimerkiksi vanhukset ja liikuntarajoitteiset), joilla palveluun hakeutuminen voi muuten olla hankalaa.

Päihdepalvelujen tuloksellisuutta arvioitaessa voidaan todeta, että tuloksellisuuden eri osatekijöissä on tapahtunut myön-
teistä kehitystä. Taloudellisuuden osalta positiivista kehitystä on nähtävissä vuosien 2016 ja 2017 kuuden suurimman kau-
pungin vertailussa, joka osoitti Vantaan päihdehuollon palvelujen asiakaskohtaisten kustannusten hieman laskeneen
vuonna 2017. Vantaan asukaskohtaiset kustannukset olivat myös selvästi isojen kaupunkien keskimääräisiä kustannuksia
alemmat. Laadun osalta positiivinen suuntaus on, että asiakkaiden kokemukset päihdepalveluista ovat olleet asiakastyty-
väisyyskyselyjen perusteella varsin myönteisiä ja vuonna 2017 päihdepalvelujen osalta tulokset vielä paranivat vuodesta
2016. Vaikuttavuuden osalta positiiviseksi kehitykseksi voitaneen tulkita se, että kyselyssä päihdepalvelujen osalta vastaa-
jat olivat entistä vahvemmin vuonna 2017 samaa mieltä väittämästä: "Saamani palvelu on parantanut elämäntilannettani".

Suosituksat:

Tarkastuslautakunta näkee hyvänä, että päihdepalvelut entistä enemmän osallistaa asiakkaita hoidon suunnitteluun ja pyr-
kii madaltamaan palveluun hakeutumisen kynnystä. Positiivisena lautakunta näkee myös erityisryhmien entistä paremman
huomioon ottamisen kotiin annettavien päihdepalvelujen kautta. Tarkastuslautakunta suosittelee päihdepalveluja edelleen
jatkamaan eri asiakasryhmille parhaiten sopivien palvelumallien kehittämistä.

9.2 Kotihoito

Tavoitteena oli arvioida kotihoidon tavoitteiden saavuttamista, toiminnan keskeisiä muutoksia ja toiminnan tuloksellisuutta.

Vantaa ikääntyy

Vuoden 2018 alussa Vantaan väestöstä 15,2 prosenttia oli 65 vuotta täyttäneitä, 5,7 prosenttia 75 vuotta täyttäneitä ja 1,3 prosenttia 85 vuotta täyttäneitä. Ikääntyneiden asukkaiden määrän muutosprosentti vuodesta 2013 on ollut suuri. 65 vuotta täyttäneiden määrä on kasvanut 16,5 prosenttia, 75 vuotta täyttäneiden 21,7 prosenttia ja 85 vuotta täyttäneiden määrä 34,8 prosenttia.

Palveluiden tarve kasvaa jatkossakin voimakkaasti. Vuoteen 2035 mennessä 65 vuotta täyttäneitä ennustetaan olevan 18,2 prosenttia vantaalaisista ja 75 vuotta täyttäneitä 9,5 prosenttia. 85 vuotta täyttäneiden osuus nousee jo 3,3 prosenttiin.

Yleistä kotihoidosta

Kotihoito kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalla vanhus- ja vammaispalvelujen tulosalueen kotona asumisen tuen yksikköön. Vantaan kotihoidossa on kahdeksan alueellista toimintayksikköä sekä koko Vantaan alueella toimivat akuutti arviointi- ja kotikuntoutusyksikkö AAKU ja kotihoidon resurssipooli. Henkilöstöä on 223. Kotihoidon asiakkuuteen tullaan keskitetyn asiakasohjauksen kautta.

Kotihoidon palveluihin kuuluvat toimintakyvyn ja omatoimisuuden tukeminen ja ohjaus, ravitsemuksesta huolehtiminen ja neuvonta, henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtiminen, sairaanhoidolliset toimenpiteet ja seurannat, lääkehoito hoitavan lääkärin määräämän ohjeen mukaisesti ja laboratorionäytteiden ottaminen, jos asiakas ei terveydellisistä syistä pääse itse laboratorioon.

Asiakkaalle voidaan tarvittaessa järjestää myös erilaisia kotihoitoa tukevia palveluja, kuten ateriat-, siivous-, kauppa- ja turvapalveluja. Lisäksi kotona asumista tukee kuljetuspalvelu, jota annetaan vammaispalvelulain (VpL) ja sosiaalihuoltolain (ShL) perusteella. VpL-kuljetuspalvelua käyttäviä asiakkaita on keskimäärin 3 218 ja ShL-kuljetuspalvelua käyttäviä keskimäärin 558. Kuljetuspalveluiden kustannukset ovat vuositasolla 9,5–10 miljoonaa euroa.

Kotihoidon asiakkaiden määrä on vuosina 2016–2018 pysynyt kuukausittain noin 1 500 asiakkaan tasolla, joista noin 1 300 on jatkuvia asiakkuuksia. Kotihoidon käyntien määrä on noussut. Alkuvuodesta 2016 oltiin noin 30 000 käynnin kuukausivauhdissa ja loppukesästä 2018 tehtiin jo lähes 40 000 käyntiä kuukaudessa. Vuonna 2018 tehtiin yhteensä noin 458 000 kotihoidon käyntiä, joista ostopalvelun osuus oli 14 prosenttia.

Toiminnan ja talouden tavoitteet

Kotihoidon toimintakuluihin (sisältäen kotihoito, kotihoidon tukipalvelut sekä akuutti arviointi ja kotikuntoutus) oli käyttösuunnitelmassa varattu yhteensä 14,3 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 toteutuneet toimintakulut olivat 15 miljoonaa euroa. Yhtenä sitovana tavoitteena oli, että ikääntyneet pystyvät asumaan turvallisesti kotonaan. Kotihoidolla on omalta osaltaan merkittävä rooli tavoitteen toteuttamisessa. Vantaalla omassa kodissa asuu 93,1 prosenttia 75 vuotta täyttäneistä. Kansallisessa laatusuosituksessa¹⁵ palvelurakennetavoite kotona asumisen osalta on 91–92 prosenttia. Ikääntyneiden oikea-aikainen ja vanhuspalvelulain mukainen palvelutarpeen arviointi ja palvelun piiriin pääsy toteutui myös tavoitteen mukaisesti ja lain edellyttämässä määräaikaissa.

¹⁵ Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi

Kotihoidon haasteet ja kehittäminen

Yleisesti valtakunnan julkisuudessa näkyneitä kotihoidon haasteita ovat asiakkaiden näkökulmasta usein vaihtuvat hoitajat, joilla on liian kiire tai liian lyhyet käynnit. Työntekijöiden näkökulmasta haasteena on yleensä tuotu esiin työkuorma (liikaa asiakaskäyntejä, jotta niistä voisi suoriutua työpäivän aikana), varahenkilöstön puuttuminen, pysäköintiongelmien ja se, että siirtymiin ei välttämättä ole varattu aikaa ja että ruokailuun ei jää aikaa.

Yhtenä keinona vastata haasteisiin on perustettu resurssipooli. Kotihoidon resurssipoolilla tarkoitetaan varahenkilöpoolia, joka kiertää ympäri kaupunkia tarpeen mukaan. Resurssipoolia kehitetään tulosalueen tasoisesti. Lisäksi kotihoidon töidenjako on keskitetty, mikä on tasapuolistanut töiden jakoa, eikä alueellisia eroja tai erilaisia toimintatapoja enää pääse kehittymään. Keskitäminen myös vapauttaa esimiesten työaikaa muihin esimiestehtäviin.

Välittömän työajan (asiakkaan luona vietetty aika) osuutta on haluttu kasvattaa. Asiakkaiden luona vietetty aika on noussut tasaisesti ja on jo yli 50 prosenttia työajasta. Keskimäärin asiakaskäyntejä on 10–15 / työvuoro. Asiakaskäynnin kesto määräytyy palvelusuunnitelman mukaisesti vaihteluvälillä ollessa 10 minuutista 2 tuntiin. Johtamista on tehostettu ja otettu käyttöön digitaalisia seurantajärjestelmiä. Välitöntä työaikaa seurataan Hilikka-toiminnanohjausjärjestelmästä yksiköissä päivittäin, samoin töidenjaossa. Kuukausittaista tilannetta seurataan ja arvioidaan kotihoidon johtoryhmässä.

RAI-arvioinnit

RAI on standardoitu tiedonkeruun ja havainnoinnin väline, joka tarkoitettu asiakkaan palvelutarpeen arviointiin sekä hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelman laatimiseen. Lisäksi se on vertailukehittämisen väline, jonka avulla hoitoa ja palveluita kehitetään kansallisen ja kansainvälisen vertailun avulla. RAI-aineistot toimitetaan THL:lle joka myös toimittaa kunnille vertailukehittämisen yhteenvetoreportit. Näistä raporteista saatavat laatuindikaattorit kuvaavat asiakkaisiin ja hoitokäytäntöihin liittyviä kielteisiä tiloja. Kotihoidossa on seurattu esimerkiksi ravitsemukseen ja asiakkaiden osallisuuteen liittyviä laatuindikaattoreita. RAI-arviointien kattavuutta tulisi kuitenkin saada nykyistä korkeammaksi. Viimeksi raportissa oli noin 55 prosentin kattavuus, jolloin johtopäätösten tekemisessä on oltava hyvin varovainen.

Tuloksellisuuden arviointia

Kotihoito on saanut palvelun laadusta hyvää palautetta toimialan asiakastytyytyväisyyskyselyssä. Muistutuksia ja kanteluita on asiakasmäärään suhteutettuna vähän. Kotihoidon yksikkökustannukset ovat kuusikkokunnista pienimmät. Työelämän laadussa on Kunta10-kyselyn tulosten perusteella ollut parantamisen varaa: työntekijät ovat kokeneet enemmän painetta kuin kaupungissa keskimäärin ja että työn hallintamahdollisuudet ovat vähäisiä. Kaupunginvaltuuston myöntämät lisävakanssit voivat tuoda ainakin hetkeksi helpotusta henkilöstön kokemaan paineeseen, edellyttäen, että vakanssit saadaan täyteen. Tuottavuutta tarkasteltaessa asiakasmäärä on pysynyt ennallaan, mutta käyntien määrä on noussut selvästi vuosittain. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimus on osoittanut vuosittain parannusta.

Johtopäätökset:

Varahenkilöiden puutteeseen perustettiin ratkaisuksi resurssipooli, joka tarjoaa työvoimaa sinne, missä tarvetta on. Samalla resurssipooliin keskitettiin työnjako, mikä näyttäisi olleen hyvä ratkaisu esimiestyöhön keskittymisen kannalta. Etuna on myös se, että eri alueiden toimintatavat ja henkilöstömitoitukset saadaan yhtenäisiksi.

Kaupunginvaltuusto myönsi vuoden 2019 talousarvioon 15 uutta vakanssia kotihoitoon. Ikääntyneiden määrän voimakas kasvu aiheuttaa jatkossakin painetta lisätä henkilöstöä, joten on tärkeää, että resurssitilannetta seurataan aktiivisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon alalla on tällä hetkellä työvoimapula, joka koskee myös kotihoitoa, joten vakanssien täyttäminen ja pitäminen täytettyinä saattaa olla haasteellista.

Suositus:

RAI-arvioinnin käyttäminen on yksi keino seurata laatua niin kotihoidossa kuin asumispalveluissakin. Tarkastuslautakunta suosittelee, että arviointien kattavuutta pyritään parantamaan.

9.3 Vantaan sairaala, Katriinan sairaala ja sen peruskorjaus

Vantaan sairaala tulossyksikkö (jatkossa Vantaan sairaala) kuuluu Vantaan kaupungin organisaatiossa sosiaali- ja terveystoimen toimialaan ja vanhus- ja vammaispalvelujen tulosalueeseen. Tulossyksikköön kuuluvat Katriinan sairaala Seutulassa ja Peijaksen sairaalan geriatrinen akuuttiyksikkö. Vantaan sairaala vastaa kaikesta perusterveydenhuollon sairaalatoiminnasta Vantaalla. Tulossyksikön arvioinnin yhteydessä käsitellään lyhyesti myös Katriinan sairaalan vuonna 2018 valmistunutta perusparannusinvestointia.

Kuva: Pentti Raami

Katriinan sairaalassa ja Peijaksen yksikössä on yhteensä 211 sairaansijaa. Katriinan sairaalassa on seitsemän vuodeosastoa, geriatrinen vastaanotto ja päiväsairaala, jossa annetaan sairaalahoidon jälkeistä kuntoutusta. Peijaksen yksiköissä on geriatrista akuuttihoitoa ja kuntoutusta ja lisäksi kotisairaala, joka antaa sairaalatasoista hoitoa potilaan kotona tai hänen muussa asumispaikassaan esim. palvelutalossa tai hoivakodissa. Katriinan sairaalan yksiköihin potilaat tulevat yleensä läheteellä terveysasemilta tai läheteellä tai siirtoilmoituksella erikoissairaanhoidosta (potilaalla ei enää erikoissairaanhoidon tarvetta). Peijaksen yksiköihin valtaosa potilaista tulee Peijaksen yhteispäivystyksestä.

Toiminnan tavoitteista

Vantaan sairaalan toiminta-ajatus: ”Moniammatillinen, tavoitteellinen, mahdollisimman lyhytaikainen sairaalahoido ja kuntoutumisen tukeminen yhdessä potilaiden, omaisten ja muiden sidosryhmien kanssa.”

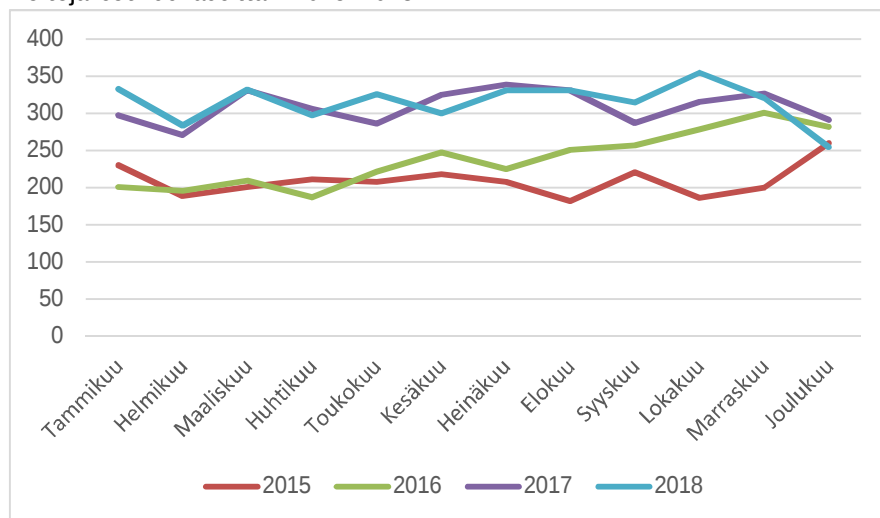
Tätä toteutetaan sairaalan moniammatillisella ja monialaisella henkilökunnalla. Potilas saa koko ajan monipuolista ja tarpeisiinsa vastaavaa kuntoutusta, jonka edistymistä seurataan ja arvioidaan sekä tarvittaessa asetetaan kuntoutukselle uusia tavoitteita. Toiminnassa korostetaan potilaslähtöisyyttä ja potilas otetaan mahdolli-

simman tiiviisti mukaan hoitonsa suunnitteluun. Sopimalla kuntoutukselle yhteiset tavoitteet sitoutetaan potilas entistä paremmin omaan kuntoutukseensa. Myös omaiset nähdään tärkeänä voimavarana ja he ovat mahdollisuuksien mukaan mukana hoitoneuvottelussa.

Talous ja toiminnan tunnuslukuja

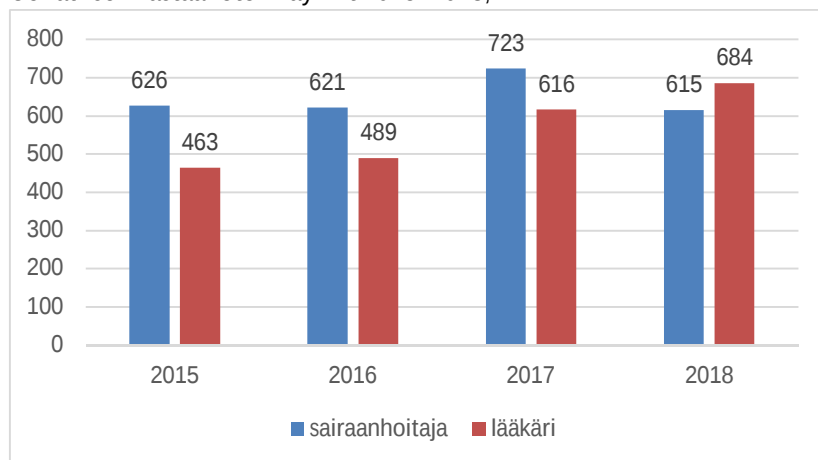
Vantaan sairaalan tulosityksikön toimintakulut ylittyivät noin 3,6 miljoonalla eurolla. Ylitykset johtuivat pääasiassa asiakaspalvelujen ostoista (ostot Kaunialan sairaalasta). Vuoden aikana erikoissairaanhoidon lähetemäärät kasvoivat lähes 14 prosenttia ja Kaunialasta jouduttiin ostamaan suunniteltua enemmän kuntoutuspaikkoja. Tilikauden tulos oli samoin noin 3,6 miljoonaa euroa arvioitua huonompi (talousarvio: -20,1 miljoonaa, tilinpäätös: -23,8 miljoonaa). Oheisissa taulukoissa koottuna toiminnan volyymeja kuvaavia tunnuslukuja.

Hoitojaksot kuukausittain 2015–2018

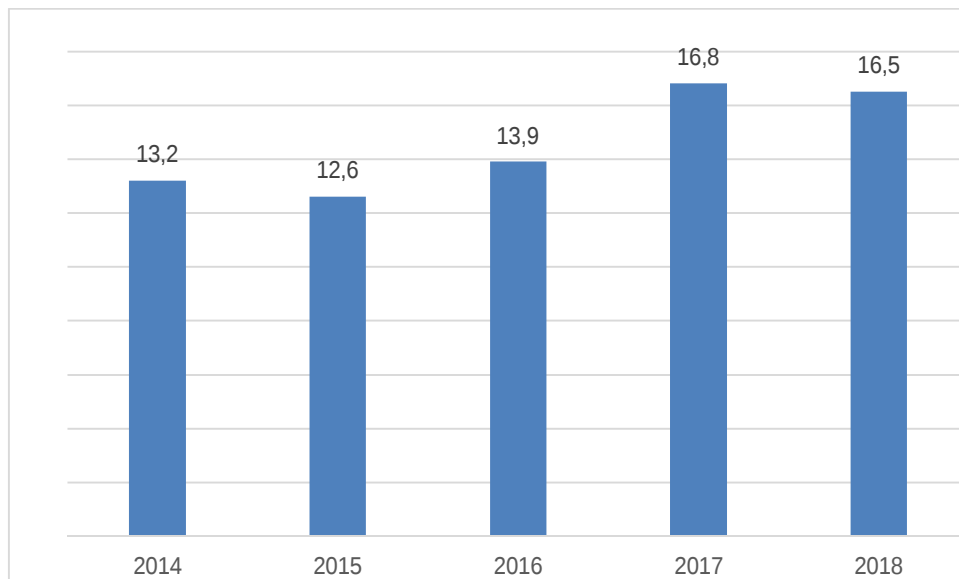
Hoitojaksojen määrä on lisääntynyt vuosina 2017 ja 2018 verrattuna kahteen aiempaan vuoteen. Vuonna 2018 hoitojaksojen määrä oli vielä hieman kasvanut vuodesta 2017. Kuukausittaisten hoitojaksojen määrä on ollut vuosina 2017–2018 keskimäärin noin 300, kun vuosina 2015–2016 vain marraskuussa 2016 oli yli 300 hoitojaksoa.

Geriatrisen vastaanoton käynnit 2015–2018,

Geriatrisen vastaanoton käynnit ovat myös olleet kasvussa. Vuonna 2018 sairaanhoitajakäynnit lisääntyivät edellisestä vuodesta ja lääkärikäynnit taas vähenivät vuodesta 2017.

Päättäneet hoitajaksot/sairaansija 2014–2018

Tätä mittaria käytetään Vantaan sairaalassa tuottavuusmittarina (mitä isompi luku sen parempi). Tällä luvulla mitaten tuottavuus on vuosina 2017 ja 2018 selvästi noussut aiemmista vuosista.

Kotiutukseen päättäneet hoitajaksot (prosenttia päättäneistä hoitajaksista)

	2016	2017	2018
Kotiutukseen päättäneet hoitajaksot	71,8%	72,0%	72,0%

Vantaan sairaalalla tavoitteena on, että 75 prosenttia hoitajaksista päättyy potilaan kotiutukseen. Tavoitteesta on hieman jääty 2016–2018.

Asiakastyytyväisyys

Oheissa koottuna tietoja sosiaali- ja terveystoimen toimialan asiakaskyselyistä Vantaan sairaalan ja sen yksiköiden osalta ja sen vuosilta 2016 ja 2017. Yleisarvosanan osalta asteikko oli 1–10, jossa 1 =huonoin ja 10=paras.

Asiakastyytyväisyyskyselyjen yleisarvosanat

	2016	2017
Yleisarvosana sairaalan osasto	8,51	8,36
Yleisarvosana Geriatrian poliklinikka	9,16	9,39
Yleisarvosana Vantaan sairaala	8,68	8,57

Asiakastyytyväisyyskyselyn yleisarvosanat olivat tehdyissä kyselyissä hyvällä tasolla.

Henkilöstö

Oheisissa taulukoissa on koottuna Vantaan sairaalan vakanssimäärät vuosina 2015–2018 ja henkilöstön sairauspoissaoloprosentti tammi–syyskuulta vuosilta 2015–2018

Vantaan sairaalan vakanssimäärä 2015–2018

2015	2016	2017	2018
235	267	269	280

Vakanssimäärää nostettiin vuodelle 2018 mutta ongelmana on ollut sopivien henkilöiden saatavuus. Syyskuun lopussa Vantaan sairaalassa oli avoinna 6 lääkärin vakanssia ja 8 sairaanhoitajan vakanssia. Terveysalan henkilöstön saatavuus on ongelmana koko pääkaupunkiseudulla ja tilanne on vielä heikentynyt 2018.

Vantaan sairaalan terveysperusteiset poissaolot (luvut prosentteja)
2016–2018

2016	2017	2018
5,48	5,84	6,63

Sairauspoissaolot olivat kasvussa 2018.

Perusparannusinvestointi

Katriinan sairaalaan B-osaan tehtiin elokuussa 2018 valmistunut perusparannusinvestointi. Kyseisen B-osa oli välttävissä kunnossa ja sen katsottiin tulleen käyttöikänsä päähän.

Aikataulut ja kustannukset

Investointi valmistui sopimusten mukaisesti määräajassa elokuussa 2018. Investointiin oli varattu noin 12 000 000 euroa ja lopulliset kustannukset olivat noin 10 750 000 euroa. Investointihanke onnistui kokonaisuudessaan (suunnittelu, toteutus ja urakkakilpailutus) hyvin, mikä toi kustannussäästöjä.

Merkittävimmät parannukset

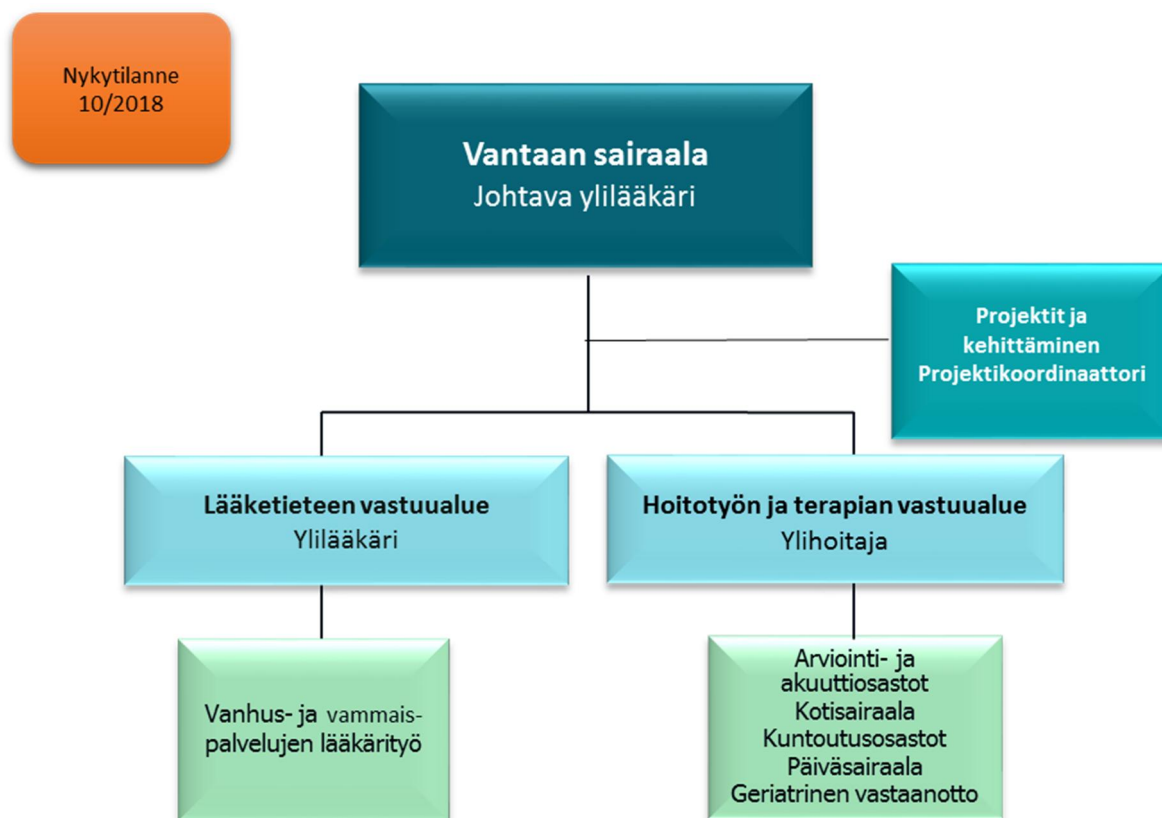
Peruskorjauksessa saatiin osastolle lisää potilaspaikkoja ja potilashuoneet ovat nyt 1–2 hengen huoneita (aiemmin 1–4 hengen), joten potilaiden yksityisyys parani. Samoin joka potilashuoneessa on nyt kylpyhuone ja WC, mikä lisää hygieenisyyttä. Myös tilojen turvallisuutta parannettiin erilaisilla ratkaisilla (kameravalvonta, hissinkulku ja lukitukset). Lisäksi ympäristön esteettömyyttä parannettiin liukuovilla. Tilojen uusimisen jälkeen uudistettiin ja yhtenäistettiin myös koko sairaalan toimintatapoja, esimerkiksi lääkejakelun ja lääkkeiden varastoinnin osalta, yhtenäiset toimintatavat helpottavat myös resurssien joustavaa liikkumista. Nyt hyödynnetään myös paremmin uutta teknologiaa esimerkiksi hoitotarviketilauksissa, jonka ansiosta varastoitavien lääkkeiden määrä pysyy optimaalisena.

Ajankohtaiset asiat

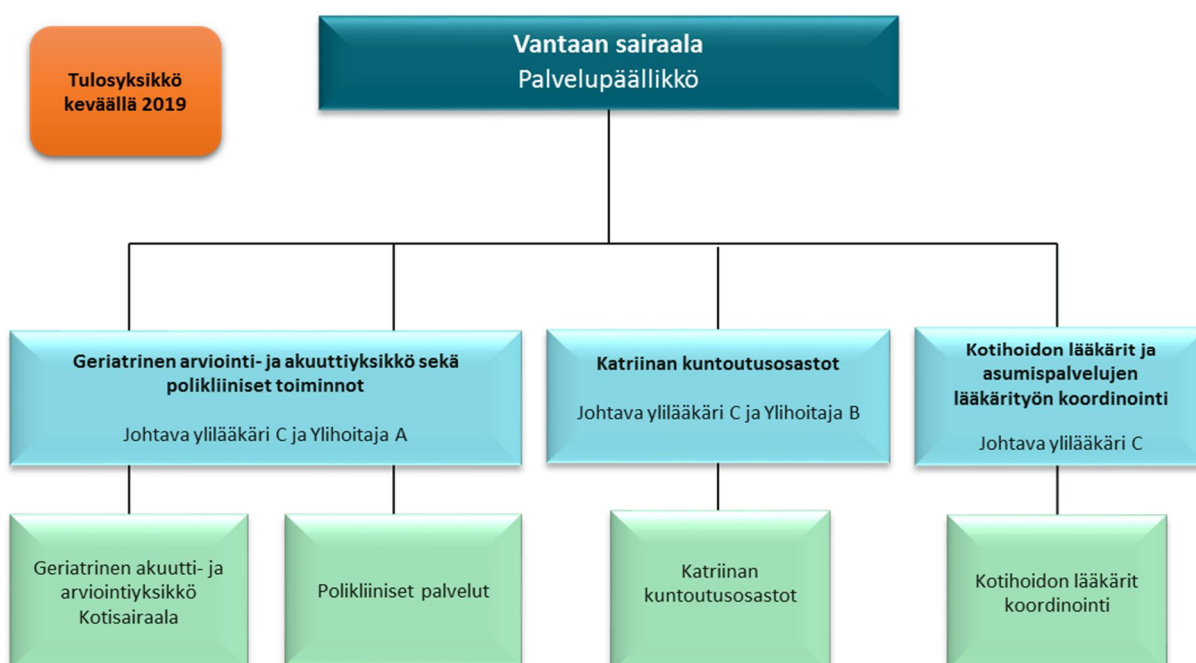
Suuri muutos toimintaan on myös vuosien 2018–2020 aikana käyttöönotettava uusi tieto- ja toiminnanohjausjärjestelmä Apotti. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on alueellisesti yhtenäinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä, joka mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja sitä kautta paremman laadun. Uudessa tieto- ja toiminnanohjausjärjestelmässä kaikki asiakasta tai potilasta koskeva tieto on ajantasaisesti käytettävissä hoito- ja palvelutilanteissa. Tämä mahdollistaa toimintatapojen uudistamisen.

Vantaan sairaalan johtamisjärjestelmää ollaan myös vahvistamassa. Uudistuksen taustalla on koko tulosalueen johtamisjärjestelmän yhtenäistäminen nimikkeiden ja tehtäväkokonaisuuksien osalta sekä ulkopuolisen konsultin kanssa tehty projekti, jossa arvioitiin nykyinen johtamisjärjestelmä ja kuvattiin sen keskeiset kehittämistarpeet. Projektin tuloksena esitettiin hoitotyön johtamisen vahvistamista sekä lääketieteellisten vastuiden uudelleen määrittämistä. Ohessa on kaaviot Vantaan sairaalan johtamisjärjestelmästä 2018 ja vuoden 2019 alusta voimaantulevasta johtamisjärjestelmästä.

Vantaan sairaalan johtamisjärjestelmä, nykytilanne

Vantaan sairaalan johtamisjärjestelmä 2019

Vantaan sairaalan osalta uudessa johtamisjärjestelmässä vahvistetaan kokonaisuuden johtamista, sillä uuden palvelupäällikön tehtävänä on koko tulosyksikön toiminnan, talouden, asiakkuusprosessien ja henkilöstön johtaminen. Johtava ylilääkäri taas johtaa ja kehittää jatkossa Vantaan sairaalan ja kotihoidon lääketieteellistä toimintaa. Samalla hoitotyön johtaminen jaetaan kahdelle ylihoitajalle (aiemmin yksi). Ylilääkäri toimii ylihoitajien työparina. Järjestely vahvistaa sekä lääketieteellisen toiminnan kehittämistä että hoitotyön johtamista ja samalla pyritään entistä sujuvimpiin hoitoketjuihin.

Johtopäätökset:

Vantaan sairaala vastaa kaikesta perusterveydenhuollon sairaalatoiminnasta Vantaalla. Vantaan sairaala tarjoaa lyhytaikaista moniammatillista sairaalahoidoa. Hoidossa tuetaan potilaan kuntoutusta yhdessä omaisten ja muiden sidosryhmien kanssa ja tavoitteena on potilaan mahdollisimman nopea kotiutuminen.

Vantaan sairaalan hoitajaksot ovat olleet parina viime vuotena kasvussa. Vuodeksi 2018 sairaalan resursseja vahvistettiin lisäämällä sekä sairaanhoitajien että lääkärin vakansseja. Ongelmana on ollut sopivan henkilöstön saatavuus, sillä hoitajan ja lääkärin vakansseja on edelleen täyttämättä. Sairanhoitajien ja lääkärin saatavuus on yleinen ongelma koko pääkaupunkiseudulla ja ongelma on pahentunut vuoden 2018 aikana.

Tuloksellisuuden näkökulmasta positiivisena nousevat tulosyksikössä esille tuottavuuden kehitys ja asiakastytytyväisyyden hyvä taso. Tuottavuuden mittarina on käytetty päättyneet hoitajaksot/sairaansija tunnuslukua, jonka perusteella tuottavuus vuosina 2017 ja 2018 oli selvästi korkeammalla tasolla kolmeen aiempaan vuoteen verrattuna. Asiakastytytyväisyys on asiakaskyselyjen perusteella ollut hyvällä tasolla sekä 2016 että 2017.

Vantaan sairaalaan kuuluvan Katriinan sairaalan B-osan peruskorjaus valmistui elokuussa 2018. Peruskorjauksessa tilojen hygieenisyyttä ja turvallisuutta parannettiin. Peruskorjauksen myötä myös koko sairaalaan toimintatapoja yhtenäistettiin (lääkejakelu ja lääkkeiden varastointi) ja uutta teknologiaa otettiin käyttöön muun muassa hoitotarvikejakelussa.

Tulosyksikön johtamisjärjestelmää ollaan uudistamassa osana koko tulosalueen johtamisjärjestelmän muutosta ja uudistuksessa on otettu myös huomioon tulosyksikön johtamisjärjestelmän arvioinnissa esiin nousseet kehittämistarpeet. Yksikön kokonaisvaltaista johtamista ja kehittämistä vahvistetaan suuntaamalla nyt yhden henkilön työpanos (palvelupäällikkö) pelkästään koko yksikön johtamiseen ja kehittämiseen. Samalla myös hoitotyön johtamista vahvistetaan (nyt kaksi hoitotyöstä vastaavaa ylihoitajaa yhden sijasta). Lisäksi lääketieteellistä vastuuta määritellään uudelleen ja johtava ylilääkäri siirtyy johtamaan ja kehittämään Vantaan sairaalan ja kotihoidon lääketieteellistä toimintaa ja toimii ylihoitajien työparina. Järjestelyillä pyritään entistä sujuvimpiin hoitoketjuihin.

Suosituks:

Tarkastuslautakunta toteaa positiiviseksi, että Vantaan sairaalan kasvussa olevaan palvelutarpeeseen on vastattu lisäämällä henkilöresurssia ja samalla parannettu toimintaedellytyksiä tiloja kunnostamalla (Katriinan sairaalan perusparannus). Lisäksi tulosyksikön johtamisjärjestelmäuudistuksessa on huomioitu esiin nousseet kehittämiskohteet. Tarkastuslautakunta pitää myös hyvänä, että Vantaan sairaalassa korostetaan potilaan ja omaisten osallistumista hoidon suunnitteluun ja tuodaan asiakkaan näkökulmaa hoitoprosessiin. Tarkastuslautakunta suosittelee, että sairaala edelleen hakee uusia tapoja, joilla asiakkaan ja omaisten näkökulman huomioonottamista hoitoprosessissa voidaan lisätä.

9.4 Suun terveydenhuollon liikelaitos

Tarkastuslautakunta arvioi Vantaan suun terveydenhuollon liikelaitoksen talouden sekä muiden tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan keskeisiä muutoksia lähitulevaisuudessa.

Suun terveydenhuollon liikelaitos vastaa kansanterveyslaissa ja muussa lainsäädännössä tarkoitetusta kaupungin järjestämisvastuulle kuuluvista suun terveydenhuollon palveluista sosiaali- ja terveystalouden kanssa

solmitun palvelusopimuksen mukaisesti. Palvelujen sisältö ja laatu sekä niille asetetut tavoitteet ja mittarit on määritelty palvelusopimuksessa. Palvelut on määritetty painotettuina toimenpiteinä, joita oli vuonna 2018 tilattu 433 968 kappaletta. Toteutunut toimenpiteiden määrä oli 481 346. Liikelaitoksen saama korvaus oli 16 273 803 euroa. Työntekijöiden lukumäärä oli vuoden 2018 aikana 327.

Tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovana tavoitteena olivat liikeylijäämä 567 000 euroa sekä kaupungille maksetut korkokulut (159 000 euroa) ja korvaus peruspääomasta (68 000 euroa). Lisäksi investointeihin oli varattu 100 000 euroa. Tilikauden tulos oli 234 247,19 euroa alijäämäinen. Korkokulut ja korvaus peruspääomasta toteutuivat talousarvion mukaisina. Vuoden 2018 alijäämä tulee katetuksi edellisten vuosien ylijäämistä. Sitovista tavoitteista liikelaitosta koski tavoite uusien asiakas- ja potilastietojärjestelmien onnistuneesta käyttöönotosta. Tavoite jäi toteutumatta, koska Apotin käyttöönottoa päädyttiin Vantaalla myöhentämään kaikkien toimintojen osalta.

Palvelutarpeen kasvu ja hoitotakuu

Liikelaitoksen palvelutarpeen kasvu (väestön kasvu 1,2 %, ikääntyminen, maahanmuutto) lisää kysyntää vuosittain noin 2 000 käynnillä. Kasvavaa kysyntää hallitaan tuottavuustoimilla. Toimintaa on tehostettu standardimalla ajankäyttöä sekä ottamalla käyttöön uusia tai parannettuja toimintatapoja. Liikelaitos pysyi hoitotakuussa. Kiireettömään tutkimukseen pääsee noin kolmessa kuukaudessa.

Kehittäminen

Digitalisaatio on edennyt monin tavoin. Liikelaitoksen internetsivulla otettiin pilottikäyttöön chatbot (sähköinen asiakaspalvelurobotti) ja laskutus on mahdollista hoitaa Oma Vantaa -asiointipalvelussa. Lisäksi sähköinen hoidontarpeen arviointi on käytössä ympäri vuorokauden. Uutena toimintamuotona on kokeiltu etähammaslääkäritoimintaa ja etäkonsultaatiota. Toimintamallissa suuhygienisti liikkuu esimerkiksi laitoksissa ja oppilaitoksissa skanneri ja suukamera mukana. Suuhygienisti tarkastaa ja kuvaa suun tilanteen ja hammaslääkäri voi jälkikäteen tarkastella kuvia koneella. Koululaistarkastuksissa kouluilla käyvät liikkuvat yksiköt auttavat erityisesti oikomishoidon tarpeen havainnoimisessa.

Muutenkin toimintaa on kehitetty. Virka-aikana annettavan kiireellisen hoidon keskittämällä haluttiin ensisijaisesti varmistaa potilasturvallisuus ja hoidon laatu. Keskittämällä pyritään myös varmistamaan, että hoidot saadaan eri ammattilaisten yhteistyöllä saatettua jokaisen potilaan kohdalla niin pitkälle valmiiksi kuin mahdollista yhden käyntikerran aikana, mikä on muutoin kiireellisellä vastaanotolla haastavaa. Toimintaa ollaan laajemminkin suuntaamassa ”kerralla valmiiksi” -ajatteluun, mikä on suuri kulttuurin muutos. Perinteinen tapa on ollut antaa tarkastuksen yhteydessä jatkoajoja, esimerkiksi yksi aika kutakin paikattavaa hammasta kohden. Kerralla valmiiksi -ajattelussa pyritään hoitamaan potilaan suu mahdollisimman valmiiksi yhdellä kerralla. Koululaisten suun terveystarkastusten työnjako uusittiin. Hammaslääkäri tarkastaa hampaat vain kahdesti ennen täysi-ikäistymistä ja suuhygienistit tekevät muut tarkastukset. Suuhygienistien antamalla omahoidon ohjauksella on saatu paikkaustarve vähenemään.

Suun erikoishammashoito siirrettiin takaisin omaksi toiminnaksi vuoden 2017 alusta lähtien. Myös osa röntgentoiminnasta tehdään itse. Lähivuosina pyrkimyksenä on lisätä omaa röntgentoimintaa.

Jatkossa liikelaitoksessa on tarkoitus kehittää työnjakoa edelleen ja ottaa toimintamalleja laajemmin käyttöön. Erityisen tärkeänä kehittämiskohteena on kokonaisvaltaisen LEAN-periaatteiden mukainen standardointi ja yhtenäisten käytäntöjen omaksuminen koko organisaatioon.

Kuva: Sakari Manninen

Suositus:

Väestönkasvu ja ikääntyminen lisäävät liikelaitoksen palveluiden kysyntää, joka kasvaa vuosittain noin 2 000 käynnillä. Jos-sain vaiheessa tuottavuuden kasvattaminen ja toiminnan tehostaminen eivät enää riitä. Palvelutarpeen kasvuun tulee tarvittaessa varautua myös realistisin henkilöresurssillisäyksiin.

9.5 Toimeentulotuki, kunnalle kuuluva osuus

Lakiin toimeentulotuesta (1412/1997) tuli 1.1.2017 muutos, jonka myötä perustoimeentulotuen laskenta ja maksatus siirtyi kunnilta Kelan hoidettavaksi. Kunnille jäi täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen.

Toimeentulotuen käsittelyn organisointi Vantaalla lakimuutoksen jälkeen

Vantaalla perustoimeentulotuen laskennasta ja maksatuksesta huolehtinut toimintayksikkö lakkautettiin lakimuutoksen voimaan tullessa 1.1.2017. Samalla perustettiin täydentävän toimeentulotuen yksikkö, johon on keskitetty päätöksenteko kaikesta sosiaali- ja terveystoimen toimialan täydentävästä toimeentulotuesta. Poikkeuksena on maahanmuuttajapalvelujen tulosityksikkö, joka tekee asiakkaitaan koskevat täydentävän toimeentulotuen päätökset, koska maahanmuuttajapalvelun asiakkaiden toimeentulotukipäätökset vaativat usein kyseisen tulosityksikön erityisosaamista asiakkaiden taloudellisesta asemasta.

Ennaltaehkäisevän toimeentulotuen päätökset tekee sosiaalityön suunnitelmaan perustuen se sosiaali- ja terveystoimen toimialan yksikkö, jonka asiakkuudessa asiakas on.

Täydentävän toimeentulotuen yksiköstä ja toimeentulotuen käsittelystä yleisesti

Täydentävän toimeentulotuen yksikössä oli toiminnan alkaessa 1.1.2017 yhdeksän toimistosihtööriä. Vuoden 2017 aikana yksikköön rekrytoitiin neljä määräaikaista sosiaaliohjaajaa. Lisäresursointi tehtiin, koska täydentävän toimeentulotuen hakemuksia tuli ennakoitua enemmän ja ilmeni myös enemmän tarvetta sosiaalialan ammatilliseen osaamiseen tiettyjen päätösten valmistelussa. Vuoden 2019 alusta täydentävän toimeentulon päättöksiä yksikössä tekee seitsemän sosiaaliohjaajaa ja seitsemän toimistosihtööriä.

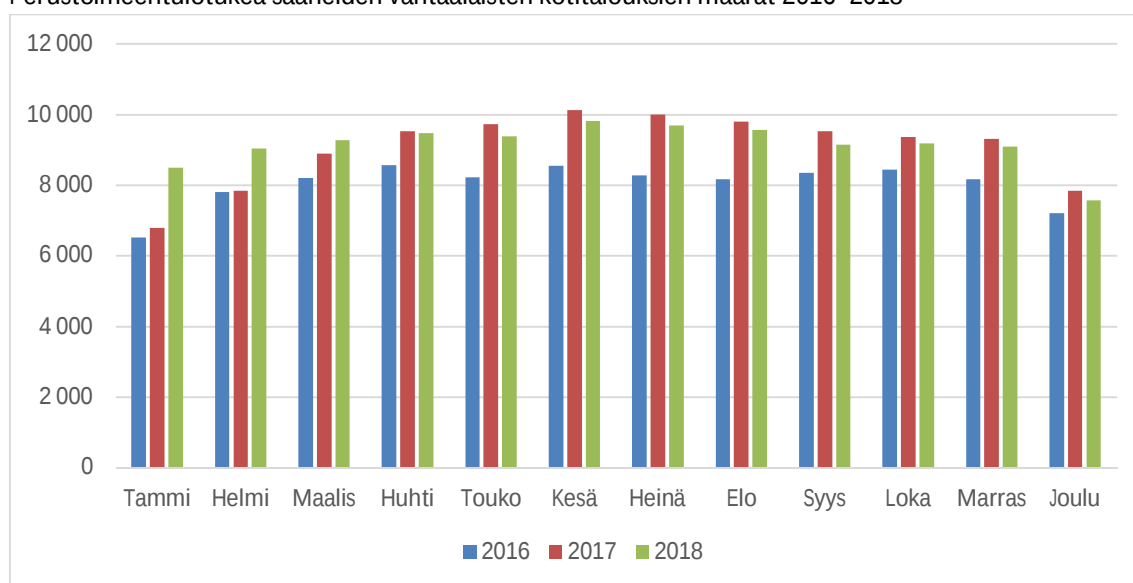
Yksikössä toimistosihteerit myöntävät täydentävän toimeentulotuen vähäistä harkintaa vaativissa tapauksissa, jolloin tukena ovat Vantaan omat ohjeet tuen myöntämisestä. Laajempaa harkintaa vaativissa tapauksissa tukipäätöksen tekee sosiaaliohjaaja, jolloin asiakkaan taloudellinen ja yksilöllinen tarve tulee huomioiduksi.

Täydentävän toimeentulon yksikkö tekee yhteistyötä sekä Kelan että kaupungin muiden sosiaalitoimen yksiköiden kanssa. Näin saadaan tarkempaa tietoa asiakkaiden tilanteesta ja toimeentulotuen asiakkaille voidaan tehdä myös tarkempaa palvelutarpeen arviointia ja suunnitella heille yksilöllistä tarvetta vastaavia tukitoimenpiteitä.

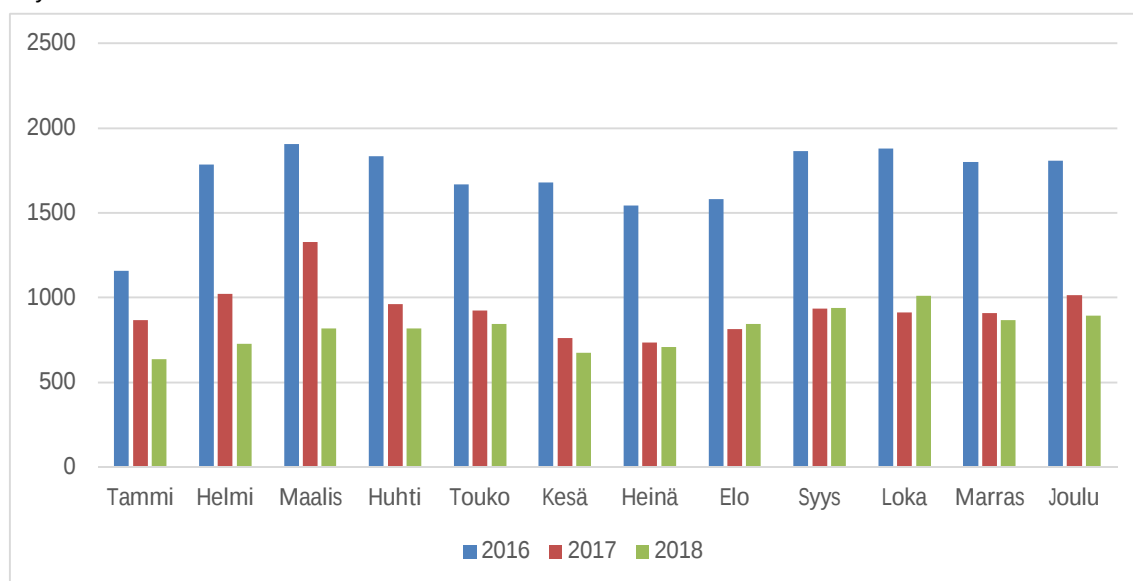
Toimeentulotukea saaneiden määrän kehitystä

Oheiseen kaavioon on koottu eri toimeentulotukimuotoja saavien vantaalaisten kotitalouksien määriä kuukausittain vuosilta 2016–2018.

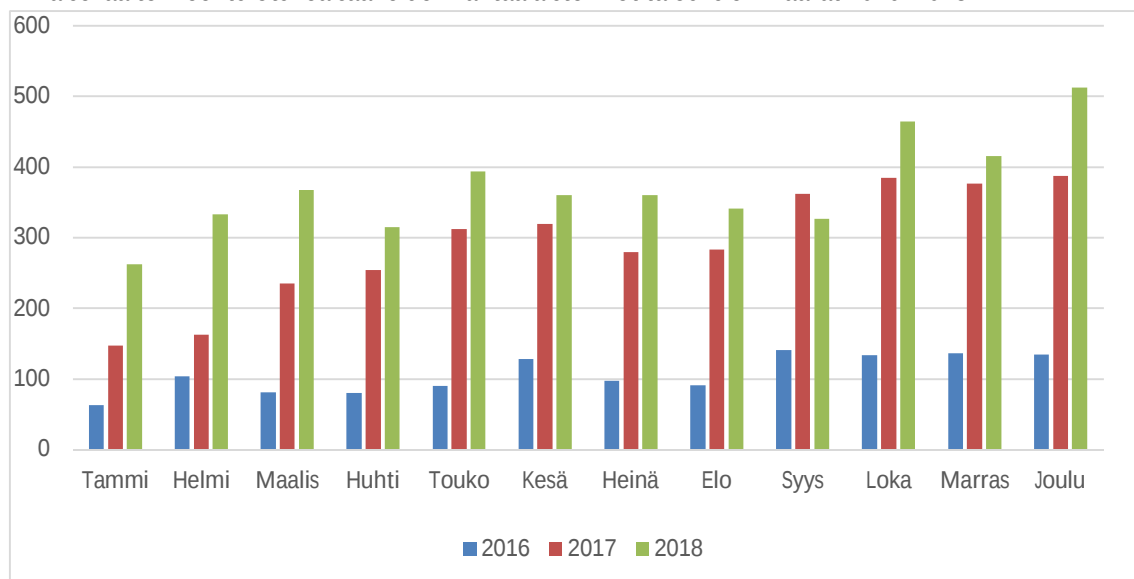
Perustoimeentulotukea saaneiden vantaalaisten kotitalouksien määrät 2016–2018

Täydentävää toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä Vantaalla kuukausittain 2016–2018

Ehkäisevää toimeentulotukea saaneiden vantaalaisten kotitalouksien määrät 2016–2018

Perustoimeentulotukea saaneet vantaalaiset

2017: Yhteensä 27 999 henkilöä, 12,3 prosenttia väestöstä

2018 Yhteensä 27 121 henkilöä, 12,2 prosenttia väestöstä

Perustoimeentulotukea saaneet 18–24 vuotiaat vantaalaiset

2017: Yhteensä 4 517 henkilöä, 23,5 prosenttia väestöstä (koko maa 17,7 prosenttia)

2018 Yhteensä 4 359 henkilöä, 22,0 prosenttia väestöstä (koko maa 16,8 prosenttia)

Perustoimeentulotukea saavien vantaalaisten kotitalouksien määrä hieman laski vuonna 2018 vuodesta 2017. Myös täydentävää toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä oli lievässä laskussa. Ehkäisevää toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä sen sijaan oli nousussa Vantaalla. Ehkäisevää tukea pyritäänkin käyttämään enemmän, sillä se on aina kytketty asiakkaalle tehtyyn suunnitelmaan, jolloin asiakkaalle voidaan samalla suunnitella kokonaisvaltaisempi palvelukokonaisuus. Koko sosiaalitoimessa tehdään myös jatkuvasti työtä, jotta Vantaalla selvästi valtakunnan tasoa korkeampaa nuorten osuutta perustoimeentulotuen saajissa saataisiin laskemaan. Perustoimeentulotukea saaville nuorille yritetään mahdollisimman nopeasti saada tehtyä tilannekartoitus ja sen pohjalta yksilöllinen palvelusuunnitelma tilanteen parantamiseksi. Ongelmana tässä on usein nuorten perustoimeentulotukea saavien vaikea tavoitettavuus.

Toimeentulotuen kustannuksista

Toimeentulotuki euroina Vantaalla 2016–2018, luvut miljoonaa euroa

Toimeentulotuki muoto	2016	2017	2018
Perus	47,5	52,4	54,3
Täydentävä	6,1	3,2	2,7
Ehkäisevä	1,1	1,8	2,1
Yhteensä	54,7	57,4	59,1

Päätöksistä ja päätösten käsittelyajoista

Vuosina 2017–2018 tukipäätöksiä tehtiin Vantaalla vuosittain hieman alle 30 000. Laissa toimeentulotuesta on säädetty päätösten käsittelyajoista: ”Muussa kuin kiireellisessä tapauksessa päätös toimeentulotuesta on tehtävä viivytyksettä, kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta” (§ 4c). Vantaalla käsiteltiin kaikki toimeentulotukihakemukset vuonna 2018 lain velvoittamassa määräajassa.

THL:n seurantaraportista¹⁶ koottua tietoa toimeentulotuen käsittelyajoista seitsemässä Uudenmaan kunnassa lokakuulta 2018.

	-7 päivää	yli 7 päivää	yli 9 päivää
Helsinki	96,9 %	1,8%	1,2%
Espoo	99,3%	0,6%	0,1%
Järvenpää	98,6%	1,4%	0,0%
Kerava	99,2%	0,4%	0,4%
Sipoo	84,8%	0,0%	15,2%
Tuusula	99,1%	0,0%	0,9%
Vantaa	100,0%	0,0%	0,0%

Vantaa oli lokakuussa 2018 ainoa vertailtavista kunnista, joka oli käsitellyt kaikki hakemukset lain antamassa määräajassa. Vantaalla toimeentulotukihakemusten käsittelyajat pysyivät lain asettamassa määräajassa koko vuoden 2018 ajan.

Johtopäätökset:

Toimeentulotukea koskevan lakimuutoksen myötä perustoimeentulotuen myöntäminen siirtyi vuoden 2017 alusta Kelan tehtäväksi. Vantaa organisoii kunnan tehtäväksi jääneen toimeentulotuen käsittelyn ja maksatuksen uudelleen keskittämällä täydentävän toimeentulon haun yhteen yksikköön ja sosiaalityön suunnitelmaan perustuvaa ehkäisevää toimeentulotukea myöntää se sosiaalitoimen yksikkö, jonka asiakkuudessa asiakas on.

Toimeentulotukea (kaikki tukimuodot) saavien kotitalouksien määrä hieman laski Vantaalla vuonna 2018, mutta euromääräisesti toimeentulotukea maksettiin hieman enemmän kuin vuonna 2017. Tukilajeista ehkäisevää tukea saavien kotitalouksien määrä kasvoi vuonna 2018. Tätä tukilajia pyritään mahdollisuuksien mukaan ”suosimaan”, sillä tuki on kytketty asiakkaalle tehtyyn suunnitelmaan, jolloin asiakkaan palvelutarve tulee laajemmin huomioitua. Perustoimeentulotukea saavien nuorten (18–24 vuotiaat) suhteellinen osuus on Vantaalla selvästi muuta maata korkeampi. Toimeentulotuen tukiyksikkö tekee Kelan ja koko muun sosiaalitoimen kanssa yhteistyötä, jotta mahdollisimman nopeasti saataisiin näiden nuorten tilanne tarkemmin kartoitettua ja tehtyä yksilölliset suunnitelmat tilanteen parantamiseksi.

Kaupungille jääneen toimeentulotuen hakemusmäärät ovat lakimuutoksen jälkeen olleet Vantaalla vuosittain hieman alle 30 000 hakemuksen luokkaa. Vantaalla käsiteltiin kaikki hakemukset vuonna 2018 lain edellyttämässä määräajassa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että toimeentulotukien käsittely on lakimuutoksen jälkeen toiminut Vantaalla hyvin.

¹⁶ Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastointiraportti seuraa Kelan ja kuntien toimeentulotukiaikojen käsittelyaikoja kaksi kertaa vuodessa, huhti- ja lokakuussa.

9.6 Kiireelliset sijoitukset lapsiin kohdistuneissa rikoksissa – välittömän vaaran ja viranomaisyhteistyön arviointia

Seuraavassa esitetään oikeustieteen opiskelija Anni Eerolan Vantaan ulkoisen tarkastuksen tulosalueella työskennellen suorittaman lastensuojeluun kohdistuvan pro gradu -tutkimuksen yhteenvetoa:

Mikäli lapsi on välittömässä vaarassa, tulee hänet kiireellisesti sijoittaa (lastensuojelulaki 38 §). Välitöntä vaaraa aiheuttaa erityisesti lapseen kohdistunut rikos. Tämän tutkielman keskiössä ovatkin kiireellisesti sijoitetut lapset, joihin kohdistuu rikos tai sen epäily. Rikosepäily käynnistää lastensuojelutoimien lisäksi toisenlaisenkin prosessin – nimittäin poliisin toimittaman esitutinnan. Täten lapsen ollessa kiireellisesti sijoitettuna lapseen kohdistuneen rikoksen vuoksi, joutuu lapsi kahden täysin erilaisen prosessin keskelle.

Tutkin valittua aihetta välittömän vaaran ja rikosepäilyn näkökulmasta. Metodisesti tutkimukseni on lähinnä oikeusdogmaattista, jolloin tarkastelen voimassa olevan oikeuden sisältöä lainsäädännön, esitöiden ja oikeuskirjallisuuden avulla. Kvalitatiivinen tutkimukseni kohdistuu yhden Etelä-Suomen yli 100 000 asukkaan kunnan lastensuojelun vuonna 2017 tehtyjen kiireellisten sijoitusten päätösten ja lapsia koskevien muiden lastensuojeluasiakirjojen arviointiin.

Kiireellisten sijoitusten kriteeristö ja täsmentäminen on herättänyt keskustelua lastensuojelulain uudistamisen jälkeen. Aiemmin lapsi voitiin kiireellisesti sijoittaa, jos lapsi oli ”välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa”, kun nykyisin kiireelliseen sijoitukseen voidaan ryhtyä vain, mikäli lapsi on ”välittömässä vaarassa”. Välitön vaara itsessään on häilyvä termi ja sen merkityssisältöä ei ole avattu edes lainvalmisteluasiakirjoissa. Empiirisestä aineistostani tutkin, mistä rikosnimikkeistä on kyse, millä perusteilla lapsia on kiireellisesti sijoitettu ja miten välitöntä vaaraa on kiireellisten sijoitusten päätöksissä arvioitu ja perusteltu. Pyrin vastaamaan kysymykseen, mikä on välittömän vaaran sisältö?

Lapsen edun kannalta viranomaisten, erityisesti sosiaaliviranomaisten ja poliisin tiivis yhteistyö olisi kaikkein tarkoituksenmukaisinta juuri kiireellisen sijoituksen lyhyen keston ja välittömän vaaran arvioinnin vuoksi. Vaikka lapsiin kohdistuneita rikoksia olisi tutkittava viivytyksettä, saattaa esitutkintaprosessi kestää kauemmin kuin kiireellinen sijoitus. Tutkimuksessa tarkastelen, mitä tietoja voidaan vaihtaa ja millaista yhteistyötä poliisi ja sosiaaliviranomainen voisivat tehdä, jotta päästään lapsen edun ja lapsen turvallisuuden kannalta parhaimpaan ratkaisuun. Lisäksi tutkin empiirisen aineistoni asiakirjoista tekevätkö lastensuojelu ja poliisi yhteistyötä rikosepäilyn perusteella ja, jos tekevät, missä tapauksissa näin toimitaan ja millaisesta yhteistyöstä on kyse.

Tutkielman keskeinen havainto on se, että välitöntä vaaraa aiheuttaa puutteet lapsen kasvuolosuhteissa. Tällaisia puutteita ovat esimerkiksi kodin olosuhteiden pitkäkestoinen epävakaus, vanhemman ymmärtämättömyys lapsen perustarpeista tai erityisen tuen tarpeesta, vanhempien kyvyttömyys asettaa kasvatuksellisia rajoja tai suojella lasta toiselta väkivaltaiselta vanhemmalta sekä vanhemman heikko toimintakyky tai päihteidenkäyttö. Yksittäinen rikosepäily on vain harvoin kiireellisen sijoituksen ainoa syy ja välitön vaara saa sisältönsä hyvin monesta eri osatekijästä. Eri rikostyyppien kohdalla välitöntä vaaraa arvioidaan hieman eri tavoin. Pahoinpitelyrikoissa pohdittiin paljon lapsen turvallisuutta, kun taas seksuaalirikoksissa lapsi itse ajautui vaarallisiin tilanteisiin, jolloin välitöntä vaaraa aiheuttivat lähinnä muut aspektit kuin mahdollisten seksuaalirikosten vaara. Lapsen laiminlyönteissä rajan vetäminen oli sosiaalityöntekijöille selkeästi vaikeinta: usein perustarpeiden laiminlyönnin lisäksi oli täytynyt tapahtua jokin isompi ja ”vakavampi” laiminlyönti, jotta kiireelliseen sijoitukseen ryhdyttiin.

Lisäksi tutkielmassa käy ilmi, että lainsäädäntö mahdollistaa hyvinkin monipuolisen yhteistyön tekemisen, mutta ”käytännön kentällä” lastensuojelun ja poliisin prosessit ovat erillisiä, eivätkä ne kommunikoi toistensa kanssa. Tutkimassani kunnassa yhteistyö poliisin kanssa vaikutti olemattomalta ja asiakirjamerkinnoista saamani kuvan perusteella vallitsevaa tilaa ei voida pitää lapsen edun mukaisena. Vaarana on, että jommallakummalla viranomaisella on hallussa lasta koskevaa tärkeää informaatiota, joka ei ole toisen viranomaisen tiedossa. Yhtenä

syynä yhteistyön puutteellisuudelle voi olla prosessien ajallinen erillisuus: lastensuojelussa toimitaan nopeam-
malla aikataululla kuin esitutkinnassa, jolloin tietojen saaminen ja luovuttaminen ei ole molemmissa viranomai-
sissa yhtä aikaa ajankohtaista. Toisaalta lapsiin kohdistuneita rikoksia tulisi tutkia kiireellisesti ja lapset ovat
yleensä vuosiakin lastensuojelun asiakkaana, jolloin edes jonkinasteista viranomaisten välistä yhteistyötä voisi
pitää mahdollisena. Viranomaisten puutteellinen kommunikointi oli erittäin huolestuttavaa tapauksissa, joissa
heräsi kysymys, olisiko esitutkinnassa päädytty erilaiseen lopputulokseen, jos poliisilla olisi ollut käytettävissä
kaikki lastensuojelulla ollut tieto.

Lievät rikokset, kuten kuritusväkivaltatapaukset, saatetaan katsoa vain lastensuojelullisia toimia vaativiksi tilan-
teiksi. Sosiaalihuollon viranomaisen itsenäisestä harkinnasta johtuen lapsiin kohdistuneissa lievissä rikosepäily-
tapauksissa saatetaankin toimia hyvin eri tavoin. Kaiken kaikkiaan lapseen kohdistunutta rikosta ei aina välttä-
mättä tunnisteta. Lapsen oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden vuoksi kaikkia lapsia koskevat rikokset tulisi saattaa
tutkintapyyntöön tekemisvelvollisuuden piiriin. Nykyistä tilaa ei voida pitää lapsen edun mukaisena.

Lapsen etu vaatisi mielestäni prosessien tiiviimmin toisiinsa sitomista tai vähintään yhteistyön lisäämistä nykyi-
sistä, pakollisten lain määrittämien ilmoitusvelvollisuuksien täyttämisestä. Vaikka lapsen etu on huomioitu joil-
lain osin esitutkinnassa (esimerkiksi esitutkintalaki 4:7), tulisi näkemykseni mukaan lapsen edun olla vahvemmin
kytkettynä esitutkintaan lastensuojelun toimien kautta. Tällöin tiivis viranomaisyhteistyö toteuttaisi lapsen edun
periaatetta molemmissa prosesseissa. Täten lapsiin kohdistuneissa rikosepäilyissä jonkinlaisen yhteistyömallin
luominen poliisin ja sosiaalityöntekijöiden välille olisi suotavaa.

Suositus:

Tarkastuslautakunta yhtyy tutkijan näkemyksen viranomaisyhteistyön toteuttamisesta. Yhteistyömallin luominen poliisin ja
sosiaalityöntekijöiden välille olisi suotavaa.

9.7 Tehostetun palveluasumisen valvonta Vantaalla

Tarkastuslautakunta arvioi vanhusten tehostetun palveluasumisen valvontaa Vantaalla.

Asumispalveluista säädetään sosiaalihuoltolaissa. Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joilla
hoidon ja huolenpidon tarve on ympärivuorokautista. Palveluasumisella tarkoitetaan palveluasunnossa järjes-
tettävää asumista ja palveluja. Palveluihin sisältyvät asiakkaan tarpeen mukainen hoito ja huolenpito, toimin-
takykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, ateriat-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja
sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Palveluasuminen on avohoitoa, jossa asiakas maksaa erikseen
asumisesta ja palveluista.

Kaupungilla on lainsäädäntöön perustuva velvollisuus valvoa sekä yksityisten hoiva-asumisen palveluntuotta-
jien toimintaa (laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011) että kaupungin itse tuottamaa toimintaa. Sosiaali-
ja terveyslautakunta on delegoinut valvontavastuun erityisasumisen palvelupäällikölle.

Kaupunki ostaa palvelua 822 asiakkaalle ja tuottaa omana toimintana 319 asiakkaalle. Ostopalveluyksiköistä 31
on puitesopimuksen kautta ja 12 maksusitoumuksella. Oman toiminnan yksiköitä on 12. Suurin osa maksu-
sitoumuspaikoista ja osa puitesopimushoivakodeista sijaitsee pääkaupunkiseudun/Vantaan ulkopuolella. Nii-
den ensisijainen valvontavastuu on sijaintikunnalla. Vantaalta käydään kuitenkin myös muissa kunnissa valvon-
takäynnillä, jos siellä on useampia vantaalaisia asiakkaita tai ilmenee sellaista, että on tarve tehdä käynti ko-
yksikössä.

Laadunvalvontamenetelmät / laadun valvonnan keinot

Ensisijainen valvonnan muoto on yksityisiä sosiaalipalveluita koskevan lain 15 § mukaan ohjaus ja neuvonta sekä toiminnan kehityksen seuraaminen yhteistyössä palvelujen tuottajan kanssa. Palveluntuottajien kanssa tehdään monin tavoin tiivistä ja vuorovaikutuksellista yhteistyötä, ja rohkaistaan olemaan herkästi yhteydessä ennen kuin haasteet käyvät liian suuriksi. Vuosittain järjestetään kaksi yhteistyöseminaaria, joissa keskustellaan ja vertaillaan toimintatapoja.

Omavalvonta

Sosiaalihuoltolaissa sekä laissa yksityisistä sosiaalipalveluista on edellytetty omavalvontasuunnitelman laatimista. Yksityisen sosiaalipalvelujen tuottajan on tunnettava palvelutoimintaa ohjaava lainsäädäntö ja toimintaa koskevat muut vaatimukset, ja hän on ensisijaisesti vastuussa siitä, että toiminta on jatkuvasti asianmukaista ja täyttää sille asetetut kriteerit.

Ennalta ilmoitettu valvontakäynti

Jokaiseen Vantaan alueella sijaitsevaan yksikköön tehdään valvontakäynti suunnitelmallisesti vähintään kerran vuodessa ja sen lisäksi käydään tarvittaessa valvontakäynneillä useamminkin. Ennalta ilmoitettu valvontakäynti sovitaan nimensä mukaisesti palveluntuottajan kanssa ennakolta ja samalla pyydetään toimittamaan ennakkomateriaali hyvissä ajoin ennen varsinaista käyntiä. Ennakkomateriaali on laaja. Vantaalle on muokattu valvontalomake, joka sisältää Valviran ja Aluehallintoviraston ohjeiden/edellytysten mukaiset asiat, mutta myös Vantaan omia vaatimuksia. Valvontakäynnillä etukäteen täytetyn lomakkeen tiedot pyydetään todentamaan.

Ennalta ilmoittamaton valvontakäynti

Ennalta ilmoittamaton käynti tehdään, jos on syytä epäillä selkeitä epäkohtia palveluntuottajan toiminnassa. Laki siis mahdollistaa yllätystarkastuksen, jos siihen on perusteltu syy. Vantaan sopimuksiin palveluntuottajien kanssa on lisäksi sisällytetty auditointi¹⁷oikeus.

Asiakkaiden ja läheisten palaute

Asiakkaiden ja heidän läheistensä antamat palautteet käsitellään yhdessä palveluntuottajan tai oman toiminnan yksikön kanssa. Palautteen perusteella ryhdytään tarvittaviin laadunvalvontatoimenpiteisiin. Asukkaalle lähetetään aina kirjallinen vastaus erityisasumisesta. Kaikki saatu palaute käsitellään muistutuksena, ellei asiakas tai omainen sitä kiellä. Usein palaute johtaa hoitoneuvottelun järjestämiseen asukkaana, tämän omaisten, palveluntuottajan ja kaupungin edustajien kesken. Tärkeänä tiedotuskanavana pidetään uusien asiakkaiden läheisten iltoja, joissa kerrotaan mitä palvelun pitäisi sisältää ja minkälaista sen laadun tulisi olla. Näissä illoissa ovat mukana myös palveluntuottajat.

Lääkärityön valvonta

Erityisasumisen lääkärityö on kilpailutettu. Lääkäritoiminnan tuominen yksiköihin helpottaa niiden toimintaa. Vuonna 2017 valvontakäynteihin liitettiin myös lääkärityön valvonta (26 valvontakäyntiä v. 2018). Valvontakäynneillä varmistetaan määräaikaistarkistusten ja päivystyskäyntien toteutuminen, mutta myös se, että hoivakodeissa tunnetaan ostolääkärisopimuksen sisältö ja osataan vaatia oikeaa palvelua sekä ilmoittaa poikkeamista.

Valvontahavainnot ja toimenpiteet vuonna 2018

Tehostetun palveluasumisen yksiköihin tehtiin vuonna 2018 sovittuja käyntejä yhteensä 36, joista 21 ostopalveluun ja 15 oman toiminnan yksiköihin. Ennalta ilmoittamattomia käyntejä tehtiin perustellusta syystä (asukas-, omais- tai henkilökuntareklamaatiot) viisi. Yhden yksikön kohdalla palaute todettiin perusteettomaksi,

¹⁷ Arviointi, jolla todetaan laatu tai muiden vaatimusten täyttyminen.

muiden kohdalla osoitettiin epäkohdat ja palveluntuottaja korjasi ne. Annettujen muistutusten määrä oli 45 ostotoiminnassa ja 20 omassa palvelutuotannossa.

Vuonna 2018 toteutettiin kolme valvontakäyntiä yhteistyössä Helsingin, Espoon ja Vantaan kanssa.

Valvonnan yhteydessä havaitut poikkeamat liittyivät useimmiten

- yksittäisen asukkaan hoitoon (hoito- ja palvelusuunnitelman puuttuminen/tieto suunnitelmasta, omahoitajan puuttuminen/tieto omahoitajasta, hoitoneuvottelua ei pidetty tms.),
- henkilökunnan käyttäytymiseen,
- osaamiseen tai kielitaitoon,
- kysymyksiin lääkehoidosta,
- lääkäritoimintaan,
- ravitsemukseen (riittävyys ja laatu/rakenne),
- virkistystoiminnan vähäisyyteen/sisältöön.

Muita kehittämiskohteita:

- Virkistys- ja harrastustoiminnan osalta joidenkin ohjelmat puuttuivat naururyppyjä-blogista.
- Lääkehoidossa havaittiin epäkohtia liittyen yleensä lääkkeiden säilytykseen.
- Päivittäiskirjaamisessa todettiin kehitettävää.

Vantaa tauotti uusien asukkaiden sijoittamisen kolmeen hoivakotiin asioiden selvittämisen ja korjaamisen ajaksi vuonna 2018. Sopimuksia ei ole ollut tarvetta irtisanoa, eikä ole jouduttu turvautumaan sopimuksen suomiin vakaviin sanktioihin kuten hinnanalennukseen.

Valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden tai epäkohtien korjaaminen varmistettiin tarkastuskäynneillä. Jos esimerkiksi hoitohenkilökuntamitoitus ei täyttänyt sopimuksen tai luvan vaatimusta, toteutuneita työvuorolistoja seurattiin kolmen kuukauden ajan sen varmistamiseksi, että mitoitus on riittävä.

Tilanne vuonna 2019

Hoiva-asumisen palveluiden huomattavista epäkohdista ja useiden eri puolilla maata sijaitsevien yksiköiden toiminnan keskeyttämisestä tuli aiheellisesti valtakunnallinen keskustelunaihe kevättalvella 2019. Vantaalta sijaitsevista yksiköistä ei toistaiseksi ole noussut esiin vakavia huolenaiheita.

Vantaa järjesti palveluntuottajien ylimmän johdon tapaamisen 6.3.2019. Kutsujana oli apulaiskaupunginjohtaja.

Sosiaali- ja terveyslautakunta edellytti kokouksessaan 25.2.2019, että vuoden 2019 aikana ennalta ilmoittamaton valvontakäynti tehdään jokaiseen oman toiminnan ja ostopalveluna hankitun sekä muihin valvonnan piirissä oleviin tehostetun palveluasumisen yksiköihin vuoden loppuun mennessä, mistä raportoidaan lautakunnalle kuukausittain.

Johtopäätökset:

Tarkastuslautakunnan saamien tietojen perusteella Vantaa valvoo alueellaan toimivia hoivakoteja asianmukaisesti. Tarkastuslautakunta pitää hyvänä asiana sitä, että palvelun kriteerit ovat samat ostopalvelun ja oman toiminnan osalta. Erityisasumisen yksikkö on tuonut esiin sen, että toiminnan laadukkuus varmistetaan parhaiten tekemällä keskustelevaa yhteistyötä palveluntuottajien kanssa. Varsinaiset valvontakäynnit ovat osa valvonnan kokonaisuutta. Sosiaali- ja terveyslautakunta on toiminnasta vastaavana toimielimenä seurannut tilannetta ja edellyttänyt myös ennalta ilmoittamattomien valvontakäyntien tekemistä jokaiseen yksikköön vuoden 2019 aikana.

Suositus:

Tarkastuslautakunta suosittelee, että palveluntuottajien kanssa tehtävissä sopimuksissa sovitaan jatkossakin laissa säädettyä laajemmasta yllätystarkastusten mahdollisuudesta.

10 TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen lakisääteinen toimielin, jonka tehtävänä on huolehtia Vantaan kaupungin ja kaupunkikonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä ja kuntalain mukaisen tavoite-, tuloksellisuus- ja tarkoituksenmukaisuusarvioinnin suorittamisesta. Lautakunta valmistelee kaupunginvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä valvoo kuntalaissa määriteltynä sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden täyttymistä.

Kaupunginvaltuusto nimesi 12.6.2017 tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2017–2021. Lautakunnassa on 11 jäsentä ja jokaisella on henkilökohtainen varajäsen.

Varsinaiset jäsenet

Jääskeläinen Pietari, puheenjohtaja
Atiye Minna, varapuheenjohtaja
Ahokas Siri 16.12.2018 saakka, Chen Jenni 17.12.2018 alkaen

Eklund Tarja
Eskelinen Jarno
Jääskeläinen Jouko
Kaukola Ulla 11.11.2018 saakka, Laakso Päivi 12.11.2018 alkaen

Kurki Piia
Leppänen Janne
Linnainmäki Joel
Sillanpää Minttu

varajäsenet

Lundell Kai-Ari
Silvennoinen Sveta
Chen Jenni 16.12.2018 saakka, Siri Ahokas
17.12.2018 alkaen

Letto Pirkko
Kiljunen Kimmo
Vähäkangas Jussi
Laakso Päivi 11.11.2018 saakka, Lindblad-Palo
Salla 12.11.2018 alkaen

Raja-Aho Maarit
Åstrand Stefan
Aura Anssi
Tyystjärvi Kati

Kuvassa toimikauden 2017–2021 tarkastuslautakunta ja valmisteleva henkilöstö ylhäältä vasemmalta: Jäsen Jouko Jääskeläinen, jäsen Janne Leppänen, jäsen Jenni Chen, puheenjohtaja Pietari Jääskeläinen, sihteeri Kati Sohlberg, kaupunkitarkastaja Reima Pietilä, kaupunkitarkastaja Sari Hännikäinen. Alhaalta vasemmalta: Jäsen Piia Kurki, jäsen Päivi Laakso, varapuheenjohtaja Minna Atiye, kaupunginreviisori Helena Hyvönen, jäsen Tarja Eklund, jäsen Kati Tyystjärvi. Kuvaaja: Sakari Manninen

Toiminta

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.12.2017 Vantaan valtuustokauden strategian vuosille 2018–2021. Tarkastuslautakunta tavoitteensa mukaisesti tukee kaupunkistrategian toimeenpanoa. Tarkastuslautakunta on laatinut vuoden 2018 arviointisuunnitelmansa strategian mukaisesti ja arvioi vuosittain valtuuston kaupungille ja kaupunkikonsernille asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista. Samalla se arvioi, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointiin liittyvät havainnot ja suositukset esitetään tässä arviointikertomuksessa. Kaupunginhallitus antaa loppuvuodesta valtuustolle selvityksen siitä, mihin toimenpiteisiin toiminnasta vastaavat henkilöt ja tilivelvolliset ovat ryhtyneet arviointikertomuksen johdosta.

Koko konsernin tilintarkastajana on valtuuston päätöksen mukaisesti toiminut BDO Audiator Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela.

Vantaan tarkastuslautakunta on yhdessä HUSin ja muiden PKS-kuntien eli Helsingin, Espoon ja Kauniaisten kanssa suorittanut lasten ja nuorten pääsyä mielenterveyspalvelujen piiriin koskevan arvioinnin.

Tarkastuslautakunta on ottanut arviointikertomukseen myös opiskelija Anni Eerolan ja opiskelija Juho Saarikosken pro-gradu töihin perustuvat tiivistelmät.

Tarkastuslautakunta antaa erillisen toimintakertomuksen ja laatii toimintasuunnitelman.

Sidonnaisuusilmoitusten valvonta

Kuntalain 410/2015 mukaan määrätyillä luottamushenkilöillä ja viranhaltijoilla on 1.6.2017 alkaen ollut velvollisuus ilmoittaa julkisesti sidonnaisuuksistaan. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Lautakunta merkitsi tiedoksi luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden antamat sidonnaisuusilmoitukset 19.12.2018. Valtuuston käsittelyssä ilmoitukset olivat 28.1.2019. Vantaalla kuntalain 84 §:n mukaiset ilmoitukset ovat tehneet kaikki ilmoitusvelvolliset.

Lisäksi tarkastuslautakunta on suorittanut muutkin kuntalain 121§:n mukaan vastuullaan olevat tehtävät, kuten tarkastuksen järjestämisen, valtuuston päätettävien hallinnon ja talouden tarkastusta koskevien asioiden

valmistelun, arvioinut talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella, huolehtinut tytäryhteisöjen tarkastuksen järjestämistä ja yhteensovittamisesta koskevat asiat ja valmistellut hallintosäännön määräykset ja talousarvion.

Muu toiminta

Vantaan tarkastuslautakunta järjesti 29.11.2018 pääkaupunkiseudun tarkastuslautakuntien yhteisseminaarin Vantaan valtuustosalissa. Seminaariin osallistuivat Helsingin, Espoon, Kauniaisten, Vantaan, HUSin, HSL:n ja HSY:n tarkastuslautakunnat.

Arviointikertomuksen 2017 käsittely

Kaupunginvaltuusto merkitsi 28.5.2018 tiedoksi vuoden 2017 arviointikertomuksen. 12.11.2018 valtuusto merkitsi tiedoksi kaupunginhallituksen antaman selvityksen arviointikertomuksen johdosta suoritetuista toimenpiteistä, katso kappale 11.

11 ARVIOINTIKERTOMUSHAVAINTOJEN SEURANTA

Arviointikertomus vuodelta 2017 valmistui käsiteltäväksi kaupunginvaltuuston 24.–25.5.2018 pitämään strategiaseminaariin, jonka pohjalta kaupunginvaltuusto kävi kokouksessaan 28.5.2018 vuoden 2019 budjetin lähetekeskustelun. Kaupunginvaltuusto merkitsi samassa kokouksessaan 28.5.2018 arviointikertomuksen vuodelta 2017 tiedoksi ja lähetti sen kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus kokouksessaan 18.6.2018 lähetti valtuuston päätöksen asianomaisille toimialoille toimenpiteitä varten.

Kaupunginhallitus hyväksyi 22.10.2018 kokouksessaan selvityksen vuoden 2017 arviointikertomuksesta aiheutuneista toimenpiteistä ja esitti sen kaupunginhallituksen esityksenä tiedoksi kaupunginvaltuustolle. Kaupunginvaltuusto merkitsi kaupunginhallituksen selvityksen tiedoksi 12.11.2018 kokouksessaan.

Arviointikertomuksen havainnoilla voi olla paitsi välitöntä vaikutusta ja konkreettista hyötyä, myös välillisiä vaikutuksia. Kunnan toiminta on usein hidasta ja pitkäjänteistä johtuen toiminnan ja käsittelyn luonteesta ja tarkoituksesta. Havainto voi toimia muutoksen käynnistäjänä, jonka tulokset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä. Arviointiprosessi nähdään usein oppimisen välineenä. Se kehittää argumentointia ja lisää vuorovaikutteisuutta organisaation ja päätöksentekoelementtien välillä.

Vastaukset vuoden 2017 arviointikertomuksen johdosta

Arviointikertomuksen käsittelyaikataulun avulla on varmistettu, että vuoden 2017 arviointikertomus on voinut vaikuttaa vuoden 2019 talousarvion ja vuosien 2019–2022 taloussuunnitelman laadintaan.

Tarkastuslautakunta voi todeta, että kaupunginhallituksen hyväksymät ja lautakuntien ja toimialojen antamat vastaukset arviointikertomukseen ovat asialliset. Toimialat ovat suunnanneet kehittämistyötään arviointikertomuksen suositusten suuntaan.

Vastauksissa toimialat ja lautakunnat ovat antaneet valtuustolle ja muille luottamushenkilöille tietoa toiminnastaan. Tieto on myös kansalaisten luettavissa kaupunginvaltuuston pöytäkirjan liitteenä. Vastausmenettelyllä edistetään siten läpinäkyvyyttä ja vuoropuhelua.

Puutteena voidaan pitää sitä, että tavoitteiden 15.3 ja 5.1. kohdalla tavoitetta ei voitu arvioida arviointikertomuksen antamisen aikana keväällä 2018 eikä näitä toteutumia raportoitu arviointikertomukseen annettujen vastausten yhteydessä. Kaikkiaan tavoitteita joita ei voitu arvioida oli viisi kappaletta.

12 TARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO TILINTARKASTAJAN HAVAINTOIHIN

Tilintarkastushavainnot perustuvat tilintarkastussuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin, jotka JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela, avustajanaan Vantaan tarkastusvastuullisena toiminut HT, JHT Riitta Samola, on raportoinut tarkastuslautakunnalle.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan tarkastuskertomuksessa antamaa esitykseen vastuuvapauden myöntämisestä kaupungin hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tilivelvollisille.

13 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2018 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kaupunginvaltuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä suosituksista kaupunginhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2019 aikana.

14 ALLEKIRJOITUKSET

Vantaalla 2. toukokuuta 2019

Tarkastuslautakunta

Pietari Jääskeläinen
puheenjohtaja

Jenni Chen

Jarno Eskelinen

Päivi Laakso

Janne Leppänen

Minttu Sillanpää

Minna Atiye
varapuheenjohtaja

Tarja Eklund
Tarja Eklund

Jouko Jääskeläinen

Piia Kurki

Joel Linnainmäki

LYHENTEET

ADHD	Aktiivisuuden ja tarkkaavaisuuden häiriö
HT	Tilintarkastajan perustutkinto
HSL	Helsingin seudun liikenne
HSY	Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
HUS	Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
HYKS	Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala
IPC	Interpersonal counselling
JHT	Julkishallinnon ja talouden tilintarkastaja
Kela	Kansaneläkelaitos
KHT	Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja
LVISA	Lämmitys-, vesijohto- sekä ilmanvaihtotekniikka
PKS	Pääkaupunkiseutu
SHL	Sosiaalihuoltolaki
TEA	Terveystieteiden tutkimuskeskus
THL	Terveystieteiden tutkimuskeskus
VPL	Vammaispalvelulaki

Kannen kuva
Yhteystiedot

Pertti Raami, Katriinan sairaala
Vantaan kaupungin ulkoinen tarkastus
kaupunginreviisori, JHTT Helena Hyvönen
Puhelin 040 532 2115

Vantaan kaupunki
Asematie 7, 01300 Vantaa
Puhelin 09 83911

SELVITYS ARVIOINTIKERTOMUKSEN TIIVISTELMÄKOHTIIN

1)

Vuosi 2018 oli Vantaalle myönteisen kehityksen vuosi. Väestö lisääntyi suhteellisesti eniten Vantaalla verrattuna muihin kaupunkeihin Suomessa. Asuntotuotanto oli runsasta ja työllisyys parani, myös pitkäaikaistyöttömien lukumäärää pystyttiin pienentämään. Vantaan talouskehitys oli arvioitua parempaa. Vaikka verotuloja kertyi arvioitua vähemmän, toimintakulujen alittuminen ja toimintatuottojen ylittyminen johtivat selvästi ennakoitua parempaan tilikauden tulokseen. Myös investoinnit katettiin ilman lainaottoa ja lainakantaa pystyttiin jälleen pienentämään.

Vantaa haluaa olla sosiaalisesti, taloudellisesti, ekologisesti ja demokraattisesti kestävä kohtaamisen kaupunki. Vantaan kaupungin organisaatio ja toimintatavat uudistuvat. Uusi organisaatio aloittaa toimintansa vuoden 2020 alussa. Väestön ennustetaan kasvavan Vantaalla melko voimakkaasti myös tulevina vuosina.

Kasvu tuo haasteita kaupungille sillä palvelujen ja investointien tarve kasvaa. Lisäksi väestön lisäyksen vaikutuksia väestön sosioekonomisen aseman kehitykseen ja työllisyyteen ja tätä kautta verotulokertymään on vaikea ennustaa. Haasteita saattaa jatkossa liittyä myös siihen, miten hyvin kaupunkiin muuttaneiden asumistarpeet ja nykyiset asuntotuotannon painopisteet (nyt painopiste pienissä kerrostaloasunnoissa) sopivat yhteen.

Sivistystoimi toteaa, että väestön kasvu on huomioitu toimialan investointiesityksessä sekä käyttötalouspuolen kehityksessä.

2)

Valtuuston asettamista strategisista tavoitteista oli kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan toteutunut täysin 19, osittain 7 ja 5 tavoitetta ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta oli eri mieltä kolmen tavoitteen toteumasta. Lautakunta totesi tavoitteiden arvioitavuuden parantuneen mutta antoi myös huomautuksen kymmenestä tavoitteesta. Huomautukset liittyivät muun muassa tavoitteiden ja raportoinnin epätasällisyyteen.

Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota tavoitteiden täsmällisyyteen ja joidenkin tavoitteiden osalta mittarien lukumäärää tulisi rajoittaa. Tarkastuslautakunta suosittelee myös toteutumatta jääneiden tavoitteiden osalta käymään läpi syitä, joiden vuoksi tavoitteet jäivät toteutumatta. Tämä koskee myös toimenpiteistä huolimatta kasvaneiden sairauspoissaolojen määrää. Näin arvioiden saadaan tietoa, jonka avulla voidaan jatkossa kehittää sekä tavoiteasetantaa että tavoitteiden toteuttamisprosessia.

Sivistystoimi toteaa, että arviointikertomuksessa kiinnitetään huomiota sitovan tavoitteen 24 Uuden oppimiseen edellyttämien toimintatapojen edistäminen laajaan raportointiin. Kertomuksessa todetaan että tavoitetta on raportoitu neljältä tulosalueelta. Uudet oppimisen toimintatavat koskevat

koko opetussektoria, joten raportointia edellytettiin kaikilta ao. tulosalueilta. Toimiala tulee kiinnittämään tavoitteiden määrittelyssä tarkempaa huomiota toimialan tasoiseen määrittelyyn.

3)

11) Erityisesti sivistystoimelle

Lasten ja nuorten pääsyä mielenterveyspalveluiden piiriin arvioitiin pääkaupunkiseudun kaupunkien ja HUSin tarkastuslautakuntien yhteisarvioinnissa. Arvioinnin tuloksena todettiin, että palveluihin pääsy ei ole kaikilta osin sujuvaa. Arvioinnissa suositeltiin muun muassa matalan kynnyksen palveluiden ja perustason hoitojärjestelmän vahvistamista. Yhteistyössä tulisi sujuvoittaa lähetekäytäntöä ja selkiyttää työnjakoa. Myös lääkärivajeeseen tulisi yrittää vaikuttaa yhteisesti.

Sivistystoimi esittää seuraavaa: s. 34

Tarkastuslautakunta suosittaa, että sivistystoimi lisää opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuutta.

Palveluiden saatavuuteen yhtenä vaikuttavana tekijänä on henkilöstöresurssin suhde oppilasmäärään. Vuonna 2018 perusopetuksen koulupsykologin vastuualueeseen kuului keskimäärin 940 oppilasta ja toisella asteella 1063 opiskelijaa. Perusopetuksen yhden kuraattorin vastuualueeseen kuului liki 900 oppilasta ja toisella asteella 944 opiskelijaa. Oppilasmäärän suuruus per työntekijä ei tällä hetkellä takaa pääsyä palveluun oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyjen määräaikojen sisällä. Sivistystoimi arvioi, että ko. lain määrittämät tehtävät sekä määräajat voidaan saavuttaa mitoituksella 600 oppilasta/työntekijä. Hallitusohjelmassa on varattu 29 M € oppilas- ja opiskelijahuollon työntekijöiden palkkaamiseen. Mikäli tämä toteutuu suunnitelman mukaisesti, myös Vantaalla lisätään opiskeluhuollon resursseja kuraattoreiden ja psykologien osalta.

Arviointiraportin s. 35 mukaan perustason palveluiden, opiskeluhuollon ja erikoissairaanhoidon tulee tehdä yhteistyötä ja selkiyttää työnjakoa erityisesti nuorten mielenterveyspalveluissa.

Keväällä 2019 on perustettu Vantaan sivistystoimen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kaksi yhteistyöryhmää (lapset 7-12-vuotiaat ja nuoret 13-21-vuotiaat). Ryhmissä kuvataan lasten ja nuorten mielenterveysongelmien palvelukokonaisuuksia ja kehitetään psyykkisesti oireilevien lasten ja nuorten tukemista yhteistyönä. Yhteistyöryhmien tehtävänä on myös pohtia rakenteita ja uusia toimintatapoja lasten ja nuorten tukemiseksi mielenterveysongelmissa. Yhteistyöryhmät pohtivat myös, miten tiedonkulku saadaan toimivaksi eri toimijoiden kesken, jotta lapsia ja nuoria voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla.

4)

Vantaan 10 829 palvelussuhteen kokoisessa organisaatiossa henkilöstöjohtaminen on vaativa tehtävä. Virka- ja työehtosopimuksia on useita ja lainsäädäntö asettaa reunaehjoja henkilöstökysymyksissä. Työhyvinvointitutkimuksen mukaan henkilöstöjohtaminen on onnistunut Vantaalla, vaikkakin laskua on havaittu vuoden 2018 aikana. Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä kehitettävänä kohteena rekrytoinnin. Siihen on jo panostettu, mutta toimenpiteet eivät riitä etenään sosiaalityöntekijöiden ja varhaiskasvatuksen opettajien sekä koko sosiaali- ja terveydenhuollon toimialan rekrytointeja silmällä pitäen. Pitovoimaa henkilöstön suhteen tarvitaan myös. Työmäärän ei tule olla niin kuormittavaa, että onnistumisen kokemuksia ei synny.

Sivistystoimi toteaa, että uuden lain myötä tulevaisuudessa tarvitaan nykyistä enemmän varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden omaavia henkilöitä. Varhaiskasvatuksen opettajien

saatavuus on heikkoa. Saatavuus on heikentynyt tasaisesti viime vuosien aikana. Vuonna 2016 Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisen varhaiskasvatuksen opettajien työvoimavaje oli keskimäärin 16,5 %, kun se tammikuussa 2019 oli keskimäärin 27,2 %.

Työ- ja elinkeinotoimistojen ammattibarometri 3/2019 kertoo, että Uudenmaan ELY-keskuksen alueella varhaiskasvatuksen opettajien avointen työpaikkojen määrä on keskimäärin kuukauden aikana ollut 882 työpaikkaa. Ruotsinkielisistä varhaiskasvatuksen opettajista pula on vieläkin suurempi.

Avoinna oleviin tehtäviin joudutaan palkkaamaan henkilöitä, joilla ei ole tehtävän edellyttämää kelpoisuutta. Myös henkilöstön työvapaat (esim. äitiys- ja opintovapaat) lisäävät työvoiman tarvetta.

Tulevina vuosina pääkaupunkiseudun kunnat tarvitsevat lisää varhaiskasvatuksen opettajia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Tarve perustuu nykyisen vajeen korjaamiseen ja lain edellyttämään henkilöstörakennemuutokseen. Lain mukaan vuoden 2030 alusta lähtien päiväkotien opetus-, kasvatus- ja hoitotehtävissä toimivista henkilöistä vähintään kahdella kolmesta tulee olla korkeakoulututkinto, joista vähintään toisella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden tuottama tutkinto.

Henkilöstörakenteen muutos ja nykyisen työvoimavajeen korjaaminen edellyttävät arviolta noin 3 200 varhaiskasvatuksen opettajan/varhaiskasvatuksen sosionomin lisäystä vuoteen 2030 mennessä. Luvuissa on mukana nykyinen vaje, henkilöstörakenteen muutos ja volyymin kasvu lapsimääräennusteiden mukaisesti vuoteen 2030 mennessä (Espoo 920, Helsinki 1680, Vantaa 850). Vastaavasti varhaiskasvatuksen lastenhoitajien tarve vähenee kyseisellä ajanjaksolla lähes 1700 työntekijällä (Espoo 370, Helsinki 1180, Vantaa 150).

5)

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä vertaistuen tuottamisen lähiesimiehelle ja vuorovaikutuksen lisääntymisen organisaatiossa. Valmentavan johtamisen kohteena olevien työntekijöiden tietoisuutta valmentavasta johtamisesta olisi hyvä lisätä esimerkiksi koulutuksella. Valmentavan johtamisen tavoitteena on palvelunkäyttäjän hyvinvointi. Tässä suhteessa valmentavan johtamisen eteenpäin vieminen on kannatettavaa.

Sivistystoimi toteaa, että toimialalla on otettu valmentava johtaminen laajasti käyttöön. Toimialan kaikki tulosalueiden johtoryhmät ovat osallistuneet tulosalueiden johtoryhmien muutosjohtamiseen vuoden 2017 ja vuoden 2018 aikana. Muutosjohtamisen koulutus oli Tomuta- toimintakulttuurin muutosta johtamassa
- valmennusohjelma johtoryhmille.

7)

Vantaan kaupungin riskienhallintaan on luotu koko kaupunkiorganisaatiota koskeva yhteinen prosessi ja prosessia tukeva ohjeistus. Tarkastuslautakunta suosittelee jatkamaan riskienhallinnan menettelyjen vakiinnuttamista ja kehittämistä koko kaupunkikonsernissa kokemuksen pohjalta. Riskien tunnistamiseen ja käsittelyyn tulee kaikkien toimialojen kiinnittää huomiota. Sähköisen työvälineen kehittäminen osana strategia -työkalua on myös kannatettavaa.

Sivistystoimi on toteuttanut kaikilla tulosalueilla riskienhallinnan menettelyohjeen mukaisesti riskien kartoituksen ja käsittelyn.

11) Erityisesti sivistystoimelle

Liikuntamahdollisuuksien lisääminen ja sitä kautta liikkumiseen kannustaminen nähdään yleisesti tärkeänä

osana hyvinvointia ja näin tärkeänä osana kunnan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyötä.

Liikuntapalvelujen tulosalue aktivoi ihmisiä liikkumaan luomalla puitteet liikunnanharrastamiseen ja aktivoimalla kuntalaisia liikunnan pariin. Tärkeä osa liikkumaan aktivoinnissa ovat lukuisat liikunnan edistämishankkeet, joissa tehdään tiivistä yhteistyötä liikunta- ja urheiluseurojen kanssa.

Sivistystoimi toteaa, että tarkastuslautakunnan suositusten mukaisesti liikuntapalveluiden tavoitteena on edistää fyysistä aktiivisuutta koko elämänkaaren ajan. Toiminnan kehittämisessä pyritään huomioimaan erityisesti Liikunnasta hyvinvointia -raportissa mainitut kohderyhmät; tytöt, maahanmuuttajataustaiset, työikäiset. Uudet avaukset vaativat käytännössä lisäresurssointia esimerkiksi ulkopuolisella hankerahoituksella.

12) Erityisesti sivistystoimelle

Strategia on johtamisen tärkein työväline. Se ohjaa päätöksentekoa ja johtamista organisaation kaikilla ta-

soilla. Sivistystoimen toimialan johtamisjärjestelmä on kaupungin mallin mukainen ja tulosalueiden johtamisjärjestelmät on kuvattu joitakin vuosia sitten. Perusopetuksen strategiassa painottuvat taitava oppija, hyvinvoiva oppilas sekä oppilaan ohjaaminen ja työelämätaitojen kehittäminen.

Sivistystoimi toteaa, että toimialan kaikilla tulosalueilla strategia on johtamisen tärkein työväline. Uuden valtuustokauden mukaisesti on kaikilla tulosalueilla uudistettu tulokortit 2018.

10 § Perusopetuksen iltapäivätoiminnan avustaminen ja esitys lisäävustuksen maksamisesta syksyllä 2019 / EL-H

VD/323/02.03.01.03/2019

Perusopetuksen iltapäivätoiminnan avustus jaetaan niille iltapäivätoiminnan palveluntuottajille, jotka ovat tehneet sopimuksen iltapäivätoiminnan järjestämisestä Vantaan kaupungin sivistystoimen kanssa. Tällä hetkellä voimassa olevia sopimuksia on 24 eri iltapäivätoiminnan palveluntuottajan kanssa.

Vantaan kaupunki on saanut opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen vuoden 2019 valtionosuudesta, joka on 1 909 883 euroa. Valtionosuus perustuu toteutuneisiin ohjaustunteihin vuosina 2017 ja 2018 siten, että tunnit on tasattu talousarvion tuntimäärän kertoimella 0,9365. Ohjaustunnin suuruus vuonna 2019 on 26 euroa, josta valtionosuus on 57 prosenttia.

Syksyn ennakkoavustusta maksettiin palveluntuottajille 250 euroa/lapsi pohjautuen opetuspäällikön päätöksiin 3.6.2019 syksyllä iltapäiväkerhossa aloittavista lapsista. Ennakkoavustusta maksettiin palveluntuottajille yhteensä 595 576 €. Maksun edellytyksenä oli, että palveluntuottaja oli toimittanut sivistysvirastoon sitoumuksen ennakkomaksusta.

Syksyn kohdennettu avustus on 350€/4h/lapsi ja 330€/5h/lapsi. Avustuksen loppusumma maksetaan 20.9.2018 iltapäivätoiminnassa olevien lapsimäärien mukaan.

Esitys lisäävustuksen maksamisesta palveluntuottajille

Kesän 2019 aikana Vantti Oy lyhyellä varoitusajalla irtisanoi sopimukset välipalojen toimittamisesta Vantaan perusopetuksen iltapäivätoiminnan kerhoihin. Vantaan kaupunki vastaa iltapäivätoiminnan järjestämisestä, vaikka palvelun toteuttavat ulkopuoliset palveluntuottajat. Iltapäivätoimintaan osallistuvat lapset ovat oikeutettuja välipalaan, mikä sisältyy asiakasmaksuihin. Toimintaan osallistuu koulupäivinä n. 2500 1. ja 2. vuosiluokan oppilasta sekä tätä vanhempia erityisen tuen oppilaita.

Poikkeuksellinen tilanne on aiheuttanut iltapäivätoiminnan palveluntuottajille huomattavan paljon lisäjärjestelyjä kesälomien ja elokuun aikana. Tarvittavia kylmäsäilytys- ja valmistamistiloja kouluilta ei aina löydy ja välipalan valmistaminen isoissa ryhmissä vie myös runsaasti ohjaajien työaikaa.

Perusopetuksen tulosalue päätti helpottaa tilannetta pyytämällä tarjoukset välipalan toimittamisesta kahdelta muulta ateriapalveluntuottajalta, Palmialta ja Fazerilta. Iltapäivätoiminnan järjestäjille toimitettiin em. ateriapalvelutuottajien välipalavaihtoehtolistat hintoineen, tilaus- ja toimitusehdot sekä ohjeistukset ja yhteystiedot. Kartoituksen perusteella suurin osa iltapäivätoiminnan palveluntuottajista on kuitenkin päättänyt valmistaa välipalan itse.

Edellä kuvatuista syistä johtuen esitämme iltapäivätoiminnan palveluntuottajille maksettavaksi ylimääräisenä avustuksena 5€/oppilas. Tämä tarve esitykseen on syntynyt tilanteessa, jossa välipalahankintoja ja siihen liittyviä oheistoimintoja/hankintoja ei monissa yksiköissä voida tuottaa yhdessä koulun keittiön/ateriapalveluntuottajan kanssa. Ylimääräisen avustuksen voi kohdentaa välipalan tuottamiseen liittyviin hankintoihin (laitteet ja tarvikkeet), tai sillä voidaan tehdä hankintoja, joilla muuten parannetaan toiminnan laatua, lisätään aktiivisuutta tai viihtyisyyttä.

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 10

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

a) jakaa syksyn avustuksen loppusumma sekä lisäävustus iltapäivätoimintaan seuraavasti:

	Euroa
Folkhälsan Förbund rf	14270
Folkhälsan i Östra Helsinge rf	350
Folkhälsan Valfärd Ab	5020
Hem och skola vid Helsinge Kyrkoby Lågstadium rf	955
H & S International School Oy/HSIS Iltapäivätoiminta	9595
Japalo Oy	9975
Kaivoskymppin iltapäiväkerhon kannatusyhdistys ry	7880
Vantaan lastenliitto -	20810
Koivukylän Palloseura ry	6490
Korson Veto ry	5950
Mammolina Oy	35205
MLL Seutulan paikallisyhdistys ry	3195
Musiikkikoulu Grooven kannatusyhdistys ry	11345
Nano Oy, Lasten ja nuorten kerhotoiminta	38365
Pilke päiväkodit Oy	23095
Sahan-seura ry	5680
Tikkurilan palloseura ry	8030
Vantaan kansainvälisen koulun vanhempainyhdistys ry	9845
Vantaan NMKY ry	24595
Vantaan Sanataidekoulu yhdistys ry	24035
Vantaan seudun steinerkoulun kouluyhdistys ry	5055
Vantaan seurakuntayhtymä	34130
Yhteensä	303870

b) että avustus maksetaan kustannuspaikasta 133050000

c) että vuoden 2019 toimintaan myönnetyn avustuksen käytöstä annetaan erillinen selvitys opetuslautakunnalle vuoden 2020 loppuun mennessä

Käsittely:

Helen Josefsson ilmoitti olevansa yhteisöjäävi ja poistui kokoustilasta asian käsittelyn ajaksi klo 17:56—18:01.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite: Syksyn 2019 valtionosuudet iltapäiväkerhoille ja lisäävustus -laskelma

Täytäntöönpano: perusopetuksen tulosalue ja ruotsinkielisten palveluiden tulosalue:
- ote iltapäivätoiminnan palveluntuottajat

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:

Niina Helminen, 043 8267723, [etunimi.sukunimi\[at\]vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Syksyn 2019 valtionosuudet ip-kerhoille 350 €/ 4 h lapsi ja 330 €/ 5 h lapsi ja lisäavustus 5e/lapsi										
20.9.2019 tilanteen mukaisesti						Maksettu	Maksetaan	Lisäavustus		Maksetaan
	4h/pv	Yht.	5h/pv	Yht.	Yhteensä	ennakko	9/20/2019	5e/lapsi	Yht.	Yhteensä
Folkhälsan förbund rf	10x350	3500	32x330	10560	14060	0	14060	42x5e	210	14270
Folkhälsan i Östra Helsinge rf	4x350	1400	8x330	2640	4040	3750	290	12x5e	60	350
Folkhälsan Välfärd Ab	18x350	6300	28x330	9240	15540	10750	4790	46x5e	230	5020
Hem och skola vid Helsinge Kyrkoby Lågstadium rf	5x350	1750	8x330	2640	4390	3500	890	13x5e	65	955
HSIS Iltapäivätoiminta	56x350	19600	29x330	9570	29170	20000	9170	85x5e	425	9595
Japalo Oy	40x350	14000	15x330	4950	18950	9250	9700	55x5e	275	9975
Kaivoskympin iltapäiväkerhon kannatusyhdistys ry	51x350	17850	15x330	4950	22800	15250	7550	66x5e	330	7880
Vantaan Lastenliitto ry - Vantaan paikallisyhdistys	149x350	52150	49x330	16170	68320	48500	19820	198x5e	990	20810
Koivukylän Palloseura ry	29x350	10150	17x330	5610	15760	9500	6260	46x5e	230	6490
Korson Veto ry	43x350	15050	11x330	3630	18680	13000	5680	54x5e	270	5950
Mammolina Oy	174x350	60900	61x330	20130	81030	47000	34030	235x5e	1175	35205
MLL Seutulan paikallisyhdistys ry	20x350	7000	7x330	2310	9310	6250	3060	27x5e	135	3195
Musiikkikoulu Grooven kannatusyhdistys ry	91x350	31850	24x330	7920	39770	29000	10770	115x5e	575	11345
Nano Oy, Lasten ja nuorten kerhotoiminta	261x350	91350	76x330	25080	116430	79750	36680	337x5e	1685	38365
Pilke päiväkodit Oy	157x350	54950	66x330	21780	76730	54750	21980	223x5e	1115	23095
Sahan-seura ry	16x350	5600	0	0	5600	0	5600	16x5e	80	5680
Tikkurilan palloseura ry	46x350	16100	20x330	6600	22700	15000	7700	66x5e	330	8030
Vantaan kansainvälisen koulun vanhempainyhdistys ry	53x350	18550	18x330	5940	24490	15000	9490	71x5e	355	9845
Vantaan NMKY ry	117x350	40950	36x330	11880	52830	29000	23830	153x5e	765	24595
Vantaan Sanataidekouluyhdistys ry	128x350	44800	57x330	18810	63610	40500	23110	185x5e	925	24035
Vantaan seudun steinerkoulun kouluyhdistys ry	21x350	7350	10x330	3300	10650	5750	4900	31x5e	155	5055
Vantaan seurakuntayhtymä	227x350	79450	77x330	25410	104860	72250	32610	304x5e	1520	34130
Yhteensä	1716x350	600600	664x330	219120	819720	527750	291970		11900	303870
Lapsia yhteensä 2380										

VD/7660/12.00.01.02/2019

Valtioneuvoston päätökseen (Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n muuttamisesta 793/2018) perustuen kaikki 1.—luokkalaiset aloittavat A1-kielen opiskelun viimeistään keväällä 2020.

Syyslukukaudesta 2020 alusta lähtien A1-kielen opetukseen on kohdennettava vähintään 2 vuosiviikkotuntia vuosiluokille 1—2 kaikkialla Suomessa. Hallitus on varannut muutokseen tarvittavat määrärahat julkisen talouden suunnitelmaan niin, että muutoksen kustannukset korvataan kunnille valtionosuuksien kautta. Määrärahalisäys on 7,5 miljoonaa euroa vuonna 2020 ja 12 miljoonaa vuodesta 2021 alkaen. Jatkossa pysyvä rahoitus on 12 miljoonaa. Varhennetun kielenopetuksen kustannukset on laskettu osaksi peruspalveluiden valtionosuusprosenttia.

Koska Vantaan suomenkielisessä perusopetuksessa on jo 1.8.2016 lähtien tuntijaossa osoitettu 2 vuosiviikkotuntia englannin kieleen 1. ja 2.vuosiluokalle, tarkoittaa tämä noin 0,5 milj. euron lisärahoitusta Vantaan kaupungille. Tämä lisärahoitus kohdennetaan kieliohjelman muutokseen 1.8.2020 alkaen.

Kieliohjelman kehittämiseksi opetuslautakunta asetti kokouksessaan työryhmän asiaa valmistelemaan ja nimesi edustajat (Opetuslautakunta 10.6.2019 § 14). Työryhmässä oli luottamusmiehiä, hallinnon virkamiehiä, rehtoreita sekä opettajia. Tarkastelussa huomioitiin myös kielipolku varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Työryhmä kokoontui 28.08.2019 — 2.10.2019 välillä kolme kertaa.

Työryhmälle asetettiin seuraavat tavoitteet:

- Kieliohjelman tulee monipuolistaa ja rikastaa kielten opetusta
- Kieliohjelman tulee mahdollistaa lähikouluperiaatteen säilyttäminen
- Kieliohjelman tulee palvella vantaalaisia oppilaita ja heidän perheitään sekä mahdollistaa sujuva koulupolku 1. luokalta 9. luokan loppuun.
- Kieliohjelman tulee huomioida lapsen opinpolku varhaiskasvatuksesta perusopetuksen loppuun sekä toiselle asteelle siirtyminen

Työryhmän työskentely ja ehdotus kieliohjelman pienimuotoisesta kehittämisestä

Työryhmä tarkasteli kuutta erilaista pohjaesitystä. Lisäksi työryhmässä muodostettiin yksi esitys lisää.

Pohjaesitykset:

- A) Kaikki koulut tarjoavat A1 -englannin lisäksi jotain muuta A1 -kieltä. Koulu tekee valinnan tarjottavasta kielestä.
- B) Kaupunkitasoisesti määritellään A1 -englannin rinnalle toinen kieli valittavaksi
- C) Vapaaehtoisen A2-kielen aloittaminen 3. vuosiluokalta nykyisen 4. vuosiluokan sijaan ja 1vvt (vuosiviikkotunti) B1-ruotsin kielen lisääminen 9. vuosiluokalle
- D) Yhden vuosiviikkotunnin A1 -englantia lisääminen 1. vuosiluokalle ja 2. vuosiluokalle
- E) Yhden vuosiviikkotunnin A1 -englantia lisääminen 2. vuosiluokalle ja yhden vuosiviikkotunnin B1-ruotsin lisääminen 9. vuosiluokalle
- F) Lisätään kielikerhoja, valinnaiskursseja sekä kehitetään kielen integrointia muihin oppiaineisiin.

Lisäksi työryhmä laati esityksen, jossa valinnainen A2-kieli kasvattaisi oppilaan tuntimäärää 8. ja 9.luokalla niin, että A2-kieli tulisi oppilaalle muun valinnaisuuden lisäksi.

Työryhmä on työskentelynsä pohjalta päättänyt esittämään opetuslautakunnalle vaihtoehtoa C eli vapaaehtoisen A2-kielen aloittamista 3. vuosiluokalta nykyisen 4. vuosiluokan sijaan ja yhden vuosiviikkotunnin B1-ruotsin lisäämistä 9. vuosiluokalle.

Opetuslautakunta 8.10.2019 § 11

Perusopetuksen johtajan esitys:

Päätetään

- a) että 1.8.2020 alkaen A2-kielen opetus alkaa 3. vuosiluokalta
- b) että A2-kielivalikossa ovat seuraavat kielet: espanja, ranska, saksa ja venäjä. Ruotsin kieltä ei ole jatkossa mahdollista valita A2-kielenä
- c) säilytetään A2-kielen aloitusryhmäkokona 14 oppilasta
- d) lisätä yksi vuosiviikkotunti B1-ruotsia 9. vuosiluokalle.

Käsittely:

Esittelijä muutti esitystään päätöksen c-kohdasta seuraavasti: "c) säilytetään A2-kielen aloitusryhmäkokona 14 oppilasta, mutta perusopetuksen johtajalla on mahdollisuus tarvittaessa perustaa ryhmä pienemmällä oppilasmäärällä kuin 14 oppilasta".

Lautakunnan jäsenet Eve Rämö ja Kristian Rehnström tekivät seuraavan muutosesityksen:

Päätetään

- a) että 1.8.2020 alkaen A2-kielen opetus alkaa 4.vuosiluokalta
- b) että A2-kielivalikossa ovat seuraavat kielet: espanja, ranska, saksa, venäjä ja ruotsi
- c) A2-kielen aloitusryhmäkokona 10 oppilasta
- d) lisätä yksi vuosiviikkotunti B1-ruotsia 9. vuosiluokalle

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat perusopetuksen johtajan muutettua esitystä äänestävät jaa, ja he, jotka kannattavat Eve Rämön ja Kristian Rehnströmin muutosesitystä äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 3 jaa-ääntä ja 10 ei-ääntä. Puheenjohtaja totesi Rämön ja Rehnströmin muutosesityksen tulleen hyväksytyksi.

Päätös:

Päätetään

- a) että 1.8.2020 alkaen A2-kielen opetus alkaa 4.vuosiluokalta
- b) että A2-kielivalikossa ovat seuraavat kielet: espanja, ranska, saksa, venäjä ja ruotsi
- c) A2-kielen aloitusryhmäkokona 10 oppilasta
- d) lisätä yksi vuosiviikkotunti B1-ruotsia 9. vuosiluokalle

Liite: Äänestysliite

Asiakirjat: Esittelyaineisto on tallennettu opetuslautakunnan extranettiin

Täytäntöönpano: Suomenkieliset peruskoulut

- ote suomenkieliset peruskoulut

Muutoksenhakuohje: Oikaisuvaatimus opetuslautakunnalle

Lisätiedot:

Pepita Kaskentaus, 040 720 2962, [etunimi.sukunimi\[at\]vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Opetuslautakunnan äänestysliite 2017-2021

OPETUSLAUTAKUNNAN KOKOUS 8.10.2019 asia 11/ § _

Jäsen	Varajäsen	JAA	EI	TYHJÄ	POISSA
Siri Ahokas	Helen Josefsson		X		
Minna Atiye	Annukka Majanto		X		
Jan Edelman, PJ	Petri Kallionpää		X		
Naima El Issaoui	Helvi Salminen	X			
Sami Kanerva	Tiia Karpin		X		
Päivi Laakso, VPJ	Tuija Haapalainen		X		
Kai-Ari Lundell	Antti Lihavainen	X			
Hanna Luukkonen	Markus Ylimaa	X			
Nina Pispala	Kaarlo Kivimäki		X		
Kristian Rehnström	Jani Kiviaho		X		
Eve Rämö	Hanna-Leena Laitinen		X		
Jari Sainio	Kaarlo Kähärä		X		
Ranbir Sodhi	Tony Viksten		X		
Yhteensä		3	10		

JAA = POHJAESITYS

EI = MUUTOSESITYS

TYHJÄ

POISSA

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit vaatia siihen oikaisua **Vantaan opetuslautakunnalta**, eli tehdä siitä oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen voit tehdä

- lainmukaisuusperusteella, eli jos
 - päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
 - päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa
 - päätös on muuten lainvastainen

ja/tai

- tarkoituksenmukaisuusperusteella, eli päätöksen sisältöön liittyvillä perusteilla

Voit tehdä oikaisuvaatimuksen, jos olet kunnan jäsen. Asianosaisena voit tehdä oikaisuvaatimuksen kunnan jäsenyydestä riippumatta, jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuuksiisi tai etuihisi.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Toimita oikaisuvaatimus **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Oikaisuvaatimus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta oikaisuvaatimusta ei tutkita.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä

- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa oikaisuvaatimuksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa oikaisuvaatimuksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee oikaisuvaatimus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä oikaisuvaatimukseen mukaan vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita oikaisuvaatimuksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, oikaisuvaatimuksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotilunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Vantaan opetuslautakunnan osoite

Postiosoite: Vantaan kaupungin kirjaamo, PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki

Käyntiosoite: Vantaan kaupungin kirjaamo, Asematie 7, 01300 Vantaa

Puhelin: (09) 8392 2184, faksinumero: (09) 8392 4163

Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi

Virka-aika: klo 8.15 - 16.00

Muutoksenhakuohje 7/ Oikaisuvaatimus-/ valituskielto

3.1. Tähän päätökseen, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa hakea muutosta.
(Kuntalaki 136 §)

3.2. Tähän päätökseen, joka koskee hankinto-oikaisua, ei saa hakea muutosta.
(Hankintalaki 135 §)